

MARATHON

5/2016

číslo 139

**Teoretický časopis věnovaný otázkám postavení
člověka ve světě, ve společnosti, v současném dění**

Obsah

1. Úvodní poznámka	2
2. Hlavní materiály – diskuse k materiálu Pavla Sirůčka	3
Ohlas na text P. Sirůčka „Tragédie korektního pokrokářství“ (Jan Zeman)	3
Několik poznámek ke stati P. Sirůčka „Tragédie korektního pokrokářství“ (Pavel Janíčko).....	4
K Honzovi, Pavlovi etc. i k pokračující „tragédii korektního pokrokářství“ (Pavel Sirůček)	7
Několik navazujících příspěvků souvisejících s diskusí k pojednání P. Sirůčka.....	12
3. Čtvrtá průmyslová revoluce – pro a proti	21
Čtvrtá průmyslová revoluce a její vliv na lidský kapitál (Jan Roučka)	21
Čtvrtá průmyslová revoluce – konspirační teorie, či nevyhnutelný fakt? (Libor Všečetka)	22
Příležitosti pro uvolněnou pracovní sílu (Dagmar Byčánková)	23
Diskusní poznámky ke koncepci ekonomiky produktivních služeb (Michael Kroh).....	24
Diskuse k tezi M. Kroha.....	25
4. Proč jsou změny nutné a jak začnou	28
K otázce reformovatelnosti EU (zdegenerované hry) (Radim Valenčík).....	28
Kdy a jak začnou skutečné reformy (Radim Valenčík)	32

MARATHON

Internet: <http://www.valencik.cz/marathon>

Vydává:

Radim Valenčík

**jménem Otevřené společnosti příznivců
časopisu MARATHON**

Vychází od listopadu 1996

Registrační značka: MK ČR 7785

ISSN 1211-8591

Redigují:

Vladimír Prorok

e-mail: prorok@vse.cz

Pavel Sirůček

e-mail: sirucek@vse.cz

Radim Valenčík (224933149)

e-mail: valencik@seznam.cz

Redakce a administrace:

Radim Valenčík, Ostrovní 16

110 00 Praha 1

MARATHON is a bi-monthly Internet magazine founded in Prague at the end of 1996. Its aim is to help to clarify, from central and east European perspective, the reasons of present entanglement of the world developments, and participate in the search for prospective solutions.

About 30 authors contribute to the magazine on a regular basis and more write for it occasionally. So far MARATHON has been published in Czech with occasional documentation annexes in English or German. English summaries of articles are envisaged based on specific interests of readers.

Themes most often treated in the magazine include human capital, investments in education and other forms of human capital, nature and consequences of globalization, new approaches in economic theory (an attempt for synthesis of seemingly disparate concepts of K. Marx, J. Schumpeter, M. Friedman, G. Becker and R. Reich with regard to role played by innovations and the search for new space for economic growth), etc. Several specific projects of human capital investments have been developed on the basis of concepts analyzed in MARATHON.

The magazine can be accessed at www.valencik.cz

E-mail contact: valencik@seznam.cz

Do rukou se vám dostává časopis Marathon 5/2016. Jako obvykle, nejdřív některá základní sdělení:

- Časopis je dostupný prostřednictvím sítě INTERNET na www.valencik.cz
- Časopis vychází jednou za dva měsíce, vždy 15. dne prvního z dvojice měsíců, které jsou po sobě. Nejbližší řádné číslo (6/2016) bude vydáno a objeví se na Internetu 15. listopadu 2016.

- Rozsah časopisu je 40 stran tohoto formátu, což odpovídá přibližně 120 stranám standardního formátu.

- Příspěvky, případně připomínky a náměty, vzkazy redakci apod. lze rovněž zasílat na e-mailovou adresu: valencik@seznam.cz.

- V srpnu 1997 byl Marathon registrován ministerstvem kultury ČR

1. Úvodní poznámka

Páté letošní číslo je naplněno diskusemi k nejrůznějším otázkám, která reagují na aktuální dění. První a hlavní část (2. oddíl tohoto čísla) je věnována diskusi k zásadnímu pojednání prof. Pavla Sirůčka o konjunkturálních deformacích v oblasti společenských věd a vzdělání. V diskusi vystoupil i autor původního pojednání. K diskusi je připojeno několik dalších příspěvků, které s pojednáním P. Sirůčka souvisejí, případně byly tímto pojednáním inspirovány a vyjadřují se ke stavu vědu v kontextu stavu společnosti.

Na tuto diskusi volně navazuje 3. oddíl tohoto čísla, který je věnován diskusi v tzv. Průmyslu 04, resp. 4. průmyslové revoluci v návaznosti na koncepci společnosti, jejíž ekonomika je založena na produktivních službách. V závěru tohoto oddílu je obsažena poměrně ostrá výměna názorů k tezím M. Kroha.

Závěrečná část (4. oddíl tohoto čísla) je věnována souboru materiálů R. Valenčíka, které hledají odpověď na otázku, proč jsou změny nutné a jak začnou.

Připomínáme informaci o **19. ročník mezinárodní vědecké konference Lidský kapitál a investice do vzdělání:**

Termín a čas konání: Listopad 2016 (24. 11. – 25. 11. od 9.00)

Místo konání: KCE VŠFS, Estonská 500

Letošní ročník je orientován na zařazení sborníku do uznávané databáze (WoS).

Jednání konference bude probíhat v následujících sekcích:

Sekce A: Faktory rozvoje lidského kapitálu a ekonomického růstu (vzdělání, zdraví, apod.):

- Jak související změny v charakteru ekonomického růstu se změnami obsahu vzdělání?
- Jakou roli hraje vzdělání v ekonomickém růstu?
- Jaké jsou možnosti užší spolupráce univerzit a firem?
- Jaké jsou hlavní determinanty vzdělání a zdraví jako klíčových faktorů rozvoje lidského kapitálu?

Sekce B: Problematika financování terciárního vzdělání v kontextu sociálních modelů:

- Jak souvisí efektivnost terciárního vzdělání s formami financování vzdělání?
- Jaké jsou zkušenosti z různých forem financování vzdělání uplatňované ve světě i u nás?
- Jak zajistit rovnost přístupu (i k nejkvalitnějším či prestižním) terciárním vzdělávacím službám?
- Využití HCC (smluv o lidském kapitálu) při financování terciárního vzdělání: Minulost, či budoucnost?
- Jaké sociální modely, principy a přístupy se vyskytují v oblasti vzdělávání?

Sekce C: Ekonomika produktivních služeb a prodloužení produktivního uplatnění:

- Čtvrtá průmyslová revoluce, nebo ekonomika založená na produktivních službách?
- Jak reformovat systémy sociálního investování a sociálního pojištění (jak spolu reformy v těchto oblastech souvisejí)?
- Na jaké bariéry reformy v oblasti produktivních služeb narážejí a jak je překonat?
- Jaké jsou vazby produktivních služeb, mzdové úrovně a udržitelnosti sociálně-ekonomického rozvoje?

Retrosekce: Civilizace na rozcestí po 50 letech

- Je odkaz práce Richtova týmu po 50 letech v něčem aktuální?
- Kdo by si dnes u nás i ve světě zasloužil ocenění R. Richty, pokud by bylo udělováno?

Studentská sekce: Vzdělání – pohled nabyvatele

Z pohledu nabyvatele vzdělání, resp. adresáta vzdělávacích služeb budou zpracovány otázky uvedené v předcházejících sekcích.

KONTAKTY

doc. Radim Valenčík radim.valencik@vsfs.cz

Poznámky:

1. Podrobnější najdete na:
<http://www.vsfs.cz/lidskykapital/?id=2043-hlavni-stranka>
2. Plný text ke stažení monografií, které vzešly z předcházejících dvou ročníků, najdete zde:
<http://www.vsfs.cz/lidskykapital/?id=2479-monografie>
3. Předkonferenční diskusi, které se může účastnit každý zájemce, můžete sledovat od 1. července (denně) zde:
<http://radimvalencik.pise.cz/archiv/>
4. Úvodní informace k předkonferenční diskusi je zde:
<http://radimvalencik.pise.cz/3586-r2016-150-na-uvod-predkonferencni-diskuse.html>

2. Hlavní materiály – diskuse k materiálu Pavla Sirůčka

Materiál Pavla Sirůčka „*Tragédie korektního pokrokářství*“, který jsme uveřejnili v předcházejícím čísle, vyvolal nesmírně zajímavou diskusi. Tak zajímavou, že stojí zato ji zařadit do hlavní části našeho časopisu. Vše začalo poměrně nevinnými a stručnými poznámkami Jana Zemana. Po té fundamentální výtky v podobě uceleného rozboru podal Pavel Janíčko. Na oba materiály pak reagoval Pavel Sirůček s razancí jemu vlastní.

Ohlas na text P. Sirůčka „Tragédie korektního pokrokářství“

Jan Zeman

Článek Pavla Sirůčka *Tragédie korektního pokrokářství*, *Marathon* 4/2016, viz:

<http://valencik.cz/marathon/16/Mar1604.htm>,

považuji za zdařilý. Trochu ho ale kazí několik konzervativních výstřelků:

1) Odsuzování kampaně proti kouření tabákových výrobků není na místě, následky kouření jsou katastrofální. To není hysterie, to je pud sebezáchovy.

2) Velebení starého Rakouska Uherska nemá reálný důvod – vládl v něm tvrdý sociální i národnostní útlak. Je dobře, že se ho pod vedením Tomáše Garyka Masaryka, Milana Rastislava Štefánika a Edvarda Beneše podařilo rozbít.

3) Ze stejného důvodu není důvod velebit císaře Františka Josefa I. Vládl asociálně a protičesky (za zásluhy nelze vydávat okolnostmi vynucené ústupky), zatáhl nás do světové imperialistické války a není obce, kde by nebyly pomníčky padlých v první světové válce. Že i zásluhou nepoddajných Čechů a Slováků ji Rakousko Uhersko nakonec prohrálo a bylo možné vyhlásit Československou republiku, je jistě pravda, ale není to v žádném případě důvod k jeho velebení.

4) Obnovovat mariánský sloup na Staroměstském náměstí je svinstvo. V prvé řadě byl symbolem pro český národ tragická bitva na Bílé Hoře 8. listopadu 1620, obłudné popravy 27 českých pánů, zemanů a měšťanů 21. 6. 1621 a následně brutální rekatolizace českých zemí.

5) Velebení generála Radeckého – to je úlet. Nejde přitom zdaleka jen o to, že nařídil popravit na 4 000 italských vlastenců, kteří chtěli jen svobodu své vlasti. Sloužil Habsburkům do roztrhání těla, byť mluvil i česky. Snahu mu postavit pomník považují za svinstvo. Nebyl přitom zdaleka tak významný vojevůdce, jak je uváděn. Bez konkurence nejlepší čeští vojenští velitelé byli husitští hejtmani všude s Janem Žižkou a Prokopem Velikým, ale neopomenul bych ani Ludvíka Svobodu a řadu dalších ze západního i východního odboje, ale i nechvalného generála Albrechta z Valdštejna ad.

Naopak bych více vyzvedl ochranu tradičních konzervativních hodnot - rodiny, školy, obce, přírody, krajiny, životního prostředí, většiny tradic, zejména lidových, českého jazyka, kulturního dědictví. Také bych se distancoval od některých reakčních konzervativních přístupů, zejména tažení křesťanů proti potratům (kampaň za ochranu života od početí).

Několik poznámek ke stati P. Sirůčka „*Tragédie korektního pokrokářství*“

Pavel Janíčko

Stať Pavla Sirůčka „*Tragédie korektního pokrokářství*“ je jistě svým způsobem oprávněnou reakcí na v současnosti dosti rozšířenou snahu o vytěsnění levicových konceptů do sféry neškodných intelektuálních disputací o některých okrajových tématech a naopak ignorování témat podstatných, nicméně jejím defektem je přílišná záliba v některých tzv. tradicionalistických přístupech. Vychází nám tak nakonec pozoruhodná směsice celkem racionálních postřehů a naopak poněkud především z levicového hlediska dosti bizarních nápadů a návrhů. Obecným problémem autorova přístupu je jeho umanutost tradicí a „*starými zlatými časy*“, přičemž takovýto postoj se dá jen těžko skloubit s obecným levicovým (marxistickým) paradigmatem, kdy má být levice subjektem progresivního vývoje, nikoliv zpětného pohybu. V tom je mimochodem i podvod všech těch pseudolevicových pokrokářů, o kterých výstižně Sirůček píše, neboť jejich skutečnou rolí v propagandě kapitalismu je zakrýt fakt, že se od devadesátých let minulého století po porážce evropského socialismu svět posunul ve společenském smyslu do minulosti, došlo ke zpětnému pohybu v některých případech až k feudalismu. Vybral jsem některé citáty z autorova textu (v uvozovkách kurzívou) a pokusím se ve svých komentářích vyjádřit své postoje.

„*Hlavním problémem soudobé levice tak pořád zůstává její přílišná liberalizace a související podléhání svodům a iluzím moru korektního pokrokářství*“

Hlavním problémem soudobé levice není jakási liberalizace, ale odchod od skutečného levicového, tj. marxistického vidění světa, odmítání vidět svět a společnost jako třídně stále více polarizovanou, kdy všechny řeči o svobodě a liberalismu jsou jen krycím heslem pro diktaturu kapitálu. Levice by měla důsledně ukazovat, že míra svobody v kapitalismu je tvrdě omezena kapitálovými zájmy a že pro většinu občanů je skutečná svoboda dosažitelná pouze za podmínky zlomení moci kapitálu.

„*Co bude onou poslední kapkou, kterou pohár trpělivosti patriotů ctících tradiční a normální hodnoty, normální způsob života i naše civilizační a kulturní normy definitivně přeteče? Návrat ke zdravému rozumu a normalnosti je tudíž žádoucí i nezbytný. Jakožto návrat k politickému realismu namísto idealistického moralizování a sebezničujícího humanismu naopak.*“

Tahle věta je pro marxistu zcela absurdní. Pojem „*naše civilizační a kulturní normy*“ je zcela mimo marxistickou metodologii. Stačí si položit otázku, které že to jsou ty „*naše*“ (evropské, euroatlantické, křesťanské atd.) normy a hodnoty? Jsou jimi snad všechny ty válečné konflikty, kolonialismus, náboženské tmářství, fašismus, všechny možné formy humanitárních bombardování, které dal kapitalismus světu? Levice by měla naopak proti takovému „*zdravému rozumu*“ postavit koncept odchodu od této „*normality*“, kde je běžné, že lidé umírají na ulicích, nemají práci a nemohou svým dětem zaplatit pořádný oběd.

„*Vlastnictví zůstává pro tzv. levice naprostým tabu, resp. zcela ignorovanou, pro mnohé zprofanovanou a především dnes již údajně nedůležitou, či dokonce již dávno překonanou kategorií.*“

Ano, tady vystihl autor podstatu věci. Je skutečně zvláštní, že i lidé hlásící se k marxismu, často ignorují jeho základní poučky, kdy je charakter společnosti v zásadě určen charakterem vlastnictví výrobních prostředků. Je evidentní, že bez posunu v této oblasti, tj. bez vytvoření převažujícího sektoru společenského vlastnictví, se pozice neprivilégovaných vrstev obyvatelstva nezmění. A nepomohou ani dílčí sociální opatření ani daňové změny.

„*Privilegia menšin se proměnila v jejich faktickou diktaturu a tyranii. Menšiny ovládly veřejný prostor a většinové názory, pokud – vzhledem k rychlým proměnám diskuzí – se tyto vůbec stačí zformulovat, jsou marginalizovány či ostrakizovány.*“

Opět z marxistického hlediska docela pochybná téze. Především je to „*střelba do špatného terče*“. Plně souhlasím s tím, že jsme momentálně v epoše tyranie menšiny, nicméně tou skutečně vládnoucí menšinou nejsou ani gayové, ani etnické menšiny, ale majitelé rozhodujících kapitálových aktiv. A je to menšina stále menší, neboť pokračuje proces koncentrace a centralizace bohatství, a tak stále menší procento osob vlastní stále větší procento světového bohatství.

„*Proč se dnes má normální, slušný, poctivě pracující člověk stydět a neustále kajícím omlouvat za svou normálnost, slušnost, dodržování zákonů, tradic i civilizačních a kulturních norem a přináležet k homogenní většině?*“

Jak už bylo výše řečeno, odvolávat se v kapitalistické společnosti na „*normálnost a slušnost*“ je docela zavádějící. Přece základní normou slušnosti v kapitalismu je maximalizace zisku a osobního bohatství. Má se snad levice na tyto „*hodnoty*“ odkazovat?

„*Téměř synonymem pro soudobou tzv. levicovost a dnešní tzv. levici se stal totálně odnárodněný kosmopolitismus a vlajkovou lodí pak projekt multikulturalismu a inkluzivní demokracie.*“

Opět je z levicového hlediska v tomto poli třeba našlapovat opatrně. Koneckonců zpíváme, že „*Internacionála je zítřka lidský rod*“. Jistě pojem multikulturalismus je zase jen taková krycí formulka, která spíš slouží světovému i národnímu kapitálu k vytvoření podmínek pro sociální dumping, pro otevření prostoru pro zneužití „*gastarbeiterů*“, k ataku na mzdové, sociální a pracovní právní systémy v mateřských zemích, a nemá se skutečným internacionalismem nic společného. Skutečný internacionalismus musí prosazovat nikoliv svobodu pohybu pro zbídačení masy osob za poněkud šťastnějším životem do „*vyspělého*“ světa, ale svobodu zůstat doma a mít možnost se tam důstojně užít.

„*V kontextu pokrokářsky-inženýrských bludů i stávajících vážných problémů a záplavy všemožných krizí je nutné přiznat si realisticky, že Západ a především Západní Evropa ztrácí poslední zbytky rozumu a soudnosti. Západ se pravděpodobně zcela pomátl.*“

Západ se určitě nepomátl více, než nám celý kapitalistický svět předváděl v uplynulém století např. v podobě dvou světových válek, které jakoby také byla i z hlediska zájmů kapitálu iracionální. Ale v tom je právě nebezpečí „*predátorské*“ podstaty kapitálového vztahu, kdy převáží dílčí zájmy jeho některých subjektů a dojde k silovým konfrontacím. Označovat tuto kapitálovou přirozenost slovem „*pomátl se*“ je úsměvné, ale i chybné a zavádějící.

„*Izraelizace Evropy? Izrael se ovšem brání ... Znepokojivou situaci komplikuje fakt, že ledabylost jedné země či neuváženost a nezodpovědnost jednoho politika velmi vážně ohrožuje Evropu celou.*“

„*Celou Evropu*“ neohrožuje nějaký chybný manévr jednoho politika, ale opět fakt, že politika EU je ve vleku zájmů velkokapitálu obecně, a navíc ještě zde obrovskou roli hrají specifické zájmy velkokapitálu amerického, před kterým EU poslušně panáčkuje, což ji odsuzuje do role periferního amerického lokaje. Nevím, jak je myšlen odkaz na Izrael, ale pro levici je naprosto nepřijatelné jakýmkoliv způsobem tento rasistický a mezinárodní právo sabotující stát vydávat za jakýsi vzor.

„*Co je však levicového a skutečně humánního na zvráceném nadržování recidivistům, zlodějům, vrahům, násilníkům, sadistům, psychopatům? Co je levicového a skutečně humánního na cynickém znevažování obětí? Pokrokáři ovšem daleko raději bojují s lidmi slušnými a zákony ctícími. Připomeňme pradávňé pokrokářské křížové tažení proti zbraním, ve své podstatě naprosto iracionální. Dnes umocňované údajným bojem s terorismem. EU přitom nikterak neřeší, jak zamezit šíření.*“

Pavel Sirůček je celkem známý svým obdivem ke zbraním všeho druhu, Nicméně v tomto ohledu by si možná některé marxistické koncepty (všeobecné ozbrojení lidu) zasloužily korekci. Ukazuje se jasná korelace mezi množstvím zbraní mezi lidmi a úrovní zločinnosti. Boj proti kriminalitě nelze vést prostřednictvím principu „*zbraň do každé rodiny*“ romantické představy o jakési mýtické spravedlnosti ve stylu Divokého západu nefungují. Co funguje, je opět odstranění příkrých sociálních rozdílů a jednostranné orientace na maximalizaci osobního bohatství.

„*Dalšími přílivy migrantů prudce sílí hrozba konce celého evropského společenského modelu, včetně nebezpečí kolapsu veřejného pořádku i kolapsu sociálních systémů.*“

Problém bohužel netkví v přílivu migrantů, ale v samotné podstatě „*evropského společenského modelu*“, jemuž rozhodující parametry dává kapitalistická podstata ekonomiky. Oklešťování sociálních systémů začalo ihned po vítězství kapitálu ve studené válce a současné migrační toky jsou jen další etapou na této cestě. Neboli záchranu sociálních struktur může skutečně zajistit pouze odstranění kapitalismu, spoléhat se na různé represe a ochranu hranic je naivní.

„*Mezi nepřehlédnutelné atributy korektního pokrokářství náleží stále populárnější úchylné sebemrškačství – kdy B. Kuras smutně, leč trefně, glosuje „Kdo se nemrská, není Evropan!“ . A s ním spojené nikdy nekončící omlouvání za jakési historické viny. Za údajné viny Západu, viny Evropy, viny křesťanů, viny bílých, viny mužů, viny heterosexuálů, viny lidí tělesně i mentálně zdravých, viny lidí normálních, slušných a živících se poctivou prací, viny lidí rozumně myslících, viny lidí tradice i civilizační normy ctících a dodržujících etc.*“

Sebemrškačství je skutečně oblíbenou metodou sloužící k deformování historie. Typickým přístupem se stalo v českém prostředí a jeho masivní použití je opět spjata s charakterem novodobého českého kapitalismu, kdy

tato obnovení česká buržoazie vzhledem ke své kompradorské podstatě vidí svou oporu v zahraničí a národ a národní zájmy jí spíše ohrožují. Je to markantní rozdíl ve srovnání s českou buržoazií v první československé republice, která sázela na národní principy, neboť jí poskytovaly konkurenční výhodu vůči buržoazii německé a rakouské. Jinak pokud jde o rozhodující světová kapitálová centra, tam žádné sebestmračenství nevidím, spíše posloucháme tirády o jediném efektivním uspořádání, kterým má být „liberální“ kapitalismus.

„Nejenom tzv. levice tuze ráda přehlíží neoliberalní podstatu i směřování nynějšího projektu EU. Federalizované spojené státy evropské jsou nezřídka prostoduše idealizovány a líčeny málem coby vysněný komunistický ráj, případně celý projekt EU bývá naprosto mylně nahlížen jako projekt v zásadě „socialistický“.“

Ano, souhlasím, v současnosti jsou názory o levicovosti EU zase spíše podvodem či zbožným přáním. Obecně je pravda, že integrační procesy jsou zákonité, ale jejich progresivita záleží na sociálněekonomické podstatě společnosti. Současná EU je integrací, kde ale převažují reakční kapitálové zájmy, a proto svůj pozitivní potenciál není schopna využít.

„Pod heslem: „Vraťte nám Naše poctivé peníze, Vaše falešné karty ani spekulace nepotřebujeme!“ A obchodníci by měli vyvěšovat i ctít, že: „Tady platíme penězi, nikoli kartami!“

„V českém prostředí se autentická levice musí nekompromisně chopit tažení za zachování národní tradice v podobě všestranné podpory kultury hospůdek, hospod a restaurací s kvalitním čepovaným pivem. K tomu podporovat české, vlastenecké stravování a naše, stará dobrá jídla i potraviny.“

To jsou taková úsměvná a možná u určitého typu lidí i populární hesla, ale nedovedu si představit, že na nich postaví svou kampaň autentická levice. Bojovat za návrat k hotovostnímu placení a vůbec se vymezovat proti elektronické komunikaci je předem prohraný boj a z levicového hlediska nic nepřináší a je i iracionální. To bychom mohli také propagovat, aby před automobily běhali zřizenci s praporky. České hospůdky jsou pěkná věc, ale tak pro stranu přátel piva. Postavit na tomto sloganu program autentické levice je poněkud bizarní. Už jen chybí zákaz kondomů.

„Což je z nezanedbatelné (resp. přesněji z podstatné) části produkt a výsledek právě působení nové tzv. levice a s ní pupeční šnúrou spojeného sociálně-inženýrského běsnění korektního pokrokářství, včetně pokrytecké politické (hyper)korektnosti. U stále více obyvatel Západu (ale i Střední Evropy) přitom sílí vážné obavy z budoucnosti. Stále více lidí je nuceno čelit narůstající nejistotě, brutálnímu omezování pracovních příležitostí.“

Tomu se říká „míchat jablka a hrušky“. Ano, u stále většího počtu Evropanů sílí obavy z budoucnosti, ale to není důsledkem přehnaného „sociálního inženýrství“, ale naopak jeho absencí. Programem levice přece je právě prosadit racionální a udržitelný rozvoj společnosti a odstranit nebo omezit živelnost ve vývoji lidstva. Jde přece o to, aby se stal člověk nikoliv často bezmocným objektem vývoje, ale jeho skutečným subjektem. Obavy lidí z budoucnosti jsou právě dány tím, že vývoj determinují živelně se prosazující zájmy kapitálu.

„Levice se bezpodmínečně přitom musí navrátit ke své politické podstatě, k problémům sociálním. A začít konečně zase hájit práva nepriviligované většiny. Obrozená autentická levice i pravice by v neposlední řadě měly identifikovat opravdové civilizační ohrožení a společného nepřítele a spojit síly v obraně před tímto – před korektním pokrokářstvím. Nebezpečí korektního pokrokářství, a s ním spojené nové tzv. levice, totiž rozhodně není pouhým ideologickým klišé. A identifikace společného protivníka je důležitá i z hlediska uchování homogenity a hlavně identity národa.“

Naprosto souhlasím s tím, že je nutno hájit zájmy nepriviligovaných. Opravdovým civilizačním ohrožením je ovšem nadvláda kapitálu, nikoliv to tzv. pokrokářství. Představovat si, že se spojí síly levice a pravice, je iluze. Mainstreamová média, pokud to bude v zájmu kapitálu, klidně „přeprnou“ z módu „vítání migrantů“ do módu „migranty je třeba vyhladit nebo je zavřít do koncentráků“ a ani se nezačervenají a všichni ti dnešní „sluníčkáři“ začnou vykřikovat o nutnosti obrany naší civilizace.

„Zopakujme a připomeňme přetrvávající nemalá zmatení pojmů, nezřídka i cílená a zcela záměrná. Liberální, nerovná se automaticky levicový. Konzervativní rozhodně též neznamená pouze zpátečnický, reakční, natož výhradně pravicový.“

Obávám se, že začít stavět levicovou propagandu na pojmech jako je konzervatismus je zhola pomýlené. Podstatou levicovosti je pohyb dopředu. Navíc se touto rétorikou zakrývá, že právě současnost má vyloženě retardační charakter. Důsledky tohoto přístupu pak vidíme v následujícím citátu:

„A nenastal už konečně i na levici čas, přiznat si realisticky, že ke zrodu českého národa a celé naší společnosti (která bývala i průmyslovou velmocí) výrazně přispěl císař František Josef I.? Nepatřil snad k nejvýznamnějším našim vládcům? Ostatně národní obrození nejvíce plodů sklízelo právě za jeho rozšafného a moudře nepokrokářského panování. A k největším vojevůdcům a rekům náleží Josef Václav Antonín František Karel hrabě Radecký z Radče, jehož i umělecky cenný pomník by měl být obnoven.“

Vztahovat se k RU, jako k jakémusi vzoru je pro levice nemožné. Národní obrození vzniklo sice za Franze Josefa, ale hlavně proto, že do té doby byl český živel potlačován, neboli pokud by nebylo „osvíceného“ panování Habsburků, asi by nebylo národního obrození třeba. No a dovolávat se pana Radeckého už je jen úlet.

„Uskutečnění (neo)konzervativní přestavby levice 21. století se může stát jednou z adekvátních reakcí na hegemonii globálního kapitalismu s nadstavbou v podobě liberální demokracie (či „ultraimperialismu“). I odpovědi na mediálně silně zprofanované „výzvy“ globalizace i tzv. modernity. I jednou z cest, jak alespoň

zmírnit oblundné odcizení v (post)moderních pokrokářských časech. V neposlední řadě i odpovědi na pořád silně bezzubé hledání subjektu systémových změn. Zapomínat ovšem nelze ani na to, že ne-kapitalismus automaticky ještě rozhodně neznamená socialismus. I dějinný optimismus má své limity.“

Myslím, že by stačilo, aby se levice opřela o své základní intelektuální zdroje, o racionální postižení skutečných příčin současných problémů, které leží v povaze zhodnocovacího procesu kapitálu.

K Honzovi, Pavlovi etc. i k pokračující tragédii korektního pokrokářství

Pavel Sirůček

Oba oponenti v první řadě zaslouží obdiv za sílu a trpělivost, že se celým textem prokousali a dokonce i písemně zareagovali. Honzovi Z. děkuji za cenné připomínky, inspirativní podněty i reakce, a to zdaleka, zdaleka nejenom k inkriminovanému textu.¹ Kvituji, že proti klíčové tezi o totální degeneraci levice, resp. faktu, že nová tzv. levice žádnou levicí ve skutečnosti opravdu není (a levicovost naopak hrubě diskredituje a totálně pohřbívá), ani proti potřebě konzervativního obrození vlastně nic zásadněji nenamítá. Velký kapitál (a nejen ten velký) musí být jistě náležitě spokojený, a možná se dokonce i smíchy popadá za břicho, z toho, co se s politickou levicí cca od 60. let minulého století děje, a stalo. Jak tato pokorně, a nepochopitelně, sama vyklidila vydobyté pozice a tragikomicky směšně zdegenerovala v pokrokářskou novou tzv. levici, utopenou v pseudoprobлémeh a jejich pseudořešeních. Honza Z. neodmítá ani zoufalé volání po návratu ke klidu, pořádku a po jistotách, po kýžené globální (aneb „*Nepokrokaři všech zemí, spojme se!*“) i lokální konzervativní perestrojce, po opravdové normalizaci. Je totiž nezbytné navrátit se zase k normálnosti i zdravému rozumu, včetně pojmenovávání věcí jejich pravými jmény, bez pokryteckosti korektního pokrokářství.

Znovu nastolit vládu normálnosti i ohledně politické levice a znovu se navrátit k důrazu na otázky a práva sociální, k obhajobě zájmů neprivilegované většiny. A to včetně rehabilitace ideologičnosti, stranickosti, autorit, tradicionalismu, národovectví, vlasti i vlastenectví a v neposlední řadě včetně rehabilitace zdravého populismu. Populismu respektujícího instinkty normální většiny, normálních lidí normální práce, instinkty nezbytné k samotnému přežití. Prudce silí poptávka po jistotách, bezpečí, klidu a stabilitě, řádu i pravidlech pro všechny. K jejímu uspokojení bude ale pravděpodobně nutno obětovat některá dosavadní liberální tabu.

Dodejme, že další vážený kritický oponent Pavel J. ze svých pozic vcelku snad i správně připomíná, že o žádné „*normálnosti*“ v rámci kapitalismu přece mluvit nelze. Tudíž tak i současná tyranie menšin (kterou nepopírá), politická (hyper)korektnost a další, a další mutace korektního pokrokářství, spolu s nebezpečnou chaotizací vývoje atd., mají být naprosto „*normální*“ a jen dalšími z projevů kapitalistické podstaty. Včetně prohlubující se všeobecné krize globálního kapitalismu, jeho zahňování, parazitismu i umírání. Připomínám, že s tímto plně rezonuje teze, zpochybňující jedno z nejmódnějších pokrokářských témat dneška – boj s korupcí, spolu se sluníčkářskou vírou v „*dušínovský*“ hodný kapitalismus, „*férovou*“ tržní ekonomiku, „*férový*“ liberální obchod, tzv. společenskou odpovědnost firem apod. Tudíž u volání po normálnosti by asi měl stát puntičkářský dovětek, že je míněna normálnost alespoň v rámci tržně-kapitalistických mantinelů, přesněji normálnost obyčejných lidí obyčejné práce i života, normálnost zdravého selského rozumu i prostých kupeckých počtů, normálnost nazývat věci jejich pravými jmény, možná snad i normálnost „*předglobalizační*“. Což je ovšem hodně, hodně kostrbaté a čtenářský komfort textu by to snižovalo ještě markantněji.

O hlubinnou podstatu kapitalismu, včetně platného Leninova vymezení imperialismu, spory s Pavlem J. ani tak nevedeme, jde však o to, že i podoby kapitalismu jsou různé a mění se. A šílené experimenty korektně pokrokářských fanatiků (přesvědčených, že jsou avantgardou vývoje) už ohrožují Západ i Východ, samotnou podstatu civilizace. Jakkoli přitom korektní pokrokářství a nová tzv. levice v obecné poloze kapitálu samozřejmě vyhovují a jsou jim štědře sponzorovány, neboť autentickou levici fatálně oslabují a odvádějí pozornost od skutečných rozporů, problémů i jejich původců. Fanatismus, urputnost a umanutá mesiášská vyvolenost korektních pokrokářů se však už „*utrhla z řetězu*“ a v mnohém ohrožuje vlastně i kapitalistický systém jako takový. Jsou tudíž pokrokářské projekty, včetně třeba i stávající EU, pro levicové čekatele na překonání kapitalismu (a na nastolení sociálně spravedlivějšího uspořádání) kýženou cestou vpřed, pokrokem a vlastně pozitivní i vítané? Nebo si snad máme pouze škodolibě mnout ruce, na rtech s popěvkem: „*Čím hůře, tím lépe*“ a fatalisticky čekat na vysněnou proletářskou či kognitářskou světovou revoluci? Má odpověď zní nikoli. Dnes už jde o samotné přežití, o samotné přežití našinců, o samotné přežití normálních lidí. Třeba i v kapitalismu,

¹ Mínen elaborát – příznejme sebekriticky, že přespříliš rozsáhlý, čtenářsky nepřilíš přívětivý a občas opravdu míchající „*jablka s hruškami*“ (který si přitom opravdu nedělá ambice být vědeckým pojednáním) – Tragédie korektního pokrokářství. *Marathon*, 138, 2016, roč. 20, č. 4, s. 4-34 (Část I. Pokrokářská cesta do záhuby aneb pokrokářská nová tzv. levice, s. 4-17, Část II. Pokrokářská destrukce školství, s. 18-25, Část III. Jak dál?, s. 25-34). ISSN 1211-8591. Snad popularizační seriál „*Jak se bránit korektnímu pokrokářství*“ by byl snesitelnější ...

jehož kolaps však pravděpodobně bude mnohem horší, než byl kolaps reálného socialismu. Přiznávám bez mučení, že osobně po islámské formě socialismu příliš netoužím.

To, že provokativní zmínky o c & k. monarchii a císaři Františku Josefovi I. či vojevůdci Radeckém levicověji orientované čtenáře mírně (či spíše více) dozajista nadzvednou, nebylo pochyb. Účel byl splněn, (nejen) oba oponenti popuzeně zareagovali.² Pouhý úlet a bizarnost? „Konzervativní výstřelek“? Pro levici zatím asi ano. Nicméně opakuji, že maršálka Radeckého mám raději než jistě velmi obratného válečníka Žižku (a hordy jeho mesiášských kacířů). Obdobně si také vážím všech historických bojovníků, kteří srdnatě bránili a (tehdy ještě) ubránili Evropu proti mohamedánům, na rozdíl od pokrokářských gerojů současných, servírujících islámu Evropu na zlatém podnose. A Radeckého marš, složený J. Straussem st. s věnováním Janu Radeckému z Radče, je skladbou tisíciletí. Zvláště, pokud tento velkolepě hrají Alexandrovci či vídeňští filharmonici. Císař FJI? C & k. časy samozřejmě pro každého úplně idylické nebyly. Ovšem císařovo moudré nepokrokářství i puntičkářské fungování c & k. byrokracie bylo, je i bude slastně uklidňující. A další provokativní námět: Nevyhovovaly české (a moravské) nátuře – a nepokrokářské většině našinců, jejich založení, potřebám i tužbám – nejvíce nakonec právě stabilní, poklidné, s pouze „mírným pokrokem v mezích zákona“, a půvabně maloměstské, časy s klidem na život i klidem na práci, během 19. století, za panování právě FJI? Obdobně jako stabilní a poklidný zastoj ve druhé polovině století dvacátého, za nádherně přehledných časů generálního tajemníkování L. I. Brežněva?

Jistě nikoli úplně standardní jsou taktéž střípky úvah na téma MČČ, švejkování či scénářů skanzenu. Pro někoho pouze bizarní, úsměvné, možná pro odlehčení, pro jiné zase nemístné, skandální, znesvěčující ... Trvám si na tom, že za (kritické) zamyšlení přesto stojí. Natruc všem elitářským (pseudo)intelektuálům, akademikům, kulturní frontě etc. přezíravě trousícím svá moudra a povýšeně hledícím na nás, na nevzdělaný a zaostalý plebs, nechápající údajnou nevyhnutelnost pokrokářského dobra. Natruc všem směšným rádobyvětvákům, léčícím si komplexy ostentativním žehráním nad naší malostí, provinčností či maloměšťáctvím. Proč se tragikomicky dělat většími a mnohem důležitějšími, nežli nám fakticky a zaslouženě náleží?

Honza Z. nemá rád kuřáky. Respektuji, sám jsem celoživotně pouze kuřákem pasivním. Dodávám, že zcela dobrovolným. Kategoricky tak odsuzuji zákaz kouření v restauracích a hospodách. Rozdělení na kuřáckou a nekuřáckou část ano, nekuřácké provozovny či hodiny ano, leč striktní zákazy ne. Komu kouření vadí, nechť ať laskavě do kuřácké hospody prostě neleze! (Já pokrokářům do kaváren a čajoven také nelezu. Ani nijak neusiluji o jejich likvidaci, ani nevolám po zákazu konzumace sladkých desertů, i když cukr je pro lidstvo nebezpečnější, daleko nebezpečnější, nežli tabák. Nechte nás žít, nechte nás být!). Křížové tažení proti tabáku a kouření Honza považuje za „*pud sebezáchovy*“. Opravdu nesdílím názor, že právě kouření tabáku je to, co lidstvo ohrožuje nejvíce a už vůbec ne, že jde o samotné jeho přežití. Jedná se o typicky vykonstruované, pokrokářské, módní a zástupné pseudotéma, na které se zbytečně mrhá prostředky i silami (a je to výnosný kšeft). Odmítám i to, že právě na tématu kouření je potřeba demonstrovat levicovost, obdobně jako např. módní posedlou umanutostí po, obvykle podvodné, visače bio či eko. Pro pokrokářskou tzv. levici už není problémem lichvářský bankéř či tvrdě nelítostný nadnárodní moloch, nýbrž veřejným nepřítelem č. 1 je kuřák (odpovědný za všechny nemoci světa i za jeho globální znečištění a snad i za oteplování), kreatura požírající těla mrtvých zvířat (tj. normální člověk živící se masem, včetně dokonce masa červeného), případně reakcionář netřídící radostně odpadky (v nejobdivivější verzi duševně i fyzicky zdrav, bílé pleti, heterosexuální orientace, mužského pohlaví, za které se ani nestydí, ani neomlouvá, ani ho nehodlá změnit – vše pro aktivistické inkvizitory jasná stigmata viny). Boj proti kouření je přitom především pokrytecký. Stejně jako zbytečný, obtěžující a opět nechutně pokrytecký tzv. boj s tzv. dopingem ve sportu-byznysu plném peněz. Když už nějaké zásadnější, zdravě zelené, a levicové, téma – tak např. boj za železniční či vodní dopravu a hlavně za redukci individuální dopravy automobilové.

S Pavlem J. se už léta letoucí (naoko zuřivě) hádáme ohledně trestu smrti i ohledně držení střelných zbraní. Stal se z toho vlastně už tradiční folklór našich tradičních pátečních sedánek. Trest smrti údajně vůbec nic neřeší a kriminalitu prý nikterak nesnižuje. A nejdůležitější je vždy prevence ... Ve skutečnosti ovšem samozřejmě řeší i snižuje, neb je trestem nezvratným a alespoň odsouzený už tudíž nemůže společnosti nikdy uškodit (Nikdy totiž nelze vyloučit, že uteče, nebo že jej kdosi pokrokářsky nakonec někdy propustí a on se dopustí recidivy). Hrozba definitivního trestu obvykle mnohé od činu samotného sice neodradí, nicméně trest smrti má taktéž své nepopíratelné ekonomické, ale v neposlední řadě i morální opodstatnění.

Dále neustále opakuji, že ve správně fungující společnosti opravdu není vážný důvod k většímu ozbrojování řadových občanů (kromě sběratelských, sportovních, mysliveckých apod. účelů). Všechny slušné občany má chránit, a to samozřejmě dobře chránit, stát a jeho náležitě fungující instituce. Leč dnešní kapitalismus určitě není oním správně fungujícím, a ani bezpečným a stabilním, uspořádáním. Co má obyčejný člověk udělat pro

² A nebudu je už dráždit dalšími nemístnými provokacemi, resp. jistě bytostně nelevicovou austronostalgií. Např. ohledně prohaného lišáka, diplomata a politika Metternicha či poučného obratu od liberalismu u ministra A. Bacha (A už vůbec nebudu raději ani zmiňovat konzervativní, autoritářské, ale v neposlední řadě i sociální aj., inspirace třeba u takového Bismarcka nebo perónismu ...). P.S. *Jistě nebudou mít radost ani z toho, že 20. 8. LP 2016 byla v obci Pohled' (na Světelsku, kraj Vysočina) odhalena busta rakousko-uherského císaře a krále, u nás první po sto letech. K připomenutí 100. výročí úmrtí mocnáře Františka Josefa I., který umírá 21. 11. LP 1916.*

svou ochranu a bezpečnost, tady a teď, když naprosto oprávněně narůstají jeho obavy? Obavy o sebe, obavy o své blízké, ale samozřejmě i oprávněně obavy o majetek. Má pouze trpělivě vyčkávat (a jednou za čas vhodit do volební urny „*ten správný*“ lístek), až se automaticky rozhostí idylický eden socialistické samosprávné společnosti, i s tzv. „*novým člověkem*“? S údajně marxistickým vědomím toho, že zbraně přece vůbec nic neřeší ...? Pomůže oloupenému, zmrzačenému či zavražděnému marxistická pravda, že přece žije v kapitalismu, a nemůže se nikterak divit, že k něčemu takovému zde dochází? Má na pachatele, zloděje, útočníky, vrahy vždycky nahlížet jako na své vykořisťované bratry, kteří jsou pouhou nevinou obětí ziskově orientovaného soukromovlastnického systému? A teze, že více zbraní ve společnosti rovná se automaticky větší zločinnost i údajně větší ohrožení pro všechny, je přímo vzorovou ukázkou scestnosti, iracionality a fanatické posedlosti korektních pokrokářů. I oblíbená argumentace statistikami USA. Ono je to spíše naopak. Kdyby v USA bylo legálních zbraní méně, tak by zločinnost stoupla, a nikoli zmizela, jak pokrokáři naivně věří. Někdo holt zbraně rád nemá ...

Rozhodně by neměl zůstat přehlédnut a neoslyšen apel na zachování a udržení tradice lidové myslivosti, což považují i za důležitý politický úkol, a to úkol i navýsost levicový. Určitě to sice není nejzásadnější téma dneška (a ani volební kampaň pouze na tomto samozřejmě stavět nelze), nicméně, proč dobrovolně přenechávat i tento prostor jiným? Což platí taktéž pro boj za zachování tradice českého piva a našich českých a moravských hospod. Že jde o téma podružné, spíše úsměvné, ryze populistické a málo „*seriózní*“, které má být obhospodařováno obskurními subjekty na periferii politického spektra či pouze zájmovými sdruženími? Proč? Aby vážená politická strana neztratila na své údajně vážnosti a serióznosti v očích městských liberálů a salonních intelektuálů? Hlavně nebýt populističtí ... Proč už dávno KSČM nestojí v čele širšího hnutí za návrat ke kvalitním potravinám (ale i k potravinové soběstačnosti), za kvalitní české i moravské pivo (a jeho všestrannou podporu, v čele s podporou především piva čepovaného) a zachování i utužení kultury našich tradičních hospod, hospůdek a pivnic? V pražských kavárnách by politické body tímto nezískala, leč na venkově, nebo na malých městech? Nakonec i brexit jasně ukázal, že normální lidé žijí především na venkově a v menších městech, líhni korektního pokrokářství jsou liberální velkoměsta. A tak úlevy pro čepované pivo mazaně navrhuje A. Babiš. Sice mu mnozí posměšně spílají do populistů, ale koho toto salonní kejhání bude zajímat, až volby opravdu vyhraje? A pozitivní vliv piva (coby moku vskutku bytostně levicového) na utužování lidské pospolitosti, té naší obzvláště, je neoddiskutovatelný. Kdo ho vidět nechce nebo nemůže, toho žádné tradice nepřesvědčí ...

Za zcela zásadní považují boj levice proti pokračující nebezpečné financionalizaci světa. K čemuž náleží i velmi omezitelný postoj vůči bezhotovostním platbám a kartám všeho druhu. Osobně upřímně nenávidím (ani zásadně neuzívám) platební a obdobné karty. Ani jsem nikdy nenaletěl na údajnou výhodnost nějaké půjčky. Což však samozřejmě opravdu není vůbec to nejdůležitější. Ve hře je mnohem, mnohem více. V čím zájmu se omezování hotovostního styku a normálních (nicméně zlatem ani prací nepodložených) peněz především děje? A má toto skutečně pro normální lidi práce pouze údajně samé úžasné výhody? Co bude důsledkem, a co bude následovat potom? Jde opravdu o objektivní trend a naprostou nevyhnutelnost, proti které je naprosto pošetilé jakkoli se stavět? Nebo je nám uvedené pouze programově nalévané neustále do hlav? Kým, a proč? Pavel J. připomíná, že politická levice by se neměla stavět proti pokroku a úsměvně bojovat např. za návrat běžců s praporeky před osobními auty. V případě silící financionalizace světa, včetně cíleného tažení proti hotovosti, však opravdu o žádný pokrok, ani o objektivní nevyhnutelnost, nejde. A úsměvné to už není vůbec. Naopak.

Nyní k otázkám fundamentálnější. Pavel J. podrobuje elaborát kritice z marxistických pozic. A neb Pavla J. dobře znám, nebudu se alibisticky nikterak vykrucovat, že samotný termín marxismus bývá v současnosti interpretován (a častěji spíše desinterpretován) různě. Jde o původní ideje Marxe (& Engelse), o marxismus-leninismus (nebo i stalinismus), o neo- či postmarxismus, kulturní tzv. marxismus aj.? Co má Pavel J. na mysli pravděpodobně tuším, především marxistickou metodologii a světonázor. A připouštím, že v mnohém kritizuje naprosto a zcela oprávněně. Už opravdu nesdílím marxistický (přehnaný) optimismus ohledně dějin, pokroku a zejména až těžkou naivitu ohledně člověka. Ani (přehnané) liberální konsekvence marxismu.³ A už vůbec idealisticky (pardon, samozřejmě materialisticky) nevěřím v brzký příchod sociálně spravedlivějšího uspořádání. Hlavní problém přitom spočívá v subjektu, v člověku, v lidech samotných. A sebekriticky zahanbeně přiznávám, že se mou hlavou někdy dokonce honí i pochybnosti (dozajista nemarxistické), zda-li náhodou nebude kousek pravdy na tezi (ještě méně marxistické, možná malthusiánské a dokonce občas konspiračně prisuzované i nové tzv. levici), že problém spočívá v tom, že se zkrátka lidstvo přemnožilo ... Tudíž se, z ultrakonzervativních pozic, alespoň rád oddávám slastně uklidňující iluzi „*starých, dobrých časů a pořádků*“, včetně tradicionalismu, autorit i národa.

Ovšem, musí výše přiznané být pouze naprosto nerealistickou iluzí a fikcí? Existuje přece též konzervatismus revoluční, který chce zásadní přeměnou obnovit řád, pořádek i jistoty. Stále trvám na tom, že největším omylem a neštěstím socialistické ideologie (v teorii i praxi) bylo, a stále je, přílišné sepětí s liberalismem, a příliš, příliš

³ A pokud by marxismem byl míněn soudobý kulturní tzv. marxismus, opravdu velmi nerad bych se dožil toho, že bych byl – byť jen v žertu či nadsázce – za takového „*marxistu*“ někdy označen. Aneb, jak s oblibou v jistých okamžicích říkával můj oblíbený, a ve své době legendární, učitel VN: „*Never more!*“. Pamětníci vědí.

málo konzervatismu i zdravého tradicionalismu. Argumenty Pavla jsou mnohdy pádné a byly by možná i správné v odlišném systému. Nicméně žijeme, tam kde žijeme, a musíme se alespoň bránit. Tady a teď. S čímž souvisí též termín „*Israelizace Evropy*“, který jsem samozřejmě nevymyslel. Mainstreamová média do nás vtoukají, že na chaos a každodenní teror si už i v Evropě musíme zvyknout. Jako na běžnou součást života. Je to prý nezbytná daň za ... (Vlastně za co? V neposlední řadě za projekty a vize korektně pokrokářských poškůků). A sluníčkářští morální imperialisté nařizují, abychom se ani nebránili, musíme přece vždycky zůstat lidsko-právními humanisty.

Pavel J., mimo jiné, konstatuje, že „*celou Evropu neohrožuje nějaký chybný manévr jednoho politika ...*“. No, jak se to vezme. Zvláště marxisté totiž mívají v oblíbě nedoceňování úlohy osobností. Nechci se pouštět do úvah, zda a) jde o vadu samotné marxistické metodologie, nebo b) o problematickou a nedůslednou interpretaci (sám se přikláním spíše k odpovědi b)). Argumentovat by šlo i z pozic teorie systémů či chaosu. Opravdové velké a silné osobnosti v dějinách sehrávali (a sehrávají i budou sehrávat) roli mnohdy zcela klíčovou, a v daném koridoru vývoj minimálně významně usměrnili či popostrčili. Někdy i mnohem, mnohem více ... Velké osobnosti, včetně skutečných politiků spoluvytváří realitu (a buďme vděční za našeho současného p. prezidenta i za p. prezidenta předchozího). Jak by asi historie vypadala namátkou bez – bez ohledu na to, zda je hodnotíme kladně či zcela opačně – Napoleona, W. S. Churchilla, nebo takového Gorbačova? A co charismatičtí mačové typu F. Castra či H. Cháveze? Jsou opravdu nahraditelní? Německá kancléřka Merkelová (a další eurokatičtí bossové) se ocitla v nesprávný čas na nesprávném místě. Možná by byla – pro mnohé – i vcelku obstojnou političkou pro stabilní a poklidné časy, leč nikoli pro přelomové a zásadní okamžiky. Její činy a politika velmi negativně ovlivnila, a zle (přímo zločinně) poškodila, skutečně Evropu celou. I celý svět. Netvrdím samozřejmě, že je A. D. Merkelová všemocná, ani to, že její počínání nevyhovuje zájmům USA a (velko)kapitálu. Ani zcela nezavrhují úvahy o záměrném nařezávání obyvatelstva Evropy, ať už z důvodů konstrukce „*nového Evropana*“ a projektů pokrokářské nové tzv. levice, kterou by tito uměli „*noví Evropané*“ údajně měli volit, nebo ... Nemyslím si ovšem, že je kancléřka Merkelová konspiračně kýmisi 100 % řízená (či vydíraná apod.) – hlavní problém spatřuji v tom, že ona asi i sama pevně věří, že koná osudové dobro a má své korektně pokrokářské dějinné „*poslání*“ (Samozřejmě, že nyní už nechce ztratit tvář a udržení politické aj. moci je taktéž v neposlední řadě notně lákavé). Oni to obvykle skoro všichni korektní pokrokáři přece myslí dobře. Dobře pro úplně všechny lidičky, srdíčka, dušičky, kytičky i zvířátka. A to je na pachatelích korektně pokrokářského dobra a celé tragédie korektního pokrokářství patrně to vůbec nejtragičtější.

K části II. snad jen a pouze připomenutí, že děti a mládež se opravdu nevzdělávají sami. Což pokrokáři, např. v rouše tzv. svobodného či tzv. demokratického školství, berou za výchozí předpoklad a nezpochybnitelné zjevení. Mylně a scestně. Cesta permanentních diskuzí bez korekce, ani věčný chaos bez řádu a pravidel nepropívá totiž nikomu, ani ničemu. Za východisko by měli volit spíše tradice a autority. I děti a mládež potřebují vedení, vzory a především pravidla a řád. A opravdu je školou odpovídající potřebám 21. století pouze taková instituce, kde se zásadně nedruluje, stále diskutuje a neučí nic těžkého a všechny všechno v hodinách neustále jenom baví? A co volání po vytvoření rady pro vzdělávání (samozřejmě tzv. nezávislé), složené ze zástupců neziskovek a kulturních institucí a dalších, náležitě prokádaných pokrokářsky indoktrinovaných – tedy samých korektních pokrokářů – která by ukazovala ostatním „*nevzvolným*“ jedinou správnou cestu pokroku? Je příznačné, že po pokrokářské modernizaci školství obvykle nevolají především sami učitelé, nýbrž právě nejrůznější neziskovky, vzdělávací think tanky apod. Jak učit, si osopují diktovat velmi často ti, kteří nikdy sami pořádně neučili. Ať se vážení modernisté, pokrokářsky se pošklebující nad údajným tuzemským „*vzdělávacím skanzenem*“ s důrazem na řád, poslušnost (čti na výchovu), dril a memorování (čti na vědomosti), přijdou podívat, co produkují zařízení, která už údajným „*skanzenem*“ nejsou. Tedy instituce, které údajně tzv. „*pěstují kritické myšlení*“.

Kam se globálně korektní svět bláznivě řítí? Cena za sebevražedné experimenty korektního pokrokářství, včetně postmodernisticky pomýleného konstruktů „*všelidského univerzalizmu*“, včetně násilného vnucování multi-kultí šíleností, včetně bizarních a psychopatických genderových absurdit a jiných zvrácených úchylností proti člověku a proti přírodě i včetně oblundně nechutné pokryteckosti politické (hyper)korektnosti, resp. cena za pokrokářský pseudopokrok obecně, je příliš, příliš vysoká. A většina z nás tuto už nehodlá a ani nechce nést. Proč také? Každodenní realita je přitom možná dnes už i v leccems horší, nežli temné a chmurné prognózy. Všeobecná krize globálního liberálního kapitalismu se nebezpečně prohlubuje, válka kultur a střety civilizací už neoddiskutovatelně započaly, degenerace a dekadence Západní Evropy se umocňuje a sílí, rozval EU pokračuje, média hrozí finančními potížemi i krizí např. v Itálii, něco (hodně zlého a nebezpečného) je už přímo ve vzduchu Že zatím dění u nás přitom připomíná spíše špatnou tragikomickou operetku, okořeněnou nemalou dávkou naší typické šlamperaj a plebejským švejkováním? Že se zatím tak mnoho dramatického neděje u nás, v české kotlině ani na moravském úvalu, bohužel, nemusí už vydržet dlouho. Vzpomeňme Čapkovu Válku s mloky. Zatím tu ještě nejsou. Až ale příplavou i pod Karlův most, bude už opravdu, ale opravdu pozdě. Pak už nepůjde o přítomnělý (a především kontraproduktivní) happening pana K. Pak už půjde opravdu do tuhého. Proč se máme my, a vlastně celá Střední Evropa, podílet na zkáze a neštěstí Západu? Jediným řešením a záchranou je co nejrychlejší czexit, i když pravděpodobně načas trochu zchudneme.

Média – vedle obligátní V.I.P. žumpy – soustavně rozdmýchávají pocit ohrožení, neklid a všeobecnou nejistotu. Skutečné příčiny a skutečné viníky ovšem neodhalují, obvykle právě naopak. Mainstreamová masmédiá účelově – dnes a denně – chrlí hrůzy, zmar, tragédie, smrt, děs a běs neustále i během prázdnin, což bývávala pohodová, okurková, sezóna. Bývávala ... Dnes? Teror a chaos se stává každodenní evropskou realitou, na kterou si máme zvyknout. Opravdu pouze namátkou: Brutální automasakr ve Francii ve stylu Olgý H., podříznutí kněze v přímém přenosu, definitivní konec poklidného života v Bavorsku, v Londýně řadí somálský Nor, další brutální útoky v Německu i leckde jinde etc. etc. Leč útoky prý nikterak nesouvisí s pominutou zvací a vítací politikou, ani s exodem jinakých, s migrací současnou, ani minulou. Mainstreamová média a politici neomalenež lžou, jako když tiskne. Obětem i pozůstalým je přítom úplně, ale úplně šumafuk, zda jde o organizovaný terorismus, nebo o individuální akt vyšinutých jedinců, kterých však nějak podezřeje přibývá. Přitom už i západní politologie cudně připouští, že migrace je mocnou zbraní, dokonce snad i zbraní strategickou. Leč nepoučitelná, a už nikterak nereformovatelná, EU mudruje nad katalyzátory do zahradních sekaček a urputně řeší zákazy rychlovarných konvic či fěňů. Jejich spotřeba energie je pro eurokraty tím největším ohrožením dneška! A náležitá sebereflexe Bruselu z lekce brexitu? Z brexitu, který byl naprosto logickým vyústěním neudržitelného? Kdeže, odpovědí je zase více a více Evropy (přesněji Evropské unie, odlišujme, jak zcela správně vždy připomíná V. Klaus st.),⁴ více a více eurokracie, zcela odtržené od normálního života i normálních lidí.

Časovaná bomba přitom začne neúprosně tikat i u nás. Kdy dorazí první várka z EU povinně přidělených migrantů, a po nich další a další? (Neuvažují korektní eurohumanisté o zavedení povinných kvót přímo pro teroristy?). Přitom je fatálně přehlíženo, že imigrace ani diverzita nejsou žádnou nevyhnutelností, ani automatickým přínosem a dobrem. V neposlední řadě i to, že země etnicky nejhomogennější náleží současně k těm nejvíce rovnostářským, což my Češi, Moravané a Slezané jasně jsme. Profesionální pokrokářští aktivisté, lokajská média i prodejné presstitutky však dokolečka dokola opakují svou mantru, že islám údajně Evropu obohacuje. Pokrokářská indoktrinace, přesněji každodenní tupé vymývání mozků a politické školení mužstva, a to zdaleka nejenom mládeže vesele (či přesněji smutně) brutálně pokračuje i sílí. Namátkou včetně „vědeckého“ genderismu, „vědeckého“ multikulturalismu, „vědeckého“ europeismu etc., které zdaleka nejen v médiích či na univerzitách hravě překonávají dřívější vědecký komunismus. T. Sedláček havlojedsky deklamuje: „*Máme-li jako Evropa odejít z dějin, pak jako Evropa, která se snažila být přátelská a dobrá ..., než Evropa, která se snažila být ne-přátelská a zlá ...*“ (<http://m.ihned.cz/nazory-komentare/c1-65373870-pratele-ne-pratele-nepratele>). Bránit se netřeba. Pravda & láska musí přece zvítězit, i když všichni zahyneme. Nejedná se zde už o nabádání k sebevraždě? § 144 Trestního zákoníku též praví, že: „*Kdo jiného pohne k sebevraždě nebo jinému k sebevraždě pomáhá, bude potrestán ...*“. Chtějí-li sluníčkáři spáchat sebevraždu, je to jejich pokrokářská věc, ale nás, nepokrokáře, z toho nechť laskavě vynechají! Na uvedené kouzelně reaguje i kreslíř Kemel v *Právu*, 9. 8., na s. 6. Na obrázku komicky prudí pračlověk Janeček s oštěpem proti dvěma přemohutným mamutům. Ten zkušnější prohodí: „*Nech ho být. Když máme vyhnout, tak raději jako humanisti ...*“. Ačkoli, je Evropa opravdu onou mamutí fosilií a cizáci tím progresivnějším?

Salonní pokrokáři znechuceně odsuzují coby nepřijatelné „*chucpe*“ i aktuální bonmot M. Sládka (ikonického to baviče i politika divokých 90. let) o mývalech, resp. přesněji příslušné směrnicí EU o cizích, invazivních druzích. Sládek nabádá ke striktnímu dodržování směrnice, trvající na tom, že je nezbytné zlikvidovat všechny

⁴ Všem kritickým hlasům, vyčítajícím odkazy na myšlenky V. Klausů (st. i ml.), škodolibě poradme, ať si přečtou vskutku trefné reakce V. Klause st. a J. Weigla na postmodernistického filozofa V. Bělohradského, kandidujícího za tzv. zelené. Reakce na filozofa mnohými mylně, až přímo trestuhodně, považovaného za levicového. Kulturní tzv. marxismus přitom s levicí a marxismem skutečným nemá mnoho společného, ba právě naopak. Klaus s Weiglem demaskují Bělohradského myšlenkovou prázdnotu, faleš, nezodpovědnost, pomýlenost a taktéž povýšenost. Včetně postmodernistického blábolení, kejklířského žonglování s vágními a nadsazenými pojmy, totálně zcestného a navýsost nebezpečného nahlížení na přirozené lidské struktury typu rodiny, kulturní identity a především národa (který opravdu není pouze nuceným umělým konstruktem a opravdu nepostrádá prvek domova) i v neposlední řadě včetně Bělohradského urputné, a přitom úsměvně dětinské, snahy „... vypadat jako vysoko nad námi se vznášející nadčlověk ...“ (Klaus, V., Weigl, J.: Dialektický postmodernismus „zeleného“ Bělohradského. *Právo*, 18. 8. 2016, s. 6. ISSN 1211-2119). Elitářské snahy, společné všem korektním pokrokářům, kteří mají být předurčení k tomu – aby nás malé, omezené a zaslepené nepokrokáře – spasili (samozřejmě i proti naší vůli). Bělohradský své utkvělé představy přitom, dle slov M. Knížáka, formuluje „*s nádechem pseudovědecké suverenity*“ (Klaus, V., Weigl, J.: Komunikační hojnost, ale myšlenková prázdnota. *Právo*, 1. 9. 2016, s. 7. ISSN 1211-2119). Nesmírně varovná jsou slova Klause & Weigla o Bělohradského, termínem postmodernismus se ohánějící, smutné vizi „*rozbitě společnosti atomizovaných jedinců, bez jakýchkoli kořenů a tradic, kterou mají držet pohromadě komunikační technologie, vize společnosti, která odmítá, programově popírá a likviduje jakoukoli přirozenou identitu a rozdílnost svých příslušníků, která slepě věří v osvícenský racionalismus ...*“ (in text 18. 8., s. 6). V Bělohradského společnosti – my nepokrokáři – žít opravdu nechceme! Bělohradský zpětně reaguje in *Právo*, 24. 8. 2016, na s. 7, kde, mimo jiné, opět hlásá postupnou transformaci národů v „*gauckovské společenství různých*“ či tezi, že „*čistota kultur*“ je „... dávno zašlou mytologií ...“ etc. Opět formou, kterou tak přesně kriticky vystihují Klaus & Weigl. Další Bělohradského postmodernistické kvazení, tentokrát o jistotách, tiskne *Právo* 19. 8. 2016, na s. 6. Společenská objednávka přitom nesílí po havlovsky „*antipolitickém populismu*“, nýbrž po zdravém populismu, navýsost politickém.

mývaly. Jde přece o cizí druh, invazivní, který v Evropě opravdu nemá co pohledávat. Dle T. Sedláčka ovšem „Evropa ovládla temná síla ...“. Má pravdu. Tato velice, převelice temná síla, síla zla se jmenuje korektní pokrokářství a nová tzv. levice. Se všemi podobami, včetně havlistického moralizování, obludného pseudohumanismu a retardovaného sluníčkáření. A znovu zdůrazněme, že největší ohrožení Evropy nepředstavují navedení a zneužití migranti (i když migrace samozřejmě, a prokazatelně, snižuje kvalitu života), ani islám, nýbrž vnitřní rozklad samotných fundamentů evropské kultury a civilizace, mocně režírovaný a uskutečňovaný korektním pokrokářstvím. „Chucpe“ jsou ve skutečnosti tmářsky zvrácené bludy korektně pokrokářských fanatiků.

Nahodme ještě řečnickou otázku, zda nám mainstreamová média skutečně servírují křišťálově čistou pravdu o aktuálním dění v Turecku? Je Turecko pořád zemí údajně evropskou a prý zemí sekulární? V čem vlastně spočívá Erdoganova „rekonstrukce státu“? Není přitom např. idea nastolení státní kontroly nad chobotnicí neziskovek, pomocí dekretů, minimálně inspirativní? V naší drahé, a zatím ještě stále i líbezné, domovině, konkrétně na Smíchově, ráno z blázince propuštěná zrůda – kterou izolovali (přesněji měli izolovat) pro vražedný pokus – zavraždí po několika hodinách, bez sebemenší příčiny, naprosto neznámou paní (O nic jiného, nežli o bláznivou zrůdu nejde, ať si korektní pedagogové, psychologové, psychiatři aj. sluníčkářsky blábolí cokoli. Pomoc a upřímnou lítost zasluhuje přece oběť a její blízcí, zrůdný pachatel nikoli. Má zrůda dostat další šanci zase vraždit? Dle poblouzněných pokrokářů samozřejmě ano). V korektně pokrokářském lidsko-právním absurdistánu totiž prý musí každá bestie, stvůra, psychopat, úchyl, vrahoun, asociál, brutální gauner apod. se svou izolací od normálních a slušných lidí sám souhlasit! Nebyl by na místě exemplární trest pro všechny, kdož nebezpečnou zrůdu nepochopitelně propustili na svobodu? Ať už větší díl viny nesou policisté či lékaři? Nebo především právníci? Komise vyšetřila, že viníkem je špatná komunikace ... (Proč se lékaři neptali po důvodu jejího dopravení do blázince? A když jim to pachatelka sama řekla, nevěřili jí – prý si nemocní často vymýšlejí. Takže ji prostě pustili). Špatný a prohnílý je přitom celý systém zvráceně chránící a nahrávají pouze pachatelům. Stop degeneraci přirozeného práva! Stop pokrokářsky zvrácenému pohledu na pachatele a oběť! Poslankyně vládnoucí strany je přitom mediálně zlynčována a pranýřována v létě za to, že si – pro korektní pokrokáře – zcela neslýchaně, dovolila veřejně vyslovit nepokrokářskou pravdu. Pokrokáři fakta a pravdu nikdy neodpouštějí, bez ohledu na zprofanovanou tzv. svobodu slova (A co svoboda myšlení?). Bez ohledu na to, co si myslí drtivá většina. Všichni, kromě korektních pokrokářů, resp. velkoměstských pseudoliberalních kavárenských pseudoelit.

Co bude onou poslední kapkou? Poslední kapkou, kterou definitivně u normálních a slušných lidí, u nepokrokářských lidí normálního života i normální práce, převáží míra nasr...sti nad mírou posr...sti (laskavý p.t. čtenář nechť výstižný vulgarismus promine). Spravedlivou našťvanost je ovšem třeba nasměrovat správně. Hlavním ohrožením nejsou migranti samotní, nýbrž politici a korektní pokrokáři všeho ražení, jejich vlivní mecenáši a hlásné trouby.

P.S. Vyhraje-li v USA pokrokářská „Killary“, nechce se domýšlet, kam svět dospěje. K válce ...

Několik navazujících příspěvků souvisejících s diskusí k pojednání P. Sirůčka

Jsou dnešní choroby vědy a služebníků vědy nevyléčitelné?

Vladislav Pavlát

1. Proč společenskovědní výzkum pokulhává za realitou?

- Je rychlost změn socioekonomické reality bariérou seriózního společenskovědního vědeckého výzkumu?
- Jsou "paradigmata" brzdou inovativního výzkumu?
- Jen kvantitativní výzkum je "vědou"?
- Lze skloubit empirické s teoretickým?
- Trpí společenskovědní výzkum nedostatečnou systémovostí?
- Lze důvěřovat tvrzením o výsledcích analýzy satelitních snímků?
- Do jaké míry může být inspirace společenskovědních výzkumů výsledky výzkumu v jiných oborech přínosem?

2. Sedm dětských nemocí společenskovědního výzkumu na soukromých VŠ

- Rozkouskování, fragmentace výzkumu FT
- Přemíru údajů nelze zvládnout
- Nebezpečí úzké specializace = nevidět pro stromy les
- Orientace na dílčí, druhořadé otázky

- Pseudoproblémy
- Nedostatek prostoru i času k diskusi
- Administrování výzkum = horor

3. Doktorské studium jako honba za titulem?

- Doktorské práce jako "výuční list"?
- Problematičnost obhájeb
- Jaké jsou povinnosti školitelů?
- V čem je smysl zápočtových prací a jaká je realita?
- Kvalita příspěvků doktorandu na vědecké konference a kvalita anonymních posudků
- Nemoc přeorganizovanosti doktorského studia
- Má se od doktorandů striktně vyžadovat publikační činnost v době, kdy probíhá první část studia zakončená zkouškou?

Lidský kapitál a investice do vzdělání očima ekonomického publicisty

Milan Rokytko

Bez znalosti historie ekonomických teorií a jejich popularizace včetně popularizace historie jejich aplikování v společenské a státní realitě asi nelze očekávat pozitivní východ ze současné krize (a Země se třeba změní na skladiště jaderného odpadu pro vypočítané a vypočítavé mimozemské civilizace). Odvrátit tuto aktuální hrozbu jistě stojí za trochu té intelektuální námahy, a proto snad lze očekávat vlídné studium i této ryze novinářské analýzy a úvahy.

Na sklonku minulého století začala být v zpravodajských, akademických a později i politických a dalších decizních kruzích populární teorie konvergence, dle které měl tzv. socialismus zdegenerovaný na státní kapitalismus a kapitalismus - zregulovaný pod tlakem socialismu v západní Evropě sociálním státem - bezbolestně konvergovat "v to nejlepší z obou systémů v rámci tzv. Evropského domu". V kruzích gorbačovských ekonomů se tomuto utopickému procesu říkalo "perestrojka" s cílovým stavem jakéhosi tržního socialismu v Euroasii a pak na celém světě.

Vůdčí akademickou osobností této utopie byl Abel Aganbegjan, jeden z klíčových ekonomických poradců M. S. Gorbačova a tak se zřizovali nejdříve ve Vídni a pak v zemích socialistického bloku Prognostické ústavy, které měly dokazovat a připravovat "nevyhnutelnost tohoto objektivního společenského procesu zajišťujícího evropský a světový mír i bezpečnost":

"Je možné, že v sovětské realitě bylo centrální plánování opravdu spojeno s byrokratickou svévolí, ale ztotožňování obou je vážnou chybou. Ukázali jsme si však postupně, že centrální plánování nemusí být svévolné, že je lze naopak provádět na základě přesně definovaných postupů výpočtu sociálních nákladů.

Vynaložili jsme velké úsilí, abychom ukázali, že společenská racionalita účtování na základě pracovní doby je nadřazena racionalitě trhu. A že neexistuje nutná souvislost mezi používáním rovnovážných tržních cen u spotřebního zboží (které navrhuje jako jednu složku celkového systému plánování) a rozkladem socialistického vlastnictví tím, že podnikům bude poskytnuta neomezená autonomie.

Je jedna věc říkat, že podniky mají svobodně jmenovat manažery, demokraticky organizovat svou práci a iniciativně přicházet s návrhy na nové produkty, a zcela jiná věc požadovat, aby jednaly jako nezávislé entity a vypracovávaly své vlastní plány na základě signálů trhu. Pokud se jim dovolí sehrávat druhou z těchto rolí, pak demokratická kontrola dění v podniku bude pravděpodobně první věcí, která bude odsouzena k zániku."

Úvahy podobné Aganbegjanovým (a Dolejšovým, který je dnes opráší, ačkoliv snad vidí, kam dospěly – pozn. Milana Rokytko.), které zatěžují problém tím, že implicitně ztotožňují ekonomickou racionalitu s tržními procesy, určité ekonomickou reformu socialismu dezorientují.

V posledních několika letech jsme mohli vidět, kam vede tato logika: ke kolapsu veškerého efektivního ekonomického plánování, pádivé inflaci, celkovému rozpadu ekonomiky, masové nezaměstnanosti a nakonec k triumfu kapitalistické restaurace. 'Reforma' socialismu směrem k tržnímu hospodářství byla pro pracující třídu v postižených zemích bezprecedentní ekonomickou katastrofou!

V celosvětovém měřítku znamenala znovuobnovení nadvlády těch několika kapitalistických mocností, které vládly světu před rokem 1917.

Na politické úrovni vedla k vytvoření situace, v níž socialistické hnutí a organizovaná pracující třída byly prakticky donuceny vyklidit scénu. Když socialismus odešel, jaká naděje, kromě fašismu a socialismu, zůstává těm, co nic nemají?

"Nic, pokud to nebude socialismus radikálnější, demokratičtější a rovnostářštější než cokoli, co zde bylo předtím, socialismus založený na jasných ekonomických a morálních zásadách, který se nevzdá své integrity ve

prospěch demoralizujících mýtů trhu," vysvětlují společenští vědci Paul Cockshott a Alvin Cottrell v Nová cesta k socialismu (původně ke komunismu).

Stručně řečeno dnes máme korporátní fašismus kombinující to nejhorší z obou systému a válku za globální hegemonii Americké říše na krku. Evropa je přitom na žebříčku zahraničně-politických priorit Republikánů i Demokratů až na třetím místě, takže bude vyššímu cíli bez rozpaků a váhání obětována ve válečném konfliktu a taktické jaderné výměně, testující nové raketové systémy a jejich ochranu před kyberútoky.

Pražská kavárna, sluníčkofašisté, včetně několika komunistů tomu tleskají, neboť jsou ochotni nás i sebe obětovat "nejvyššímu cíli".

Seznam další použité literatury:

Plevza, Viliam: Vzestupy a pády. Gustáv Husák prehovoril. Tatrapress, Bratislava 1991

Prečan, Vilém (ed.): Svědectví o rozpadu socialistického společenství. Soudobé dějiny. Časopis Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Praha 1998. Roč. 5, č. 4

AFG – Archiv Nadace M. S. Gorbačeva v Moskvě

AA – archiv autora – rozhovory s M. S. Gorbačevem, G. Šachnazarovem, V. Filippovem, M. Jakešem a J. Fojtíkem

a orální zdroj Ing. Jan Šolta, CSc.

Kam jsme došli, kdo to ví?

Karel Hušner

Tak začínala laskavá písnička od Petra Spáleného o učitelce Josefíně. S velkou lítostí musím konstatovat, že v tom spíše neskutečném světě jsme nejen nikam "nedošli", ale dokonce to už ani nejsme schopni zastavit a už se jen díváme, kam nás naše vlastní minulá rozhodnutí směřují. Jsme jako ten pán, co padaje z padesátého patra mrakodrapu říká, když letí kolem třicátého patra: *"Zatím je to dobrý"*.

Už dlouho se rozhoduji napsat o šílenostech, které nás denně obklopují a kterými nás naše "elity" obšťastňují. A vždycky si znovu říkám: Vykašli se na to, bude to jen nošení dříví do lesa. Vždyť to každý musí vidět! A protože dnes již nejsme schopni klasickou metodou demokratického výběru otevřenou volbou něco změnit, protože i tuto možnost nám "elity" pokroutili tak, že není reálné vybrat a vedením společnosti pověřit lidi schopné, ale pouze amorální, bezcharakterní, bez schopnosti upřímně pracovat pro veřejnost, ale jen pro sebe, tedy schopné všeho, zbývají už jen dvě možnosti.

Tou první je, na základě vyhodnocení existujících vnějších podmínek, které si dovolím dále charakterizovat, postarat se v rámci menších komunit o sebe a lidi stejného smýšlení a respektující donedávna platící lidské hodnoty.

Pokud se však ti, kteří mají v rukách moc a peníze a kteří by nás chtěli v jejich zájmu "hamty hamty, ať mám víc než tamty" obětovat a proto nám naši vlastní cestu znemožnit, pak si musíme uvědomit, že nám **jde o holý život, který musíme a máme právo bránit**. To je ta druhá možnost či dokonce nutnost. Prostě pokud chce někdo řídit auto v opilém stavu a velkou rychlostí po silnici, která má (jako život obecně) řadu zatáček, tak z toho auta musíme vystoupit, a to třeba násilím.

Když například slyším blábol našeho premiéra (ve snaze zakrýt vážné existenční problémy společnosti) o tom, že *"tak, jako dosud jsme se nikdy neměli"*, tak vidím, že ten člověk je opravdu "mimo mísu". Důvod? Protože on sám (ale i jemu podobní, včetně celého vedení EU) myslí jen na hmotné statky a domnívá se, že v tom se skrývá hlavní podstata spokojeného lidského života. Úroveň schopností řídicích "elit" po roce 1989 trvale klesá a dokonale kopíruje podobný "vývoj elit" po roce 1968, resp. 1971. I tehdy, po vynuceném "ústupu" schopných a morálně slušných lidí z politického a veřejného života a přijetí zásady "pasivní rezistence" určené zásadou "kašleme na vás, grázlové, nedá se s vámi seriózně jednat, rozsah vaší inteligence vám neumožňuje "dohlédnout" konců, k nimž to vaše "řízení" povede, dělejte si tedy, co chcete, my se budeme věnovat odbornostem, podložených přírodními zákony, které platí, ať chcete či nikoliv.

S postupem let si každá tehdejší garnitura vedení vybírala následovníky slabší, než byli sami (aby je snad neohrozili, dokud vládnou), takže pak už ani nebyly překvapením Jakešovi bojlery/brojlery a koneckonců i vývoj závěru roku 1989. Místo vládnutí se tehdejší mocipáni starali pouze o vzájemné vztahy, podrazy a mocenské kliky. Domnívali se totiž chybně, že tehdejší stav a vývoj bude dále stejně kontinuální a neměnný.

S politováním (při pohledu na současnost) musím konstatovat, že se i v tomto "dějiny opakují". Až na tu maličkost (ale nebezpečnější), že ti dnešní vědí, že nemají svoji moc "navždy". Proto dříve přikrádali pomalu (mysleli, že to mají "na furt"), dnes to musí stihnout do 4 let, než budou nové volby. V nich totiž může jak padnout strana jako celek, tak i její členové, pokud se znelíbí svému vedení.

Naneštěstí se tento trend poklesu inteligenční a mravní úrovně netýká jen nás, ale snad ještě více samozvanému vedení EU. Upřímně: **Bylo by za normální situace možné, aby byl výkonným vedením EU pověřen bývalý maoista (tedy extremist) Barroso či člověk prokazatelně podporující daňové ráje (tedy finanční podvody) Juncker?** A to nemluví o jeho "stycích a komunikaci s lidry z jiných planet".

Je pravdou, že kapitalistická společnost současnosti je založena prioritně na zisku a konzumu, což opravdu mnoha lidem stačí k úplné spokojenosti. I oni sice ve velké většině cítí, že se něco děje, že to, co prožíváme "není to pravé ořechové", a že se mnohé asi bude muset časem změnit (či se to – jak si myslí – změní "nějak samotokem"), ale protože jim stávající stav osobně vyhovuje, tak si říkají: "No snad to ještě nějaký čas vydrží, abych si nahrabal, abych byl za vodou".

To se netýká pouze politických špiček, ale obrovského byrokratického aparátu na všech stupních vedení států a EU. Prakticky se jedná o lidi, kteří jsou zkorumpováni daným systémem. Vezměme si např. nedávné vyjádření pana Vladimíra Železného, bývalého poslance Evropského parlamentu, který veřejně v Parlamentních listech řekl, že když byl v EP poslancem a vedoucím nějaké sekce, tak jeho sekretářka měla v přepočtu větší plat, než náš prezident. A že pro všechny úředníky EU (a je jich přes 50000) je stanoveno, že jejich daně (včetně sociálního a zdravotního pojištění) nesmí překročit 12 %!

U každého občana naší republiky to je přes 40 % (viz den daňové svobody - obvykle v druhé polovině června, letos to bylo 20. 6. 2016). Pokud vím, tak se nikdo na toto jeho vyjádření neozval. Nikdo nezvolal, že lže! Takže to je pravda.

A řekněte sami, je možné, aby si úředníci těchto orgánů přáli zrušení či jen optimalizaci a redukci orgánů EU? Ani náhodou. A tak se "kupuje" tzv. loajalita. Není to snad korupce, když někdo má z veřejných prostředků víc, než by si byl schopen vydělat na otevřeném trhu práce?

Podobné to je s profesionálními politiky u nás v parlamentu, ve stranách a ve vládě. Mnozí tam "slouží do roztrhání těla" už déle než 20 let, takže by už ani svoji původní profesi (pokud vůbec někdy něco dělali a nestali se politiky ihned po škole) neuspěli a určitě by za výkon této odborné práce neměli "požitky" a "moc", které mají dnes. Myslíte si snad, že ví, co se "dole" děje, co lidi potřebují? Ani náhodou. Pokud se přesto mají s lidmi setkat, je výběr hostů většinou selektivní, s převažující částí lidí vládním a stranickým činitelům oddaných nebo aspoň hodně příznivě nakloněných. Nevěřím, že tito lidé nevědí, jak je nebezpečné, lživé a zavádějící používat na hodnocení prakticky shodných situací dvojí metr jen proto, že se jim to (hlavně pro jejich další osobní perspektivu) hodí. Ale dělají to a budou to dělat až do sebe- a našeho zničení, nebo dokud jim to nezatrhne!

Budu uvádět řadu známých a dohledatelných skutečností a dávat do kontrastu odlišné hodnocení srovnatelných dějů:

- Rusové si vzali zpět Krym a referendum jeho občanů vyjádřilo přání být k Rusku připojeno. Když pominu skutečnost, že Krym "dal" Ukrajině (řekne nám někdo jakým právem? Byl to snad král, car či někdo komu Krym majetkově osobně patřil?) Chruščov, tak co třeba Malvíny (pardon Falklandy, že ano, patří přeci Anglii). Neměla by je Anglie vrátit Argentíně? I když lidé na Falklandách hlasovali o tom, že chtějí patřit k Anglii? Podobné to je se Spratlyho ostrovy (Čína), ale i s dalšími ostrovy a územími, na nichž mají USA vojenské základny a dokonce jsou zahrnuté do území USA, ač je od USA dělí tisíce kilometrů a pokud mě paměť neklame, tak kdysi měla Amerika zákonnou zásadu, že do federace (kromě Aljašky) nemohou včlenit žádné jiné území, nenavazující fyzicky, tedy hranicí, na země stávající federace. Tak bychom mohli pokračovat skoro do nekonečna. Historicky docházelo vždy k různým změnám hranic mezi státy (dnes většinou vojensky, dříve i sňatky mezi vládnoucími dynastiemi - to bylo pro obyčejné lidi hezčí a příjemnější - nepřišli totiž při tom mnozí z nich o život). Opět (ten vojenský způsob) viz Kosovo. To je také případ volající do nebe o nespravedlnosti vůči Srbům. Ale díky "změnám" a humanitárnímu bombardování může mít na jeho území USA jednu z největších vojenských základen v Evropě a telekomunikace tam prý rovněž patří "někomu s českými kořeny" z bývalé americké vlády.

- Rusové jsou agresivní. Zatím jsem neviděl ani neslyšel, který stát RF napadla (alespoň po roce 1989). Zato všichni víme, jak "vyvážíme demokracii" do Iráku, Afghánistánu, Libye atd. atd. Také tam všude nás mají děsně moc rádi. Zvláště, když pomocí dronů i po ukončení původních (námi "vyvezených" válek) tu trefíme a zlikvidujeme svatební průvod, tu zase nějakou nemocnici atd. A jak si hezky "pomáháme", abychom mohli zaútočit a jak říká nositel Nobelovy ceny míru "zkrotit ruce tomu, kdo nebude dělat, co my chceme". Jak je člověk naivní! Kdysi, když byl Obama poprvé zvolen prezidentem USA, jsem si myslel, že když ne úplně, tak aspoň hodně potlačí choutky vojensko-průmyslové lobby a generálů se "zelenými" mozky. Předpokládal jsem totiž, že jako příslušník rasy, která byla v minulosti dlouhodobě v USA (nejen tam) ponižována, bude mít doslova "v genech" odpor k jakémoliv formě násilí, hlavně pak k násilí mezi státy. Ó, jak jsem se mýlil! Je to stále stejné a jak je vidět, kapitalismus je nereformovatelný ze své podstaty. Potřebuje (a to za každou cenu) nové a nové zdroje, suroviny, trhy a dopravní cesty pro jejich transport za účelem zisku. A ti, kteří si myslí a jednají tak, jako že jim svět patří, chtějí stále víc a víc. Řekne se proto např., že Husajn má zbraně hromadného ničení. Nikdo to neověřuje, protože se "to politicky hodí pro požadovaný cíl ovládnutí ropných polí a celého hospodářství Iráku". Následně je v rámci "ochrany svobody" zlikvidováno několik set tisíc civilistů. Abychom se my občané v závěru, po letech, dozvěděli, že tam žádné ZHN nebyly! A jeden z předních vůdců původního

útoku, pan Blair, se nechá slyšet, že "ho to mrzí", že jednal "v dobré víře". Je to možné? Může se tak masový vrah vyvinít? To přeci říkali i vedoucí pohlaváři nacistického Německa u Norimberského soudu.

- Falešné záminky, s cílem vyprovokovat vojenskou konfrontaci. Nic nového pod Sluncem. Hitler nechal převlečenými vojáky napadnout vysílač v Glivici, USA zorganizovali incident v Tonkinském zálivu, máme tu fyzikálně naprosto nesmyslnou formu pádu věží WTC či sestřelení civilního letadla nad Ukrajinou (k obojímu se někdy jako k samostatným akcím vrátím hlouběji) a v poslední době i puč v Turecku. Nejhorší na těchto akcích je, že kromě toho, že jsou realizovány s cílem "vyvolat" obrannou reakci potenciálního protivníka, na kterého chceme zaútočit, ale chceme to "narafořit" tak, aby to vypadalo, že to je reakce (z naší strany) na "agresi" protivníka, že "my nic, my se bráníme, oni byli první", tak jejich medializace je (po zjištění, že akce neměla požadovaný výstup) rychle "přebita" jinými informacemi a počítá se s tím, že lidé mají "krátkou paměť" a když jim navíc "hodíme" problém, který pociťují jako osobní ohrožení (viz imigrace a kriminální chování jednotlivých členů nových i starých komunit "nesrostlých" s většinovou společností, za což nesou vlády jednotlivých zemí srovnatelnou míru viny jako vlastní komunity), tak se přestanou zabývat "naší falešnou vlnkou". Nyní, když "máme" NATO prakticky u hranic s RF stačí, aby organizovaným "omylem" při nějakém cvičení vylétla nějaká raketa např. polského či pobaltského území směrem ke Kaliningradu – a "smichy se neudržíme".

- Finanční kasino států a bank. O tom, že už dávno množství vytištěných peněz není ani zdaleka kryto vyrobenými hmotnými statky, se ví už dlouho. Dluhy většiny států (nejenom rozvojových a chudých, ale hlavně ekonomicky rozvinutých zemí tzv. Západu) jsou již nesplacitelné, neboť úroky rostou rychleji než HDP a příjmy států vůbec. Není pro koho (solventního) vyrábět. Ale na tom (vyrábět a prodávat stále víc a víc) je přeci kapitalismus založen. Tak co?? Jedno osvědčené řešení je známé - velká válka. Jak ale "nahnat" obyčejné chudáky "na jatka"? Jedině jim vymyslet nepřítele. Pokud možno takového, který má spoustu surovin a zdrojů, hodně pozemků atd., které by šlo následně (stále se uvažuje v intencích, že válka bude spíše konvenční, že se napadený vzdá a nepoužije jaderné zbraně) ukrást (pardon - zprivatizovat násilím). A k tomu se moc dobře hodí Rusko. Ale "musíme" začít rychle. Dokud nemá RF dokončenou přestavbu a modernizaci armády. Velmi to připomíná dobu před 2. světovou válkou, kdy Stalin věděl, že nakonec dojde ke střetu mezi SSSR a Německem, ale nebyl technologicky připraven (navíc zlikvidoval plejádu armádních velitelů). Proto musel podepsat s Hitlerem pakt o neútočení. A je to zase jako dnes. Politici se objímají, ale jak to jde, vrazí si nože do zad (na čestný boj u těchto kreatur zapomeňme). Jen namátkou: Sarkozy - Kaddáfí, USA a EU versus Gorbačov a Jelcin, podobně jejich vztah k Číně atd. Takže, pokud chce západ ruské zdroje, musí (!) určitě nejpozději do konce roku 2018, maximálně (ale to už je "na hraně") do roku 2020 válku vyvolat. Pak už to bude nereálné, neboť v té době by už nebyla rozbita jen Evropa, ale došlo by i na Ameriku, která zatím na všech novodobých světových válkách jen získávala. Politicky i ekonomicky. A je nutné začít válku rychle. Dokud se pořádně nespojí donedávna na sebe nedůvěřivě pohlížející Rusko a Čína. Pak bude všem "nadějším na unipolární svět" pod taktovkou USA a služebním postavením Evropy, konec. Rusové (Putin) se zatím "do střetu" neženou. Uvědomují si, že i když mají mnohé zbraňové systémy a technologie "na úrovni", mají jich zatím nedostatečný počet (ve srovnání se součtem a velikostí vojenského potenciálu USA, Anglie, Francie a Německa). S Japonskem osobně nepočítám, má totiž "svě zkušnosti" s jadernými zbraněmi a určitě se raději s RF domluví o Kurilách za pakt o neútočení. Válku by ale mohla začít Ukrajina. Důvod? Její ekonomika, řízení a hlavně rozsah korupce je daleko horší, než kdykoliv předtím po roce 1991. No a "lidovým bouřím" je nejlépe předejít "nahnáním lidí do zákopů. Z hlediska EU má však EU smůlu. V případné válce se nebude moci spolehnout na vlastenectví. To se jí podařilo natolik rozbít, že "za ně" nikdo (kromě profesionálních vojáků) nebude chtít bojovat. Jako Češi odmítali bojovat na Rakousko-Uhersko.

* * *

Smutné je, že všechny tyto skutečnosti, jsou předzvěstí dějů, které se nám nakonec nebudou líbit. A to nejen těm, kteří si uvědomují hrozby, ale i těm, kteří dnes nadšeně volají: "*Více multikulti, více imigrantů, za vše může Putin, máme se jako nikdy, korektní politika*". K tomu přide parade a další blablaba našich kavárenských povalečů, z nichž většina jsou "umělci" typu pornoherce Jandy, kur... v Pussy Riot, herců, kteří dokáží ideologicky zmršit i velmi kvalitní divadelní kusy minulosti, jen aby byli poplatní "novým" mocipánům a dostali granty (bez nich by bydleli ve skalách nad Berounkou) atd."

Současný stav ekonomické teorie

Rafik Bedretdinov

Úvod

Za posledních dvacet let teorie se hodně změnila, zvýšila se úroveň výzkumu, kvalita a kvantita empirického materiálu, do praxe se zavedly poslední objevy z oblasti matematiky a teorie systémů. Nehledě na to, bylo

zjevně, že metody a modely ekonomické teorie nejsou adekvátní objektivní skutečnosti. Narůstaly metodologické potíže a postupně vznikal pocit krize ekonomické teorie. Následky tohoto se projevily nejen během prohloubení ekonomického poznání, ale taktéž v akademickém prostředí při vyučování ekonomie. Z tohoto vyplývá: ekonomická teorie potřebuje nové kvalitativní přístupy, nové paradigma. Evoluce paradigmatu dává představu o procesu krizového vývoje vědy a možných cest překonání krize. Cílem daného článku je posouzení teorie paradigma a popis jejich konkrétních příznaků.

Podstatné změny v základech vědy probíhaly během čtyř globálních vědeckých revolucí, pro které je charakteristická doba, objekt a metody výzkumu:

Etapy vývoje vědeckých paradigmatu lze představit následovně:

Paradigma	Období	Dominující vědecký princip	Charakteristika objektu výzkumu
I. Metafyzika Aristotela s prvky antické dialektiky	od IV. století př. n. l. do půlky XVIII. století n. l.	Dominuje princip kauzality a mechanistické vnímání světa	Všechno je určeno prvotním hybatelem Všechno jsoucí snaží se jeho dosáhnout jako nejvyššího účelu
II. Metafyzická	Druhá půlka XVIII. století — první půlka XIX. století.	Dominuje klasický mechanistický princip + materialistická dialektika	Složitější přírodní a společenské systémy
III. Systémová	konec XIX. — půlka XX. století	Neoklasická věda, kybernetika, obecná teorie systémů	Složitě samoregulační systémy
IV. Synergetická	Poslední třetina XX.století – začátek XXI.st.	Nová etapa neoklasické vědy, synergetika	Složitě systémy schopné samostatného vývoje

2. Současný stav ekonomické teorie

Odlišnost ekonomie od jiných společenských věd je v tom, že hned při svém zrodu byla spjata s filozofií a matematikou. Peněžité měření ceny, číselné proporce směny umožňovaly představit hospodářské vztahy v kvantitativní podobě. Veškeré tyto skutečnosti byly filozoficky rámovány a vykládány. První ekonomické modely již měly číselnou formu. I když nedostatek empirické statistiky vedl k tomu, že tyto modely byly zjednodušené, proto do konce XIX. století základní ekonomické práce měly deskriptivní charakter.

První modely merkantilistů a fyziokratů prezentovali ekonomiku jako jednoduchý systém vazeb několika komponent: exportních operací a finančního proudění mezi státy u merkantilistů; zemědělského sektoru s ostatními sektory u fyziokratů. Vývoj mikroekonomie, jak teorie ekonomických vazeb několika ekonomických subjektů rovněž pohybovalo v rámci druhého (metafyzického) paradigmatu. Makroekonomika, jak teorie o zákonitostech vývoje ekonomiky jako celku (složitý systém) se redukovala na rozbor některých podstatných prvků hospodářského života.

Nicméně otázky ekonomické rovnováhy, její stability, vlivu řízení na hospodářský systém kladou již na konci XIX. a začátku XX. století. První model ekonomické rovnováhy představen v pracích Walrase, Pareta a Hickse [2, 236]. Spor klasické, neoklasické a keynesiánské školy v zásadě spočíval c chápání stability ekonomické rovnováhy. Tento problém však patří do třetího (systémového) paradigmatu, která již prakticky sto let patří k základním pilířům ekonomie, buď se jedná o výzkumnou, anebo o výukovou činnost. V průběhu XX. století uskutečnila pouze formalizace a matematizace těchto výzkumů za účelem přiblížení k standardům přírodních věd.

To, co lze pojmenovat současnou «normální» ekonomickou vědou, zdaleka není stejnorodým monolitem. Ovšem lze vyčlenit celou řadu vědeckých prací a učebnic, podle kterých lze vynést soud o fundamentálních úspěších ekonomické teorie:

Blanchard O. J. and S. Fishee (1989) Lectures on Macroeconomics. Cambridge, MS: The MIT Press, Kreps D. M. (1990) A Course in Microeconomic Theory. Princeton: Princeton University Press, Romer D. (1996) Advanced Macroeconomics. N. Y.: McGraw-Hill a dr. Hyman, D. N.: Economics. IRWIN Homewood, II. 60430. Boston, MA 02116. ISBN 0 - 256 - 07504 - 2. Operativní představu o současné teorii mohou nabídnout základní teoretické časopisy, a to: "American Economic Review", "Econometrie", "Journal of Political Economy", "Journal of Economic Theory", "Journal of Monetary Economics", "Review of Economic Studies", "Journal of Public Economics" a desítky jiných. Právě z nich vycházejí autoři ekonomických učebnic.

Lze vyčlenit několik znaků, které charakterizují stav teorii v současnosti:

1) zdokonalení matematického aparátu (například, funkční analýza, teorie náhodných procesů, atd.);
2) teoretické podchycení nových sfér ekonomického života (například, nová teorie finančních trhů má co činnosti s opakujícími se, hromadnými a v mnohých případech dobře měřenými procesy);

3) hromadění empirických dat (vzniká lavinovitý narůst ekonomické informace, přístupné pro většinu badatelů ve vyspělých státech. Tato informace trvale inovuje a upravuje se prostřednictvím zavedení nových ukazatelů);

4) dominance zobecňujících prací (vzácnější a jsou méně úspěšní pokusy vytvořit všeobšáhle ekonomické teorie). Pokus o systematizaci ekonomických vědomostí provedl ve vícesvazkové sérii přehledných prací "Handbooks in Economics". V každém dílu zúčastňují desítky renomovaných autorů, prezentujících rozmanité názory.

Popsané výše změny svědčí o tom, že ekonomie již zvládla základní normy a principy třetího paradigmatu.

2.1. Krize ekonomické teorie

Z předcházejícího výkladu může vzniknout dojem, že ekonomická teorie disponující obrovským empirickým materiálem a užívající matematický aparát obecné teorie systémů může, bez problémů a bez krize se vyvíjet během dalšího období. Ale analýza ukazuje, že stávající podmínky pro splnění tohoto cíle nestačí.

Jeden z hlavních příznaků krize třetího paradigmatu je pochybnost vědeckého společenství v její adekvátnosti ve vztahu k objektivní skutečnosti. Ve světě dochází k událostem, které jasně vysvětlili omezenost existující ekonomické teorie. Především máme na mysli radikální ekonomické reformy ve východoevropských státech. Teorie nebyla s to nejenom vyřešit, ale dokonce ani předvídat problémy transformujících se přechodových ekonomik. Empirické výzkumy nepřivedly k zjištění fundamentálních zákonů nebo alespoň zákonitostí univerzálního charakteru, které by mohly sloužit základnou pro nový teoretický konstrukt. Celá řada zákonitostí, která v průběhu desetiletí se pokládala za empiricky dokázané, byly později odmítnuty. Samým markantním příkladem může sloužit tvrzení, že všechny trhy spějí k rovnováze. Zejména je to vidět v akademickém prostředí. Jak píše M. Hrabal: "*Kurzy mikroekonomie a makroekonomie na vysokých školách, učebnice i odborné práce mnohých ekonomů, zprávy analytiků se zaměřují především na studium rovnováhy, respektive stavu trhu.*" [3, 1].

Pro získání popisu systému jako celku, ekonomická teorie spojuje rozmanité modely individuální volby pomocí toho nebo onoho organizujícího principu, obvykle používajíc pojem rovnováhy.

V současnosti patrný vznik dvou nepřekonatelných překážek, a to:

Za první, přirozené zásady nedovolují jednoznačně určit pohyb systému, neboť rovnováha je hodně. Neúplnost zásad formování rovnováhy vyvolává nedozírné množství často protikladných rozhodnutí.

Za druhé, obtížnost spočívá v rozmanitosti věrohodných principů. Z walrasovského a keynesiánského modelu vznikají absolutně protichůdné závěry, přičemž není jasné, který model je třeba aplikovat v té či oné situaci.

Literatura

1. Kuhn T. S.: Struktura vědeckých revolucí. Pravda, Bratislava 1982
2. Hicks, J. R.: Value and Capital. An inquiry into some fundamental principles of economic theory. Oxford At the Clarendon Press 1965
3. Hrabal, M: Ekonomie jako veda o procesech, nikoliv o rovnovaze. Ludwig von Mises Institut (<http://www.mises.cz/clanky>).
4. Prigogine, I. – Stengers, I.: Order out of chaos. Man's new dialogue with nature. Heinemann.London .1984
5. Haken, C. G . Synergetika. Svm Stuttgart. 1985.
6. Hayek, F. A.: Cesta k nevolnictví. Obcanský institut, Praha 1991. ISBN 80- 900190 - 0 - 5

Jak se projevuje to, že v současné době nepůsobí země EU dostatečně výrazně silou pozitivního příkladu?

Jiří Šnajdar

Kniha, která mne tímto směrem vede je: "*Great Degeneration – Velký rozklad*" o úpadku institucí a zániku ekonomik ((2012, ISBN 978-80-257-1638-0)

Autorem je Naill Ferguson, profesor historie na Harvardské univerzitě.

Chci se věnovat tématu čtyř černých skříněk v pořadí, **demokracie, kapitalismus, právní stát a občanská společnost**. Tyto skřínky jsou enormně komplexní a skrývají soubory vzájemně propojených a provázaných institucí. Tedy tyto instituce musí řádně fungovat a být činné, jestliže něco začne skřípat, není dobré pohlédnout na nablýskané formální pouzdro, ale je třeba nahlédnout do nitra instituce a institucí. Náš problém, proč již tak dlouho stagnujeme, je v zákonech a institucích, které nás řídí. Dalším rysem stagnace je schopnost zkorumpované elity, zneužívat administrativně – právní systém k vlastnímu prospěchu. Tedy tyto elity se těší velké bezpečnosti, ostatní vlastně chudí příbuzní s menšími kapitály, nemají snad bezpečnost žádnou.

Musíme vidět, aby instituce – tedy řekněme parlamenty, byly demokratické. Zvolení členové by měli dodržovat všechna pravidla, a též se věnovat neústupně zájmům svých voličů, (též těm, co hlasovali proti), nebo být v rukou těch, co financovali jejich volební procesy a kampaně. V novodobých národních státech je vytvořena řada institucí, které regulují a určují hospodářský, společenský život a zabývají se přerozdělováním příjmů na snové úrovni.

Je třeba si položit otázku: *"Co přesně se v soudobém západním světě zvrtilo?"*

K tomu říká Ferguson: *"Zároveň mě však pohání obava, že ekonomická stagnace může paradoxně mít i nebezpečně dynamické politické následky."*

Zcela jasně je třeba si uvědomit, že stagnace je příčinou degenerace institucí, jejichž postupy, hospodářské a politické kroky jsou podřízeny chamtivosti elit, které je řídí.

System v rozkladu

Marek Řezanka

Tento text je inspirován Jiřím Šnajdarem a jeho příspěvkem.

Proč přestává být EU funkční a smysluplná? Proč není možno identifikovat se s jejími hodnotami? Neboť tyto hodnoty zůstávají na papíře:

- 1) Sociální smír (Je neslučitelný s politikou fiskálního paktu či dokonce s ratifikací TTIP).
- 2) Zajištění míru (Je v příkrém rozporu se zájmy zbrojní lobby a spolitikou NATO).
- 3) Posílení demokracie (Není možné, když média slouží lokálním oligarchům či nadnárodním korporacím a finančním institucím. Stejně tak je nerealizovatelné, stává-li se referendum - tedy hlas každého z nás - něčím nebezpečným).
- 4) Apel na humanismus (Není kompatibilní s logikou kapitalismu, s důrazem kladeným na maximalizaci zisku, kdy stále menší počet lidí vlastní čím dál větší podíl zdrojů, tedy téměř sto procent těchto zdrojů).
- 5) Vzdělaná společnost s pluralitou názorů (Není kompatibilní s potřebou politických a ekonomických elit, které si uzurpují moc a potřebují nikoli lidi vzdělané, ale manipulovatelné, neznalé své historie a historických souvislostí).

Je otázkou, kolik času systému, jenž nedokáže skloubit technický rozvoj s rozvojem sociálním, potřeby většiny se zájmy mocenských elit, právo na život nás všech s touhou jedinců ovládat a dobývat, zbývá. Osobně se domnívám, že se dostal do závěrečné křeče, z níž se mu již nepodaří vymanit. Zbývá jediné - najít k němu smysluplnou a pro většinu z nás přínosnou alternativu.

Jak zkrotit globální kapitalismus?

Jan Klán

Globální kapitalismus. Terminus technikus dnešní zrychlené doby. Jeho rozmach v posledním desetiletí vede k tomu, že máme čím dál více zničenou planetu. Jeho zákonitost, která je postavena na spotřebě a neustálé těžbě neobnovitelných zdrojů, zasahuje do života nás všech. Kapitalismus tohoto typu vede k samotné destrukci sám sebe, kdy dříve nebo později dojdou neobnovitelné zdroje, a systém se začne hroutit. Neustálý nárůst obyvatel planety vede k další zástavbě a úbytku orné půdy. Lidé přeci někde musí bydlet, ale zároveň musí mít co jíst a pít. Na to všem je postaven současný globální kapitalismus. Tento stav věci se ale musí změnit, pokud má právě on přežít svůj dosavadní úspěch nebo pokud má být nahrazen systémem novým. V neposlední řadě se nesmí zapomínat i na samotnou roli národních států a možnosti státních zásahů (regulací) již natolik volného globálního trhu. Světová nerovnost v rovině příjmové i majetkové je obrovská. Svět se tím pádem dělí na bohatý Sever a chudý Jih. **Nerovnost je rovněž nutné snížit, a to zejména progresivním zdaněním kapitálových výnosů.** To lze vyložit například tak, že společnost, která produkuje zisk na konkrétním území daného státu, bude povinně odvádět do místního státního rozpočtu část svého zisku. To vše na základě zákona, který k tomu bude připraven. Rovněž obří fúze společností za biliony dolarů musí být zdaněny na území, kde k fúzi dojde. Omezení vlivu nadnárodních korporací je další z možností, jak přitáhnout uzdu globálnímu kapitalismus. **Poté v úvahu**

přichází i samotné progresivní zdanění jednotlivých osob. Ten, kdo má například příjem ročně nad 10 milionů, odvede do rozpočtu státu více. Regulace nadnárodních firem musí přijít jak na národní úrovni jednotlivých států, tak je nutné do toho vložit i např. Evropskou unii atd.

Pokud se alespoň některé výše uvedené věci podaří prosadit a vymáhat, tak bude ušetřena naše planeta destrukce, lidstvo pravděpodobnému vymření nebo globální válce. Přeci jen se budoucí války budou týkat zejména dvou oblastí. První bude boj o stále se tenčící zásoby nerostných surovin. Druhou bude boj o základní složku života – sladkou vodu. Obojího nám díky rozmáhajícímu se neregulovanému kapitalismu volného trhu rychle dochází. Voda je stále více znečištěná nebo ji ohrožuje sucho. Budoucí socialismus se musí vrátit k podstatě problémů, jak zachránit planetu – začít regulovat globální trh, částečně vytvářet plán spotřeby a být ekologický. Musí tedy zrudnout a zezelenat.

3. Čtvrtá průmyslová revoluce – pro a proti

Čtvrtá průmyslová revoluce a její vliv na lidský kapitál

Jan Roučka

Základní otázkou, kterou bude Průmysl 4.0 řešit (z makroekonomického pohledu), bude náhrada zaměstnanců novou technologií (roboty).

Jinak řečeno, budeme předpokládat vytlačení méně kvalifikovaných pracovníků s nízkým příjmem (diferencovaně dle oborů) ze svých pracovních pozic a aplikaci nové technologie a techniky (provozní + pořizovací náklady) do výrobního procesu; dále vytvoření nových pracovních míst s požadavkem na vyšší kvalifikaci zaměstnanců a vyšší platy, mzdy - pak tyto předchozí činnosti musí v konečném důsledku přinést notné zvýšení ziskovosti z tohoto již účinného podnikatelského rozhodnutí (základní podnikatelsko-tržní logika ani nic jiného v tomto ohledu nepřipouští).

Ale co když začnou na tento koncept přecházet jak jednotlivci, tak i firmy, aby se chovali, jak se od nich v rámci tržní "racionality" očekává. Je dost možné, že neorganizovaný přechod ze současného konceptu na nový koncept povede k destabilizaci globální ekonomické rovnováhy, tzn. nesoulad globální nabídky, poptávky a vytvářet podhoubí pro další, ještě ničivější krize z nadvýroby, než byly ty předešlé.

Někteří odborníci již teď poukazují na počáteční signály této disharmonie a jako příklad uvádějí vývoj tendence podílu mezd a platů na HDP, a v návaznosti na to také další vývoj nerovnosti v distribuci společenského bohatství.

V souvislosti s posledním odstavcem stojí za zmínku iniciativa - zaměstnaneckých sociálních partnerů na vytváření podmínek pro zvyšování mezd, které jsou v ČR ve srovnání s jinými rozvinutými průmyslovými zeměmi na relativně nízké úrovni.

Dosavadní vývoj ČR jasně ukázal, že dlouhodobou strategii naší země nelze (nebo není dobré) zakládat na cenové (nákladové) konkurenční schopnosti – na nízkých mzdách, nízké míře pracovněprávní a sociální ochrany, na nízkých daních a na nízkém kursu koruny. Velmi levná pracovní síla nejenže omezuje nutnou náhradu živé práce prací zpředmětněnou, ale především dlouhodobě formuje strukturu ekonomiky ve směru posilování výroby založených na levné práci a tedy i nízké kvalifikaci, konec konců vede až k technickému a technologickému zaostávání.

Konkurence zaměřená na cenu, opírající se o nízké mzdy a pracovní náklady v tomto případě zvyšují ekonomickou neefektivitu, protože stále podporují již zastaralé myšlení a strukturu výroby. Tím, že firmy mohou zvýšit stupeň podhodnocení odměn svých zaměstnanců, se mohou vyhnout radikálnějšími opatřeními, jako je reorganizace podnikového vedení a nahrazení zastaralého vedení moderní technikou.

ČR dnes stojí před vážným rozhodnutím, zda bude stále aplikovat dosavadní politiku levné práce: levného kursu koruny, politiku nízkých mezd, nízkých sociálních standardů a nízkých daní, anebo se dá cestou moderního globálního rozvoje.

V tomto kontextu je pak dobré zmínit jeden z možných směrů, kterým se může budoucnost ČR ubírat. A to vyšší využití předpokladů v relativně vzdělané a kvalifikované pracovní síle ČR, která umožňuje orientaci na necenové (kvalitativní) konkurenční výhody.

Na rozdíl od některých současných úvah, které spoléhají na to, že se zde vytvoří se státní podporou pracovní místa vyžadující jen málo kvalifikovanou práci (a tedy s nízkými podprůměrnými mzdami), která budou nevyhnutelně přitahovat pracovní síly především ze zahraničí, jde o přesun k aktivitám s vyšší přidanou hodnotou. Tyto aktivity by se měly zaměřovat na výrobu sofistikovanějších výrobků, na technologicky náročné fragmenty produkčního řetězce, na odstranění srážek z ceny na "zboží z Východu", na zapojení do mezinárodních odbytových sítí atd. Tyto kvalitativní faktory mohou zlepšit docilované zahraniční i domácí ceny a tím i národohospodářskou produktivitu práce, aniž by se nutně zvyšovala "fyzická" resp. "naturální" produktivita.

Pokud se na danou problematiku podíváme z dlouhodobého časového horizontu, rozhodujícími faktory jsou zde hospodářský růst, do notné míry i růst lidského kapitálu a technologický pokrok. Konkurenceschopnost ČR bude záviset především na prosazování a implementaci inovací na základě výzkumu a vývoje, vzdělávání a kvalifikace pracovních sil, na investicích do restrukturalizace a optimalizace výrobních kapacit.

Pro to, abychom byli schopni postupně uzavírat mezeru v ekonomické úrovni, je nutné souběžně a kontinuálně uzavírat i mezeru technologickou. Přetrvávání v pozici "low cost economy" by také mohlo skončit uzamčením v pasti chudoby – "low-growth trap".

Současně je dobré se zaměřit na rozvoj dlouhodobých růstových faktorů ČR. Praktické kroky k rozvoji inovační kapacity a technologické absorpční schopnosti se vztahují k širokému spektru aktivit. Zahrnují především investice do znalostí (celoživotního vzdělávání, počítačová gramotnost, zvýšení podílu terciárního

vzdělání). Zlepšení přenosu a implementace poznatků z výzkumných zařízení do hospodářské praxe, uvolnění přístupu k venture kapitálu (tzv. rizikovému kapitálu) a dosažení celkové profesní a územní mobility na trhu práce.

Při modernizaci a restrukturalizaci produktivního kapitálu by investice měly být zaměřovány k sofistikovanějším výrobám a službám s vyšší přidanou hodnotou, na technologicky náročnější fragmenty produkčního řetězce a využití kvalifikovaných pracovních sil při vyšším podílu výdajů na výzkum a vývoj. Zaměření specializace je nutno všeobecně pozvednout ze všech hledisek faktorové, technologické i kvalifikační náročnosti. Opravdový obrat v hospodářské strategii ČR ale vyžaduje novou celkovou koncepci, ale především i změnu v postojích podnikatelské sféry a občanů.

ČR může z tohoto procesu mnohé získat, podaří-li se jí optimálně stimulovat svou inovační schopnost.

Závěr

Z historie hospodářských konceptů víme, že tam, kde se projevovat nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, se úspěšně ekonomiky uchylovaly k tomu, že nahrazovaly lidskou práci technikou a zaváděly stroje + moderní poznatky do výroby a tak znásobovaly produktivitu práce a v souhrnu i celkový vytvářený produkt.

Ale pouhé zapojení dalšího pracovníka, který bude pracovat stejně usilovně, jako ostatní logicky nepřinese takový efekt, jako když je objeveno a implementováno do výrobního procesu nové řešení, nová technologie která v konečném důsledku mnohonásobně zvýší produktivitu.

Proto nesmíme zapadnout do starých již časem prověřených a neefektivních konceptů, ale musíme se vydat dál vstříc novým technologiím a možnostem.

Čtvrtá průmyslová revoluce – konspirační teorie, či nevyhnutelný fakt?

Libor Všečetka

První průmyslová revoluce proběhla na konci 18. století a odrážela vývoj manufaktur, které využívaly energii vodních toků či páry. S druhou průmyslovou revolucí se setkáváme o více jak sto let později (na začátku 20. století), kde přichází rozkvět elektřiny, pásové výroby a spalovacích motorů. V 70. letech dvacátého století pak přichází třetí průmyslová revoluce, kde již přicházejí na řadu mikroprocesory a počítače.

Jelikož se prostoje mezi jednotlivými revolucemi postupně zkracují (vývoj civilizace se zkrátka zrychluje), lze předpokládat, že v nejbližší době (tuším, je to otázka tak deseti let) nastane čtvrtá průmyslová revoluce. Vývoj technologií a plány gigantických nadnárodních korporací nasvědčují tomu, že se bude jednat o jakési kyberneticko-fyzikální systémy. Hovoří se o tzv. "chytrých továrnách", které budou z velké části provozovat výkony samy bez lidského faktoru.

Vyhlídka se zdá na první pohled krásná, lidé nebudou muset "dřít", nekonečné noční směny budou zvládat stroje. Za tím vším ale stojí nemilá, námi řešená problematika a otázky typu: Co se stane se zaměstnanci? Dojde k masovému propouštění? Kde lidé seženou práci? Nenaruší tato revoluce celý společenský systém?

Dle mého názoru bude třeba zavést nový systém. To může souviset např. s přerozdělováním či ohodnocením jedinců jinak, než za vykonávanou práci. Tato změna ovšem vyžaduje dlouhé plánování, dlouhé výzkumy, které směřují k vyřešení tohoto problému. Bohužel se ale v současnosti věnuje mnohem větší pozornost právě vývoji technologií a realizaci "chytrých továren" a z tohoto důvodu si dovoluji tvrdit, že na radikální technologické změny nejsme připraveni a že mohou mít zničující následky.

Nutno také podotknout, že k automatizaci a digitalizaci obecně mají sklony spíše mladí lidé. Dokazují to mimo jiné průzkumy ministerstva školství. Tito lidé dle výroků bývalého ministra školství Marcela Chládky mají větší šanci ve čtvrté průmyslové revoluci uspět. Naprosto souhlasím s tím, že počítačově negramotní (převážně starší) jedinci budou naprosto odříznuti. To nám však segmentuje obyvatelstvo na další články, protože počítačově negramotný neznamená, že se nejedná o zkušeného a velmi chytrého jedince. Naopak podprůměrně inteligentní člověk může být velmi zběhlý v ovládání techniky. Také je třeba si předložit otázky:

Nevnímají mladí jedinci realitu spíše jako film/pohádku? Uvědomují si následky a dopady?

Je krásné si vysnit cíle a vědět, jak jich dosáhnout, ale za jakou cenu?

Příležitosti pro uvolněnou pracovní sílu

Dagmar Byčánková

Z prostudování monografií "Perspektivy a financování odvětví produktivních služeb" v podobě zveřejněné na blogu R, Valenčíka a "Čtvrtá průmyslová evoluce, nebo ekonomika produktivních služeb?" mi vyplývá otázka po placených pracovních příležitostech pro uvolněnou pracovní sílu a po konkrétní podobě a odměňování všeobecné práce.

Při naplnění konceptu popsaného v monografii bude penzijní, zdravotnický i vzdělávací systém snáze financovatelný a pro lidskou komunitu dostupnější, sektor produktivních služeb bude uspokojovat změněné a rostoucí potřeby lidí po zhodnocování vlastních schopností, společnost bude celkově tendovat k většímu zdraví, vzdělání a pracovní aktivitě. Sektor produktivních služeb bude moci generovat pracovní místa v důsledku vyšší poptávky vyvolané větší dostupností těchto služeb. Tento sektor se však nezbaví závislosti na financování jinými sektory, tedy na tom, aby jeho odběratelé, financující odebírané služby podle zásad HCC, generovali z těchto služeb pracovní příjmy v jiných sektorech. Část příjemců produktivních služeb jistě může pocházet ze samotného sektoru produktivních služeb nebo v něm následně nalézt uplatnění, avšak tím se tento sektor nestane samofinancujícím.

Z uvedeného vyplývá, že prvotním předpokladem zavedení ekonomiky produktivních služeb není promyslet životaschopný koncept financování těchto služeb, nýbrž otázku, co zajistí, aby výsledná zdravější, vhodněji vzdělaná, déle produktivní, a tedy hojnější pracovní síla nalézala ony placené pracovní příležitosti, které jí umožní přijaté služby financovat. Přijmeme-li myšlenku, že je žádoucí využívat příležitosti investovat do lidského kapitálu co nejvíce, není zřejmé, z čeho by měly být tyto investice financovány, jestliže jejich efekt může být i nepeněžní: "Pod investiční příležitosti chápeme to, do čeho se dá investovat (nemusí to být jen finanční prostředky, může se jednat např. i o náklady obětované příležitosti, tj. volný čas apod.) a co něco vynesou (budoucí příjem v peněžní i nepeněžní podobě)."[1]

Naléhavost otázky po dostatku placených příležitostí dle mého vyplývá ze stávající umělé zaměstnanosti v určitých sektorech (veřejná správa, neziskový sektor), a naopak úbytku pracovních míst v sektoru výrobním, přičemž oba jevy poukazují na rostoucí nadbytečnost lidského faktoru a vyvolávají otázku po sociální udržitelnosti tohoto stavu. V této souvislosti za významný považují i společenský trend návratu k soběstačnosti, který se odráží i) ve výstavbě rodinných domů zčásti nezávislých na dodávkách energie a vody, ii) šířící se tendenci pěstovat si vlastní potraviny, iii) v šířících se svépomocných a nízkonákladových léčebných technikách, jež snižují závislost na veřejném zdravotnictví, iv) v přehodnocování investic do finančních produktů, jež snižují závislost na finančním sektoru, apod. Domnívám se, že uvedené trendy implikují budoucí úbytek pracovních míst.

Monografie z r. 2015 poukazuje ve spojitosti s mj. rozšířením 3D a 4D tisku, odbouráváním nutnosti přepravy a lokalizací výroby na blížící se éru všeobecné práce, přičemž "... jen malý zlomek lidí bude profesně působit jako ten, kdo se dnes označuje pojmem "vědec", tj. jako ten, do profesně inovace v oblasti technologií vymýšlí. Velká většina lidí bude působit v oblasti produktivních služeb" [2]. Přijmeme-li citovaný příklad převzatý od Jiřího Kůse, že "Změna energetiky na decentralizovanou výrobu z obnovitelných zdrojů doslova v každém domě a bytě bude znamenat boom pro stavební a elektroinstalační firmy... Spíše se zdá, že v tomto přechodném období bude práce až nad hlavu", není zřejmé, na základě čeho budou ekonomické činnosti v situaci rostoucí soběstačnosti a materiální nezávislosti finančně odměňovány.

Navrhuji tedy:

- aby na konferenci zazněl příspěvek, který na příkladech vyjasní povahu všeobecné práce a její vztah k placené práci a volnému času,

- aby byl s pozváním na konferenci osloven pan Jiří Kůs, předseda Asociace nanotechnologického průmyslu ČR, z jehož článku čerpá monografie z r. 2015, a aby byl požádán o proslovení přednášky na téma proměny ekonomiky a světa práce v důsledku exponenciálního vývoje technologií, zdravotních pojišťoven, poskytovatelů profesního poradenství a programů celoživotního vzdělávání v praxi otestuje a na základě výsledků v budoucnu vyhodnotí:

- aplikovatelnost financování služeb Vysoké školy finanční a správní prostřednictvím HCC,
- program členství v progresivní (na prevenci zaměřené) součásti veřejného zdravotního pojištění, jež bude kooperovat s programem celoživotního vzdělávání a poskytovateli profesního poradenství za účelem prodloužení produktivního věku účastníků při zachování jejich profesního uplatnění,
- (testovat modifikaci modelu veřejného důchodového pojištění se skupinou dobrovolníků bude bez přijetí právního základu zřejmě neproveditelné).

Toto pilotní testování umožní:

i) případně modifikovat teoretická východiska, ii) dát myšlenkám konceptu produktivních služeb širší publicitu a akceptaci, iii) vytvořit most k zavádění těchto myšlenek do praxe v širším měřítku.

Diskusní poznámky ke koncepci ekonomiky produktivních služeb

Michael Kroh

Několik poznámek k monografii ČTVRTÁ PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE, NEBO EKONOMIKA PRODUKTIVNÍCH SLUŽEB? (Radim Valenčík a kol., Praha, VŠFS 2015)

Dostupné online:

http://www.vsfs.cz/prilohy/konference/lk_2015_ctvrta_prumyslova_revoluce.pdf

1. Poziční investování a vzájemné krytí porušování obecných zásad:

Slabinou je, že takové pojetí implikuje představu, podle níž jsou v čele společnosti vlastně lumpové. Není to pravda. Navíc nejsou jakési předem dané (dohodnuté) zásady, které se porušují. Zásady tvoří ti, co jsou u moci, tj. mají pozice. A proto vznikají takové zásady, které jednání elit tolerují a legalizují. Špatné jsou zásady, které umožňují takové jednání.

Z toho plyne: Je nutno změnit samotné zásady.

2. HCC:

To je vlastně jádro a pravý smysl navržených reforem. Nicméně i ing. Jílková přiznává, že je to komplikované a slabinou je sociální aspekt. Nejsem přesvědčen, že takový systém přinese vyšší vzdělanost, v podstatě jde o jen částečně modifikovaný systém odloženého školného. Ten je nesmírně složitý (vyžaduje spoustu výjimek, sociálních opatření, dotací...) a náročný na kontrolu a vymáhání dlužných částek. Například, když absolvent odejde za prací někam do exotické země apod. VŠ na to nejsou vybaveny, znamenalo by to velký nárůst administrativy a vedlejších nákladů.

Dalším problémem je koncept přenesené ceny. Jak ocenit různá povolání, když jsou všechna potřebná? Podle příjmů? Ale ty jsou u nás odlišné od sousedů. Podle mne to jde nepřímo proti zamýšlenému duchu ekonomiky produktivních služeb, který má "ocenit" nejvíce právě povolání spojená s touto sférou. To by ovšem znamenalo rozpor s úrovní mezd v sektoru služeb.

Celá koncepce má zatím příliš mnoho rozporů a nedotažeností. Já si myslím, že vyšší vzdělanosti lze dosáhnout i jinými cestami, než jen se snažit srovnat podmínky na státních a soukromých školách tím, že se státní školy budou financovat stejně jako soukromé.

3. "Čtvrtá průmyslová revoluce":

Zde souhlasím s tím, že se jedná o termín, u něž musíme být velmi opatrní. Ostatně jej nevytvořila věda, ale průmyslníci a politici. Je to technokratické, bez sociálního akcentu. Nejsou domyšleny dopady na obyvatelstvo. Nevěřím, že to může fungovat beze změny struktury vlastnictví. V tomto směru souzníme.

4. Plně zásluhový důchodový systém:

Sen všech liberálů. V praxi nerealizovatelný bez základní, na výši odvodů nezávislé částky. Já se spíše přikláním k všeobecnému základnímu příjmu – nikoli absolutně nepodmíněnému, protože se vždy jedná o nepodmíněnost něčeho vůči něčemu. Základní příjem by byl vyplácen na základě ochoty pracovat určitý čas dobrovolnicky pro stát, například i ve sféře produktivních služeb. Ve zbylém čase může osoba pracovat pro sebe – jako zaměstnanec, podnikatel apod. Občané se ale mohou základního příjmu i (dočasně či trvale) vzdát, pokud jej nepotřebují a nejsou ochotni pracovat dobrovolnicky pro veřejný sektor. Pak si ovšem budou muset platit soukromé důchodové pojistné, protože by na stáří nedostali nic (pokud by se ovšem "na stará kolena" nezapojili do veřejně prospěšných prací).

5. Závěr:

Doporučuji se více zaměřit na propracování metodologického základu celé koncepce, kterou jinak považuji za podnětnou a podotýkám, že uvažuji podobným směrem. Odkazy na Richtu a Zeleného nejsou dotaženy do jasných závěrů. Teorie her modeluje různé situace, ale sama o sobě je neřeší. Člověk může jednat i (zdánlivě) iracionálně, a přesto může mít úspěch. Navíc, co se může jevit z jednoho pohledu jako iracionální, může být z jiného pohledu velice racionální. Spoléhat na ni jako na metodologický základ nelze. Je to doplněk. Základem by měla proto být (a byla i pro Richtu či Zeleného) dialektika a konkrétně historický přístup. Nedomnívám se, že je možné metodologií liberálního mainstreamu dosáhnout změny paradigmatu. Ta má totiž za cíl stávající paradigma udržet. Jen překonání neoklasických modelů nestačí. Že jsou omezené, to už dnes vědí i renomovaní ekonomové "nové vlny" (Krugman, Stieglitz, ekonomové z třetího světa), ze kterých brožura příliš nečerpá.

Diskuse k tezím M. Kroha:

Jan Mertl:

1) V čele společnosti skutečně systematictí lumpové nejsou (konspirační teorie v drtivé většině případů nemají reálný základ), ale bohužel lidé si moc vládnout neumí (a neuměli nikdy).

2) HCC koncept je nosný, pokud bude použit k částečnému, nikoli plnému financování příslušných odvětví. Zbytek je nutno hradit z veřejných zdrojů.

3) Zásluhovost v penzích stačí doplnit solidaritou tam, kde člověk nebyl z uznaných důvodů výdělečně činný (náhradní doby).

4) Metodologická vylepšení jsou možná trvale.

Michal Kroh:

Pokud to má být skutečně pojištění, tak je "plná" zásluhovost iluzí. Pojištění je založeno na sdílení rizik - někomu se něco stane, někomu ne. A přesto platí všichni. To, co navrhuje, je vlastně státem vynucené individuální spoření na stáří, které se svojí podstatou příliš neliší od spoření soukromého. Kdybych si státem nařízenou částku ukládal doma do sejfů, bylo by to stejné, ba dokonce lepší, protože bych nemusel přispívat na udržování systému. O míře solidarity je samozřejmě nutné diskutovat, ale váš návrh je podle mne až extrémně individualistický. Navíc neřeší demografický problém, protože musí být doprovázen základní jednotnou dávkou, a tu někdo bude muset financovat. V budoucnu lze předpokládat, že počet pojištěnců, závislých na této dávce poroste. Neznám přesné detaily návrhu, a proto se mohu mýlit. Nicméně pouhé uznání náhradní doby považují za nedostatečnou míru solidarity.

Jan Mertl:

A jakou větší solidaritu penze potřebují? Maximálně ještě jednu redukční hranici ale to je při současné existenci základní rovné penze velmi diskutabilní. Sociální pojištění se od soukromého až tolik neliší, to máte pravdu. Demografický problém se případně může vyřešit malým rezervním fondem. Nic více potřeba není.

Jinak starobní penzijní pojištění řeší "pouze" riziko dožití. Na jiné sdílení rizik jsou tady jiná pojištění (klidně i sociální), a navíc to sdílení rizika dožití je v sociálním i soukromém.

Michael Kroh:

Ještě k té metodologii. Je třeba si položit mimo jiné otázku, do jaké míry má věda řešit detaily, protože se v nich jednoduše "utopí". Příklad HCC: Jak "ocenit" přínos jednotlivých povolání (manažer versus učitel)? A tady už opouštíme pole ekonomie a přecházíme do politiky. Přitom já nejsem odpůrce koncepce "přenesených cen". Naopak. Ale zasazují ji do konceptu tzv. sociálně ekonomické efektivity, která může být velmi odlišná, ba přímo protikladná individuální finanční efektivity. Jsem stoupencem rozšíření tohoto konceptu i mimo veřejné financování, kde se sice minimálně, ale přece jen díky pravidlům EU používá - tj. i do financování soukromého. A tady už se dostáváme opravdu k zárodku přesahu stávajícího paradigmatu. Nebylo by nosné začít právě tam a pak to aplikovat na produktivní služby, penze atd.?

Milan Rokytka:

Milan Rokytka Modernita začala pod hesly Rovnost, Svornost a Bratrství, privilegia šlechty a kněží rozbila na malé střípky, ale jak vidno - ani jeden se neztratil. Proč by měl mít život a čas jednoho člověka mnohonásobně vyšší cenu, než život a čas druhého?

Ondřej Černík:

K příspěvku pana docenta Michaela Kroha uvedu následné:

1. Jeho zjevně chybné pochopení pozičního investování a vzájemné krytí porušování obecných zásad neimplikuje představu, že všichni jsou lumpové. Pan docent zjevně nepochopil, o co v problematice pozičního investování a vzájemné krytí porušování obecných zásad kráčí. Jde o to, že pokud si chcete ve "hře života" (The Game of Life, Ken Binmore 1995) tzv. výrazně polepšit, musíte být buď v reálné společnosti lépe informováni, nebo jste nucen poručovat společenská pravidla s vidinou, že si vás všimnou ti, kteří je také porušují a ti vás tzv. nesestřelí a nabídnou vám pro vás vlastně vynucenou spolupráci v situaci, kdy si chcete výrazně polepšit. Takto popisujeme realitu s kolegy vedenými R. Valenčíkem. Pokud nechcete zůstat na platformě třetího podpalubí Titaniku, tak se musíte prosazovat, a to vás tlačí ke spolupráci nebo pojmem R. Valenčíka, i. e. tzv. slouhovství.

2. Zde se pan docent zastává dummkopfské mantry východoevropských zemí tzv. evangelia vzdělanosti. To platilo v době proletářské tedy za V. I. Lenina, ovšem ne dnes. Nechci se slabě opírat do živobytí založeném na vzdělávání 80 % lokální česky studující generace Y, neustále argumentujícím tím, že tzv. "nemají žádnou praxi a nikde je pořádně nevezmou". Ne jejich cena práce je nízká, lokální. Nebudu zde rozebírat, že mnozí soudruzi docenti nepochopili ani trevírského rodáka K. Marxe a na univerzitě jim dnes nevysvětlí, že v globálním kapitalismu dnes nabízet na trhu pouze lidskou práci, je dost naivní, proto se raději studentky svléknou. – Pro

příklad disponující reálným výkonem, ale nemusíme chodit daleko tedy k nám do Německa. Absolvent Fachhochschule neumí sice roboty vyvíjet, ovšem je umí opravit, oživit atd. a to jelikož je na základě státně řízeného (už od G. F. W. Hegela, byl státním filozofem a pomohl k odklonění od silného vlivu církevního školství v německých zemích) vzdělávání, jako absolvent německých škol je schopen odborně domluvit na celém světě, ale i doma na rozdíl od Čiňana s vývojáři německy. Gymnazista pak francouzsky či španělsky atd. To ho vynáší do pozice klíčového pracovníka v oboru, který má k tomu stanovený plat. Není tedy českým lokálním absolventem, docentem v angličtině zadržávající, neschopný cokoliv anglicky hovořícímu zákazníkovi z Koreje vysvětlit atd. Jeho plat je determinovaný na základě funkčního business modelu a ne nějakých akademických pseudotitulů či učitelských docentur, založeném na neustále schodkovém protektorátním eráru.

3. Industrie 4.0 jako "kladivo na hlupáky". Ano je to tak...ne Eduard I. vulgo Kladivo na Skoty, ale čtvrtá průmyslová revoluce, která již dnes výrazně rozdává karty. Pan docent by se měl poinformovat, kolik denně vyrábí automobilka v plně automatizované výrobě vozidel, farmaceutická firma antidepressiv. A upozorňuji, že jsou daleko sofistikovanější výroby prémiových vozů, než je německá Škoda Auto. Proč jsou tzv. emerging economics rozvojové a nikdy nebudou rozvinuté, jelikož nejsou schopny se účastnit Industrie 4.0, takže se mohou hlupácky sobotkovsky zazubit u německého, švýcarského či japonského robota.

Nejsou si schopny sáhnout na vyšší přidanou hodnotu či reexporty, které dělají z Německa čtvrtou nejsilnější ekonomiku světa. Slovenskou ekonomiku s nejvíce vyrobenými auty na hlavu v Evropě a po uvedení do provozu německými roboty plně automatizovanou výrobu v konturách Industrie 4.0 ve výrobě Jaguar-Rover-Land Rover v nově vznikajícím závodě v Nitře, kde budou roboti vyrábět 300 000 ročně a Slovensko se stane největším výrobcem aut v přepočtu per capita na světě. A není k tomu potřeba žádné slovenské kvalifikované pracovní síly, či vzdělaných absolventů pana docenta.

Ti si mohou dát z českého eráru čokoládu vyrobenou u firmy Milka bez doteku lidské ruky, a pokud je z jejich nepotřebnosti rozbolí hlava zajdou si do lékárny pro Aspirin od firmy Bayer a magistra vám ho potom, co z dopravníku z automatického skladu (hlídající samozřejmě množství zásob, expirace atd.) na pultě pouze s úsměvem předá.

4. Zde souhlasím s myšlenkami, základní, solidární průběžný a pak zásluhové systémy s účastí institucí. Samozřejmě na základě teorie permanentního důchodu by si měl každý i třeba motivačně zvýhodněně akumulovat prostředky na své stáří. Proč by měl operátor dohlížející na práci robotů platit přes erár na vědce ve ztrátových institucích.

Jan Mertl:

Asi bych nenazýval veřejné finance schodkovým erárem, konec konců většina vyspělých zemí veřejný dluh má a není to specifikum ČR. Školství je určitě nutno kultivovat ale je to postupný proces, žádné huráreformy se zatím neujaly a asi ani neujmou. Poziční investování funguje, nejde o spiklenectví ale o to že skutečně samotná práce k získání odpovídajících pozic nestačí. Možná by však pomohlo, kdyby "dobrých" pozic bylo více, pak by o ně nebyla taková tlačenice a třetí třída v podpalubí by se podstatně zmenšila ...

Michael Kroh:

K příspěvku pana Černíka:

1) Poziční investování: modely vůbec neřeší, zda je systém a zásady, které se "porušují", správný. To matematika neumí, ale reálný život to dříve nebo později vyřeší vždy. Sociální revoluce je také "porušením zásad", nicméně v minulosti to byly "lokomotivy" společenského pokroku. Mimochodem, netvrdil jsem, že elity se skládají z lumpů, jen že vaše koncepce nahrává takovému vidění problému. Je si třeba uvědomit, že pokud se nechcete pohybovat pouze v uzavřené komunitě odborníků na teorii her, pak musíte být schopni obhájit své názory i mimo ni. A zde můžete narazit na meze samotné teoretické disciplíny.

2) Názory na globální ekonomii a "čtvrtou průmyslovou revoluci" jsou zcela poplatný liberálnímu mainstreamu, který si neví rady s rozšiřováním "nůžek" mezi vyspělými a chudými zeměmi či mezi bohatými a chudými. Je pravdou, že v rámci současného systému jsou tyto problémy v dlouhodobém horizontu neřešitelné. Pokud by současný trend pokračoval živelně, bez zásahu do jeho mechanismu, pak svět skončí v lepším případě v situaci globálního stěhování národů, nebo v horším případě v katastrofě globální války. Výsledek obojího bude podobný - nezbytnost změny paradigmatu a tudíž i matematických modelů (ty jsou obvykle opožděny za realitou), pokud ještě na Zemi zůstane někdo, kdo to bude moci udělat. Člověk má vždy možnost překročit modely, které jsou vydedukovány z existujícího systému. Pokud se autor odvolává na Hegela a Marxe, tak by to měl minimálně vědět.

3) Jazyková bariéra je reálný problém, ale není fatálně neřešitelný, jak je to v komentáři. Rozšíření angličtiny je důsledkem koloniálního systému a určitě je více Němců než Čechů. To je pravda. Ale jen v tom to není a je to překonatelné. Američané nejsou bohatí proto, že mluví anglicky.

4) Velmi důrazně chci autora komentáře upozornit, že jeho styl vyjadřování je z akademického pohledu nepřijatelný. Je nutno respektovat i odlišná stanoviska, a ne je shazovat z pohledu jakési "vyšší úrovně". Zmiňování Marx ani Hegel neznali teorii her, a přesto byli schopni zformulovat převratné myšlenky - tak

převratné, které ani ten nelepší teoretik her není schopen vymyslet, zejména pokud nechce překročit limit matematických modelů. Čili pokud někdo dobře zná teorii her, je to jen dobře, ale na fundamentální závěry této teorie nestačí a musí nastoupit kooperace. Styl komentátora jde však proti této spolupráci, protože si myslí, že je chytřejší než ostatní, protože ovládl nějaký teoretický nástroj. Dopouští se podobné chyby, jako kdysi komunisté, když říkali, že v podobě materialistické dialektiky mají nástroj zaručující automaticky pravdivé poznání.

5) S komentářem J. Mertla souhlasím.

Jinak kritika univerzit ve smyslu suché teorie atd. je taky trochu podivná. Vysoké školy tu jsou od toho, aby teorii podržely, praxe to sama neudělá. Samozřejmě vazba na praktické využití znalostí by tam být měla, o tom netřeba diskutovat, ale masifikace vysokého školství neznámá, že díky tomu, že studuje na školách 60 procent populačního ročníku se vysoké školy transformují na praktické přípravky - od toho tu jsou jiné instituce nebo i firmy. Celkově mi to přijde, že v prostředí poměrně dosti překotného vývoje je obtížné sledovat základní "linku" toho, aby ten vývoj poskytoval pozitiva pro většinu obyvatelstva, což je konečným kritériem efektivnosti jakéhokoli sociálně-ekonomického systému. Myslím, že ty problémy nejsou tak velké, spíše ty diskuse o nich jsou často zbytečně vyhocené - výsledkem volebních kampaní a významných změn vlád apod. jsou často malé změny v nastavení daní, sociálního pojištění a dalších národohospodářských nástrojů a agregátů. Ale zase je o čem diskutovat

To jo, ale tohle je na velmi dlouhou diskusi. Vůbec jakou funkci hraje vzdělání, rozdíl mezi vzděláním a kvalifikací atd. "Čtvrtá průmyslová revoluce" tento problém ještě vyostřuje. Úloha VŠ je skutečně širší, než být jen přípravkou. Jenže když je vstupenkou do sfér "pozičního investování" vysokoškolský diplom...

Radim Valenčík

Nejdříve stručná rekapitulace toho, co bylo řečeno:

Hned v prvním bodu svého polemického příspěvku, který M. Kroh nazývá "1. Poziční investování a vzájemné krytí porušování obecných zásad", M. Kroh uvádí:

"Slabinou je, že takové pojetí implikuje představu, podle níž jsou v čele společnosti vlastně lumpové. Není to pravda. Navíc nejsou jakési předem dané (dohodnuté) zásady, které se porušují. Zásady tvoří ti, co jsou u moci, tj. mají pozice. A proto vznikají takové zásady, které jednání elit tolerují a legalizují. Špatné jsou zásady, které umožňují takové jednání. Z toho plyne: Je nutno změnit samotné zásady."

Na to zareagoval J. Mertl a s jakousi samozřejmostí říká: *"V čele společnosti skutečně systematictí lumpové nejsou (kospirační teorie v drtivé většině případů nemají reálný základ), ale bohužel lidé si moc vládnout neumí (a neuměli nikdy)."*

To mě docela překvapilo. To, s jakou samozřejmostí se vylučuje možnost, že nám vládnou lumpové.

Podstatně přesněji se k dané problematice vyjádřil v O. Černík (ve druhém pokračování diskuse upravené do série článků): *"Jeho zjevně chybné pochopení pozičního investování a vzájemné krytí porušování obecných zásad neimplikuje představu, že všichni jsou lumpové. Pan docent (tj. M. Kroh – pozn. R. V.) zjevně nepochopil, o co v problematice pozičního investování a vzájemné krytí porušování obecných zásad kráčí. Jde o to, že pokud si chcete ve "hře života" (The Game of Life, Ken Binmore 1995) tzv. výrazně polepšit, musíte být buď v reálné společnosti lépe informováni, nebo jste nucen poručovat společenská pravidla s vidinou, že si vás všimnou ti, kteří je také porušují a ti vás tzv. neseštrělí a nabídnou vám pro vás vlastně vynucenou spolupráci v situaci, kdy si chcete výrazně polepšit."*

V reakci na to M. Kroh znovu připomíná: *"...netrvdil jsem, že elity se skládají z lumpů, jen že vaše koncepce nahrává takovému vidění problému"*.

Nyní k tomu, jak to je:

První poznámka z mé strany je jen terminologická, ale podstatná. Je obrovský rozdíl mezi "poručováním obecných zásad" a "porušováním obecně přijatých zásad". V monografii, jejíž myšlenky jsou předmětem této vášnivé diskuse, se vždy a důsledně uvádí pojem "obecně přijaté". Tj. to jsou ty zásady, které většinová společnost bere za své, přijala je jako neformální mravní normu a zčásti přetavila do podoby zákonů, jak se v monografii též explicitně říká. A jsou to takové zásady, jejichž porušení – pokud vejde ve známost – člověka difamuje, tj. ze strany toho, kdo se o porušování obecně přijatých zásad dozvěděl, toho, kdo tyto obecně přijaté zásady porušil, činí vydíratelným. Tak a ne jinak je to v monografii vyloženo.

Všimněte si, jak vynecháním jednoho slůvka M. Kroh mění smysl pojmu a jak podsouvá jiné pojetí: *"Zásady tvoří ti, co jsou u moci, tj. mají pozice. A proto vznikají takové zásady, které jednání elit tolerují a legalizují."* – No to je přece úplně něco jiného! – Poučení z tohoto? Jakkoli je diskuse vášnivá (a právě proto, že je vášnivá), vždy vycházejme z toho, co je psáno a dáno, snažme se pochopit, co říká ten druhý, a nepodsouvat mu jiný výklad.

Druhá poznámka se vztahuje k důsledkům "drobné terminologické odlišnosti". V monografii je velmi přesně popsáno, jak se vytvářejí a jak bují struktury založené na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad, jak ti, co se vzájemně vydírají, vzájemně kryjí a vzájemně protěžují, postupně ovládají celý institucionální systém. (A jak ti, na které se nic neví a kteří nejsou manipulovatelní, nemají šanci se prosadit.) To je taková obtížně zastavitelná rakovina společnosti, tvorba metastáz, které narušují fungování i těch institucí, které mají

společnost před touto zhoubnou chorobou chránit. S vědomím toho, jaké lité boje u nás probíhají kolem vrcholových institucí, které mají před organizovaným zločinem společnost chránit, bych byl velmi opatrný ve vztahu k výroky, které zlehčují možnost, že nám vládnou lumpové. Opravdu jsme si jisti, že nám nevládnou lumpové?

Třetí poznámka souvisí s tím, že někdy si podvědomě připouštíme, že jsme ve větším průšvih, než si dokážeme představit, ale nechceme si to přiznat. Připomenu ještě jednu část výroku M. Kroha: "Zásady tvoří ti, co jsou u moci, tj. mají pozice. A proto vznikají takové zásady, které jednání elit tolerují a legalizují. Špatné jsou zásady, které umožňují takové jednání. – Pozorně si přečtete a promyslete to, co vlastně M. Kroh říká: Na jedné straně (v úvodu celé pasáže, kterou nyní necituji) se říká – není pravda, že v čele společnosti jsou lumpové. Na druhé straně (v pasáži, kterou jsem opětovně citoval) říká – v čele jsou ti, co tolerují a legalizují lumpárny. (Takovou lumpárnou je například "legální" praxe vyvádění biliónů přes malou zemi z toho, co mělo přijít do veřejných fondů, jak předvedl Juncker.) Tak jsou, nebo nejsou v čele společnosti lumpové?! Podle mě, ten, kdo legalizuje lumpárny je lump. To, co dělá vydíratelná Merkel, není lumpárna? To, co současné vedení EU předvedlo "legálně" na Ukrajině, není lumpárna? M. Kroh "přehlédl" následující: Koncept "struktur založených na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad" (tj. zásad obecně přijatých, a nikoli "legalizovaných elitami"!)) popisuje, jak je generována současná moc. Totiž tak, že "nahoru", mezi "vyvolené", mezi "elitu" se mohou dostat jen ti, na které ti, co jsou již "nahore", něco vědí. A M. Kroh si asi myslí, že to tak reálně nefunguje. No tak ať sní svůj sen...

Čtvrtá a poslední poznámka – už vůbec nechápu, co rozumět pod tímto výrokem M. Kroha: "Je nutno změnit samotné zásady." To jako třeba nepokradeš, nezabiješ apod.? Myslím, že každý normální člověk celkem dobře ví a je schopen rozlišit, co je obecně přijatá zásada a co není. Obecně přijatá! Tj. nikoli shora vnucená. Kdo chce chápat, pochopí. Mj. – většinová společnost s tímto rozlišením nemá problém. To jen degenerující elity (jak je v monografii též popsáno) mají tendenci (jak často říkám) považovat za normální to, co normální není. To je problémem jejich uzavřenosti, zapouzdření, odtržení od reality, selhávání a následné degenerace i jejich konce, který je mnohem blíže, než si myslíme.

Shrnutí

Jsme ve větším průšvih, než si troufneme připustit. Vládnou nám lumpové a vystavují nás z hlediska možnosti přežití obrovskému riziku. Bez toho, aby mezi naši výzbroj patřila propracovaná dlouhodobá vize toho, jak problémy řešit, dotažená do akčních kroků realizace promyšlených, koncepčních a provázaných reforem, nemáme šanci. Tak musíme máknout. Vášnivě se spořit, ale také se navzájem poslouchat.

4. Proč jsou změny nutné a jak začnou

K otázce reformovatelnosti EU (zdegenerované hry)

Radim Valenčík

Příspěvek jsem obsahově rozdělil na tři části:

- První definuje základní pojmy a vytváří výchozí teoretický koncept.
- Druhá aplikuje tento koncept na popis toho, co se v současné době odehrává v EU.
- Třetí se snaží ukázat cestu pozitivního řešení, přesněji odpovědět na otázku "Co dělat" z pozice jednotlivých aktérů a jejich zájmů.

Uvítám, pokud někdo na následující náměty bude reagovat, byť i polemicky a kriticky (tím lépe).

Několik poznámek ke komplexu her TITANIC

Z hlediska společenského vývoje se jedná o přístup, který vychází z následujícího: Proces bohatnutí bohatých a chudnutí chudých, vede k takové dysfunkci společenského systému, že v různých lokálních ohniscích začíná část hráčů, kteří mají vliv, hledat způsob, jak se zachránit na úkor ostatních (obětováním ostatních, a to obětováním i ve fyzickém smyslu).

Již první pokusy o popis toho, jakou podobu mají hry typu TITANIC, se ukázaly, že se jedná o složitý komplex her, o kterém lze říci následující:

- Každá hra, která do tohoto komplexu patří, spouští další hry.
- Hry jsou kontextuálně podmíněny svými parametry, svými důsledky apod.

Analýza komplexu her TITANIC bude patrně velmi náročným teoretickým úkolem, který si vyžádá vyvinutí řady původních metod a propojení aparátu z různých oblastí teorie her. Z hlediska toho budeme důsledně rozlišovat mezi:

- Matematickým modelem určité hry spadající do komplexu her TITANIC, který je přesně definovanou matematickou úlohou.

- Konceptem hry spadajícím do komplexu her TITANIC, kdy k popisu reality využíváme pojmové vymezení příslušných entit (hráčů, jejich strategií, pravidel, motivací, důsledků použití různých kombinací strategií) a případně i různé formy názorného vyjádření příslušné hry.

Koncept hry je z toho hlediska nižší úrovní abstrakce, obsahuje zachycení více různých vazeb a souvislostí, je přípravnou fází sestavení matematického modelu, ve kterém jde o postižení tohoto základního, elementárního, toho, co je klíčové pro "rozklíčování" reality.

Při rozpracování teoretického vyjádření komplexu her TITANIC je důležité udržet základní orientaci, která je dána tím, co od teorie požadujeme, v čem ji potřebujeme, jaký praktický dopad si od jejího použití slibujeme. Jen tak totiž udržíme "tah na branku". Předčasné "sklizení plodů" v podobě "vykazování výsledků" může teorii svést z cesty.

Za hlavní cíl osobně považuji vytvoření názorných a přehledných konceptů, návazně pak jejich dotažení do srozumitelných matematických modelů, které umožní těm, co se účastní her spadajících do komplexu her typu TITANIC reflektovat (uvědomit si a vyhodnotit) svoji pozici v těchto hrách. To je hlavní cíl a není to málo.

Terminologicky doporučuji uvědomit si následující:

1. Do her tohoto typu jsme (řečeno téměř existenciálními slovy) vrženi, jsme do nich vtahováni, ale také do tohoto typu her vstupujeme. Rozdíl je následující:

- Hry v rámci komplexu her TITANIC se rozehrávají i bez nás, a to ať se nám to líbí či nikoli. Zasahují nás svými důsledky. Jsme do nich vrženi.

- Řada podnětů na nás působí tak, že jsme do hry vtahováni. Samotnou realitu, společenským prostředím, jsme vedeni k tomu, abychom na určité situace určitým způsobem reagovali.

- Jakmile si uvědomíme, že jsme do nějaké hry vrženi a následně do ní vtahováni, může nás to vést k tomu, že vstupujeme do příslušné hry, začínáme ji hrát, začínáme v ní mít určitou roli.

2. Ve hrách spadajících do komplexu her TITANIC můžeme mít dvojí roli, buď být hráčem, nebo figurkou:

- Hráčem se člověk stává, když ví, jaká hra se skutečně hraje, kdo jsou ostatní hráči, jaké mají hráči (včetně něj) k dispozici strategie apod. Je schopen se kvalifikovaně rozhodovat v souladu se svými preferencemi.

- Figurkou (se kterou tahají jiní) je člověk v případě, že považuje za hru nikoli skutečnou hru, která se hraje, fikci hry, která mu byla předestřena (byl vmanipulován do představy, že hraje určitou hru), přitom tak, aby byl snadno použitelným nástrojem ve skutečné hře, o které nemá tušení a kterou si zpravidla ani nechce připustit. Skuteční hráči, kteří jej používají jako figurku, jej využívají k rozšíření okruhu strategií, kterými disponují.

K tomu poznámky:

1. Mezi hráčem a figurkou pochopitelně existuje plynulý přechod.

2. Jednou z konkretizací hlavního cíle teorie her, které spadají do komplexu her TITANIC, je vytvořit tak názorné koncepty a modely, které umožní, aby v konkrétních situacích byl člověk co nejméně figurkou a co nejvíce hráčem, aby věděl, která hra se skutečně hraje a jaké má v této hře možnosti.

3. Teorie her má pochopitelně omezené možnosti, pomůže jen tomu, kdo si chce pomoci sám, ten, kdo chce být obětovanou figurkou a libuje si v tom, přesahuje svými parametry možnosti teorie her a stává se případem pro Koukolíka (případem skupinové konformity, resp., což je totéž, stádní stupidity).

4. Marx kdysi (v rané fázi své tvorby, když ale už věděl, o co jde, konkrétně v "Tezích o Feuerbachovi" z roku 1945) říkal, že podstatu člověka tvoří souhrn společenských vztahů. Měl pravdu. Z hlediska toho, co přináší teorie her k analýze společenských vztahů (které mají podobu reálně rozehrávaných her), by ho bylo možné upřesnit: Podstatu člověka tvoří souhrn her, do kterých je vržen, do kterých je vtahován a do kterých vstupuje (jako hráč či figurka).

5. Když už jsme u Marxe – tento velký myslitel považoval za nejdůležitější třídní rozdělení společnosti. Otázkou je, zda mnohem významnější rozdělení společnosti není rozdělení na hráče a figurky. Figurky totiž umožňují určité skupině vládnout, a to tak, že prostřednictvím používání figurek se sami stávají figurkami, ve hrách, které spustili. Systém degeneruje a jediným způsobem nápravy je obnovení statutu lidí jako hráčů. Což je jen jiným vyjádřením

O jednom zajímavém typu her:

Ne ve všech hrách existuje rozdělení na hráče a figurky. Existují hry, ve kterých není žádná figurka, ale jsou jen hráči. Ty se ovšem vyskytují velmi zřídka. Opakem jsou hry, ve kterých jsou všichni zúčastnění jen figurky.

Jedná se vlastně o degenerovanou hru, v níž se postupně všichni hráči změnili ve figurky, a tím hra přestala být hrou, hráči přestali být hráči s možností výběru variant.

Tyto zdegenerované hry vznikají v situacích, kdy hráč řeší dilema:

- Nesouhlasit s tím, co nepovažují za správné, a to s vidinou nápravy, ale i možnosti sankcí (včetně vyloučení ze hry).
- Podřídít se tomu, co je nesprávné (což může mít za následek to, že začnu považovat za normální to, co normální není).

Často dochází k tomu, že ti hráči, kteří volí strategii nápravy (vybočení z řady), jsou postupně ze hry vyloučeni a zůstanou jen konformní hráči, kteří si již nejsou vědomi toho, že hra zdegenerovala, že se všichni hráči již proměnili v zombie neschopné vlastního rozhodování, že probíhá již jen fatálně determinovaný proces typu antické řecké tragédie. Skutečná hra se pak začíná odehrávat mezi fatálním průběhem zdegenerované hry, ve které už nikdo nemá možnost cokoli změnit, a jejím prostředím, tj. těmi, kteří stojí mimo degenerovanou hru, uvědomují si její fatální charakter, nevstupují do ní, ale hledají jiný způsob nápravy stavu.

Zdegenerované hry, v nichž se všichni hráči proměnili ve figurky, jsou výsledkem konceptuálně dobře popsateľného procesu. Stávají se parametrem reality, který určuje vnější podmínky skutečných her (těch o kterých pojednám později). Lze je poměrně dobře identifikovat. Vyznačují se značnou stabilitou – tj. jedná se o proces, který byl odstartován zdegenerováním hry (eliminováním podmínek pro vnitřní reformu), je předvídatelný a nelze do něj zasáhnout tak, aby byl jeho setrvačný charakter změněn. Mají stabilitu setrvačnicku roztočeného do vysokých obrátek, který je izolován od vlivu vnějšího tření.

K čemu došlo a jaké hry se začaly hrát

Stávají typ moc, který ovládá EU, již překročil hranice reformovatelnosti. Reforma EU zevnitř již je nereálná. Zdegenerovaná hra zplodila zdegenerovanou moc. Tato odcizená moc se bude postupně rozpadat, projevovat navenek různými excesy spojenými s nárůstem rizik přežití, budou stále zřetelnější její dysfunkce. (Lidově řečeno, bude se potvrdovat známé – "chcípající kobyly nejmíc kope"; ještě výrazněji a s ještě horšími následky, než to vidíme dnes.)

Tato skutečnost je tak významná, že jakékoli bádání by mělo tento aktuální společenský kontext reflektovat, a to ze dvou důvodů:

1. Hrozí, že měnící se podmínky znehodnotí výsledky výzkumu. Doporučení, se kterými badatel či badatelský tým hledající teoretickou oporu pro praktické řešení nějakého významného současného problému přijde, se v důsledku výrazných změn, k nimž bude docházet, mohou ukázat jako zcela nepoužitelná.

2. Kvalifikovaný přístup opírající se o poctivou a angažovanou teorii bude zcela zásadním způsobem ovlivňovat to, s jakými ztrátami obdobím turbulencí, které nás čeká, projdeme.

Nástupnické hry

Z hlediska teorie her je potřeba si uvědomit, že zdegenerování hlavní hry vede k odstartování velkého množství nových (dalších, navazujících, excitovaných) her, z nichž podstatná část má podobu boje o nástupnictví (o nástupnictví té moci, která již není schopná reformou znovu načerpat sílu k obnově své funkčnosti).

Potenciální nástupce (kteří mohou vytvářet i různé koalice) lze rozlišit:

1. Podle toho, jak jsou vzdáleni od původních nositelů moc před degenerací. Vytvářejí již druhé centrum (přesněji různá alternativní centra), ale mají vazby na dění uvnitř. Budou ve vrcholném stádiu rozkladu moci vystavováni nejbrutálnějším represím a diskriminacím, protože pro zdegenerovanou moc představují největší nebezpečí jako nosná a pozitivní alternativa. (K tomu se ještě dostanu později – Viz Poznámka 1.)

2. Podle toho, jak se opírají o vnější moc vůči danému systému. O moc v geopolitickém smyslu. (K tomu se ještě dostanu později – Viz Poznámka 2.)

3. Podle toho, do jaké míry reflektují racionálně svoji historickou roli a nabízejí pozitivní řešení, tj. zda jsou jen nositelem jiného typu tmářství, zapouzdřenosti, iracionality, pro jehož agresivní expanzi uvolnil prostor rozpad stávající moci, nebo zda vycházejí z racionálního, o kontinuitu vývoje lidského myšlení (příp. i o vědu) se opírající pochopení toho, o co jde, proč systém selhal a jakou etapou historického vývoje společnost prochází.

4. Podle toho, do jaké míry se do hry promítá řešení založené na rozložení velkého systému na menší (partikularizace) moci (což může vést k tunelování systému, vnitřním bojů atd.), či naopak řešení založené na obnově funkčnosti celého systému na bázi emancipace jednotlivých jeho složek.

5. Podle toho, do jaké míry se promítá střet řádné správy a tunelování systému.

6. Podle toho, do jaké míry se do řešení promítá myšlenka obnovy rovnosti vůči diskriminacím, nebo naopak vytváření ještě větších diskriminací (formou pěstování obrazu nepřítele, který za všechno dosavadní zlo může, zneužívání k tomu nabídky jednoduchých řešení, nastrkování charismatických vůdců, zneužívání náboženských, etnických, rasových apod. předsudků, historických atavismů apod.)

Poznámky:

1. Zdegenerovaná moc už není schopna přijít s nosnou pozitivní alternativou a projít sama zevnitř reformním procesem, který by jí vrátil schopnost řešit narůstající problémy. Ještě dlouho si však uchovává schopnost formou diskriminací a represí likvidovat ty alternativy, které se nabízejí jako pozitivní řešení. A v zájmu svého zachování je likviduje, protože jí zbyla hra na jedinou ideologickou kartu – strašení, že "po nás bude ještě hůř". (To je sice pravda, ale čím déle se stav rozkladu zdegenerované moci a úpadku prodlouží, tím horší to "bude hůř" bude, taková je nezvratná logika dějin.) – Všimněte si, jak současná eurorepresentace na kartu "po nás bude hůř" okatě a tupě hraje v případě BREXITU. Jak chce z Británie udělat výstražný případ pro všechny, kteří by se chtěli od zdegenerované moci osvobodit.

2. U nás v EU je specifická situace. Současná eurorepresentace je dosazována a kontrolována již nyní vnější moci z USA (formou vydírání v logice fungování systému moci pocházející ze struktur založených na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad). Ta je ovšem rovněž degenerující. Proto se do hry promítá i emancipační proces (EU vůči USA), který jen vnějšně vypadá jako osamostatňování států uvnitř EU.

3. Popisují jen to, co začíná a co nás čeká. V některém z dalších pokračování se vyjádřím ke standardní otázce "Co dělat?", tj. jak složitým obdobím projít s co nejmenšími ztrátami (kdo a jak může přispět k řešení současných problémů).

Kdo a co může udělat

Připomínám, jaké potenciální subjekty soupeří o nástupnictví, o obsazení mocenského prostoru, který se zdegenerováním hlavní hry a návazně zdegenerováním moci uvolní. Lze je rozlišit:

1. Podle toho, jak jsou vzdáleni od původních nositelů moc před degenerací. Vytvářejí již druhé centrum (přesněji různá alternativní centra), ale mají vazby na dění uvnitř. Budou ve vrcholném stádiu rozkladu moci vystavování nejbrutálnějším represím a diskriminacím, protože pro zdegenerovanou moc představují největší nebezpečí jako nosná a pozitivní alternativa.

2. Podle toho, jak se opírají o vnější moc vůči danému systému. O moc v geopolitickém smyslu.

3. Podle toho, do jaké míry reflektují racionálně svoji historickou roli a nabízejí pozitivní řešení, tj. zda jsou jen nositelem jiného typu tmářství, zapouzdřenosti, iracionality, pro jehož agresivní expanzi uvolnil prostor rozpad stávající moci, nebo zda vycházejí z racionálního, o kontinuitu vývoje lidského myšlení (příp. i o vědu) se opírající pochopení toho, o co jde, proč systém selhal a jakou etapou historického vývoje společnost prochází.

4. Podle toho, do jaké míry se do hry promítá řešení založené na rozložení velkého systému na menší (partikularizace) moci (což může vést k tunelování systému, vnitřním bojům atd.), či naopak řešení založené na obnově funkčnosti celého systému na bázi emancipace jednotlivých jeho složek.

5. Podle toho, do jaké míry se promítá střet řádné správy a tunelování systému.

6. Podle toho, do jaké míry se do řešení promítá myšlenka obnovy rovnosti vůči diskriminacím, nebo naopak vytváření ještě větších diskriminací (formou pěstování obrazu nepřítele, který za všechno dosavadní zlo může, zneužívání k tomu nabídky jednoduchých řešení, nastrkování charismatických vůdců, zneužívání náboženských, etnických, rasových apod. předsudků, historických atavismů apod.)

Cesta k nápravě – minimalizace ztrát

Z logiky věci vyplývá, že společnost projde turbulencemi, které vyvolá zdegenerování hlavní hry, tím bezbolestněji (z hlediska výše uvedeného):

Ad 1: Čím jsou subjekty nesoucí změnu blíže původní moci, čím větší vazby mají na zdegenerovanou moc.

K tomu:

- To je mj. jedna z hlavních příčin toho, proč u nás proběhl Listopad tak, jak proběhl. Mimořádně významnou roli v něm hrálo proreformní křídlo KSČ, které se již v prvních dnech po Listopadu spojilo s tehdy velmi vlivnou Obrodou.

- V současné době lze spoléhat na významnou část kvalifikovaného servisního aparátu působících v institucionálním systému EU a v jednotlivých zemích. Bude se sice vůči němu stále zřetelněji uplatňovat taktika cukru a biče (zvyšování privilegia slouhům a současně trestání jakýchkoli projevů kritičnosti), ale velká část těch, co působí v profesionálním servisu EU, začne uvažovat z hlediska dlouhodobější perspektivy a velmi

rychle příslušným osobám bude docházet, že bez zásadní reformy EU ztratí EU schopnost je zaměstnat. Pro změnu postojů bude významný i tlak "zdola", byť i bude mít různou podobu.

Ad 2: Čím více se lze opřít o vnější funkční geopolitickou moc.

K tomu:

- V Listopadu jsme měli to štěstí, že mohutnou podporu změnám poskytoval Západ (zejména USA a země EU), který v té době měl funkční institucionální systém a disponoval velkou převahou ekonomickou, technologickou, informační vůči té moci, ve vztahu k níž jsme v rámci změn museli projít emancipačním procesem. To byl další velmi významný důvod, proč změny proběhly tak hladce.

- V současné době bohužel na nic obdobného spoléhat nemůžeme. Institucionální systém USA je rozložen podobně (ne-li více) jako EU. Navíc EU bude muset projít vůči USA emancipačním procesem. Rusko má dost svých problémů a po celou dobu turbulencí bude neustále v defenzívě. Přesněji bude defenzivně reagovat na různé excesy, k nimž bude v rámci rozpadu současné globální moci docházet.

Ad 3: Čím více se subjekty nesoucí změnu budou moci opřít o kvalifikovanou (teoreticky podloženou) reflexi doby a koncepci komplexních reforem.

K tomu:

- To v Listopadu částečně chybělo, ale vzhledem k tomu, co jsem uvedl v předcházejících dvou bodech, v podstatě ani nebylo potřeba. (Částečně taková opora byla v týmu V. Komárka v Prognostickém ústavu ČSAV a v týmu V. Klause, který se vytvořil při pobožce VTS v rámci Československé státní banky; podrobnější popis toho, jak to bylo, je na delší povídání.)

- Dnes je příprava takové koncepce, a to nejen v měřítku naší země, tím nejnaléhavějším, tím, co je naprosto zásadní.

Ad 4: Čím více bude řešení založeno na obnově funkčnosti celého systému na bázi emancipace jednotlivých jeho složek.

K tomu:

- Dílčí partikularizaci nelze nikdy zabránit. U nás po Listopadu došlo k různým případům tunelování, k rozdělení Československa, ale převládly tendence obnovy funkčnosti systému a emancipace.

- Bude veliké umění těch, co budou v popředí procesu obnovy funkčnosti systému a emancipace, aby dokázali odvrátit všechny pokusy zneužít turbulencí kořistnickým způsobem.

Ad 5: Čím více se do procesu změn zapojí ti, co působí v oblasti správy, v nejrůznějších složkách institucionálního systému.

K tomu:

- U nás se v Listopadu z toho hlediska správa (v širším smyslu tohoto slova, prakticky všechny její složky) chovala naprosto příkladně.

- Lze očekávat, že i v nastávajících turbulencích bude mít nejen naše země, ale i ostatní země EU oporu v národních správách i správním aparátu celé EU. To ovšem závisí na tom, jak rychle v této oblasti bude uzrávat pochopení nezbytnosti změn, jak kvalifikovaný bude odpor zdola, jakou roli sehraje kvalifikovaná reflexe doby.

Ad 6: Jak důrazně budou veřejností odmítnuta řešení, která nebudou založena na obnově rovnosti, která v sobě budou mít zabudovány různé typy diskriminace či vyvolávání animozit.

K tomu:

- V Listopadu se podařilo vtisknout změnám étos založený právě na myšlence rovnosti a svobody i na důrazném odmítnutí zneužití změn k vyvolávání animozit nejrůznějšího druhu.

- Nyní to bude mnohem obtížnější. Současný režim (na rozdíl od toho předlistopadového) základ pro animozity nejrůznějšího druhu vytváří jak svým fungováním, tak některé jeho složky je vyvolávají i záměrně k překrytí podstaty současných problémů. Velmi bude záležet na tom, kdo získá převahu ve vedení odporu zdola, jaké síly se zde prosadí jako dominantní.

Kdy a jak začnou skutečné reformy

Radim Valenčík

Jak to začne?

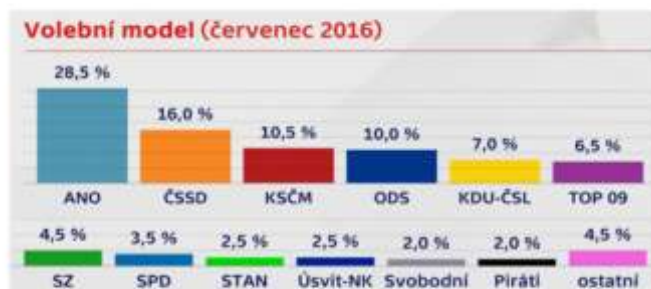
Kdy, jak a čím se otevře cesta k prokomunikování reforem? (Tj. čím začne obrat k řešení reálných problémů) – Je na čase dát konkrétní odpověď na tuto otázku. "Velké volby" (tj. volby do PS) se rychle blíží. Zbývá něco málo přes rok. A nám zbývají již jen dvě vědecké konference k tomu, abychom ukázali, že dobrá věda (jejíž součástí je i teoretická reflexe vztahu mezi vědou a aktuální praxí) dokáže něco ovlivnit.

Z toho vyplývá jedna z připomínek k dosavadnímu průběhu diskuse: **Nedostatečně se snažíme jít až na hranu pochopení a popisu toho, kam až může věda ve svém úsilí ovlivnit reálný vývoj dojít. Nesnažíme se**

řešit otázku, jak to, co je správné a potřebné (koncepční, zdůvodněné i reálné) prosadit tu a teď, tj. ve zmíněném období, kdy nejdříve proběhnou "malé volby" (tj. krajské a senátní) a po nich ty "velké".

Z tohoto hlediska stojí zato udělat si představu o tom, jak volba dopadne. K tomu jsem nedávno uveřejnil tento článek:

Červencový volební model TNS Aisa pro Českou televizi přinesl překvapující změny ve volebních preferencích, viz:

Celá zpráva viz:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1869617-preference-cssd-se-v-cervenci-propadly-ano-zustava-prvni>

Jsem velmi skeptický vůči volebním modelům a předvolebním průzkumům. Většinou se jedná o účelové prefabrikace, kterým pak volby (jako ty nedávne v Německu, Rakousku, na Slovensku) "nastaví zrcadlo". Mj. z tohoto hlediska doporučuji přečíst čtveřici článků, které jsem před časem o prefabrikaci voleb napsal:

<http://radimvalencik.pise.cz/2703-reformy-225-jak-se-manipuluje-i.html>

<http://radimvalencik.pise.cz/2704-reformy-226-jak-se-manipuluje-ii.html>

<http://radimvalencik.pise.cz/2705-reformy-227-jak-se-manipuluje-iii.html>

<http://radimvalencik.pise.cz/2706-reformy-228-jak-se-manipuluje-vi.html>

Výše uvedený průzkum bych však bral vážně. Podle mého názoru se jedná o "necinknuté" výsledky, které téměř do puntíků odpovídají prognóze, kterou jsem (s podrobným zdůvodněním toho, proč se budou volební preference stran vyvíjet tak, jak se vyvíjejí) dal před měsícem a půl. Kdo se chce dozvědět, jak se bude vyvíjet situace (a jak lze současně dění ovlivnit), doporučuji mu tuto dvojici článků:

Malá ukázka z prvního z nich:

Jaké bude mít vyprázdňenost programu ČSSD důsledky:

1. Bude jí stále více **chybět vnitřní étos**, a tudíž stále více v ní bude sílit pozice těch, kteří ji zneužívají jen ke svému prospěchu.

2. Bude stále méně reálně reformovat či obrodit tuto stranu, tj. **vymizí z ní parametr reformovatelnosti**.

3. Bude stále více **ztrácet důvěryhodnost a tudíž i voliče**.

4. Přes sociálně orientovanou rétoriku se **její ideová koncepce bude stále více posouvat ke skrytému elitářství** (přesně ve smyslu úděsné uniklé mailové korespondence Novotný-Sobotka i toho, co prezentuje Špidla), tj. **"problémy bude řešit za vás a bez vás"** (což se bude postupně stále více měnit pro ty, kterých se to týká v **"obejdeme se bez vás a obětujeme vás"**).

Jediné, co této straně bude pomáhat, je, že ostatní strany nebudou o moc lepší (budou výrazně horší, nebo s obdobnými koncepčními chybami jen v něčem mírně lepší). **Předpokládám, že v krajských volbách ČSSD zase citelně ztratí.**

Zdroj: <http://radimvalencik.pise.cz/3582-r2016-148-k-programu-cssd.html>

Malá ukázka z druhého z nich (výrazně kráceno):

1. Babišovo ANO:

Babišovo ANO nepochybně vsadí na osvědčené *"kradou všichni ostatní, jen já ne, jsem jediný, kdo šel do politiky, aby kradení zastavil, proto jsou všichni proti mě"*. – A patrně to i zabere na hodně lidí, jakkoli všechny strany se vůči Babišovi budou (z různých důvodů) vymezovat. Kauza "Šlachta" (resp. "reformy" klíčových vyšetřovacích orgánů Policie ČR) k tomu byla předehrou. Ostatní součásti Babišova programu budou jen koloritem, většinou mix slibů a definování priorit... Vůči Babišovi půjdou všichni. Jednak proto, že jeho voličský elektorát je tučný a zdá se, že stačí málo k tomu, aby se přelil ve prospěch někoho jiného, jednak proto, že se mnozí Babišova protikorupčního boje bojí. Čím více proti němu budou brojit, tím více ho

tím mohou za určitých podmínek posílit...

2. KSČM:

Ta by z povahy věci, jako strana ideová, měla mít program nejpropracovanější. Navíc tlak členské základy vedl k tomu, že požadavek větší programovosti a ideovosti měl za následek i dílčí změny v personální sestavě strany. To, k čemu doposud došlo, je ovšem spíše *"velký krok pro člověka, ale malý krok pro stranu"*... Proto lze očekávat spíše malé a krůčky, pozice KSČM se však může postupně zlepšovat.

3. ODS a TOP:

Dávám je společně, protože se tyto strany, pokud jde o programovou tvorbu, liší jen vztahem k EU (v ODS převažuje skepticismus, TOP je výrazně proevropská)... Předpokládám, že i v krajských volbách budou tyto strany bodovat ve velmi omezeném rozsahu. Ve volbách do zastupitelstev bude mít určitou výhodu TOP, která získá pravicově orientovanou část proevropského elektorátu.

4. Populistické strany:

Zdánlivě jim doba nahrává. Žádná z nich však nedokázala překročit práh konjunkturálního využívání a povzbuzování nálad. A ani se o to nesnaží, protože se domnívají, že vystačí s prostým pranýřováním daného stavu. Nemyslím, že by mezi nimi vyskočila nějaká štika. Okamurovci a konvičkovci mají největší šanci, ale zaznamenají jen dílčí úspěchy.

5. Další "neutrální" strany:

- KDU-ČSL si uchová pozice, možná mírně posílí (mnoho lidí nebude vědět, koho jiného volit).
- Zemanovci budou živořit na okraji volitelnosti, nedaří se jim ani personálně ani programově nastartovat potenciál, který toto uskupení má.
- Ani Starostové patrně ničím nepřekvapí.

Zdroj: <http://radimvalencik.pise.cz/3585-r2016-149-k-programu-ostatnich-stran.html>

K tomu několik poznámek:

- Výsledky "malých voleb" budou pochopitelně modifikovány specifikami krajských a senátních voleb.
- Článek měl velké množství přečtení a velké množství ohlasů, přitom většinu nesouhlasných.
- Prakticky ze všech nesouhlasných reakcí bylo zřejmé, že dotyčné osoby nečetli článek a už vůbec nečetli rozbor, z nichž mé závěry vyplývají (ani to, co je v rámečku, ani celé články, na které pod rámečkem odkazují).
- V odhadu jsem se zmýlil v jediné věci a v článku jsem to opomenul zmínit. Přecenil jsem míru pozitivní afinity v naší společnosti k EU a dal odhad volebních výsledků TOP a ODS na stejnou úroveň, protože jsem se domníval, že monopolní eupozice TOP vyváží to, co získá ODS svým protiunijním postojem, kde má ovšem řadu konkurentů. Ukazuje se, že s pozitivní afinitou v naší společnosti k EU je to hodně špatné a že podle toho dopadne i TOP.

Jak vstoupit do současného dění s využitím toho, co říká teorie

Nyní k tomu, co z logiky vývoje volebních preferencí vyplývá pro odpověď na otázku **jak s využitím teoretického potenciálu, který máme, aktivně vstoupit do tvorby politických programů před "velkými volbami v roce 2017**. Jedná se první nástřel, takže jde jen o nástin hlavní myšlenky:

1. Výsledek "malých voleb" bude pro většinu tradičních stran dost velkým zklamáním, které bude silným motivem pro jejich určitou sebereflexi. Dopadne to asi tak, jak jsem napsal včera, v předcházející části série.
2. To, proč tradiční politické strany selhávají a selžou, je třeba otevřeně říkat před volbami, ovšem i s tím, proč selžou a jaké je východisko.
3. A jaké je to východisko? Zformuluji ho na tomto místě s poznámkou, že **to, co napíšu je potřeba mnohem srozumitelněji, mnohem výstižněji, ale i mnohem drsněji zformulovat**. Bude potřeba vycizelovat příslušné formulace k tomuto obsahu:

*** Pokud neodstartujeme postupnou (ale promyšleno a cílevědomou) transformaci penzijního systému do podoby plně zásluhového a plně uzavřeného průběžného systému s jednotnou základní dávkou, budeme (jako občané naší země) v důsledku nejrůznějších tlaků (včetně tlaků pocházejících z organizované migrace) o všechno okradeni. Zmizí základní kritéria spravedlnosti a společnost se propadne do chaosu (o což ani některým globálně působícím silám jde).**

*** Odstartovat bez rizik, prakticky okamžitě a tak, aby si každý sám na vlastní zkušenosti mohl ověřit, že skutečně bezpečný, spravedlivý a solidární je právě výše uvedený penzijní systém, příslušnou penzijní reformu je reálné. A to formou toho, co nazýváme "postgraduální nadstavbou plně zásluhového a plně uzavřeného průběžného systému s jednotnou základní dávkou". Tj. kdy místo současného distorzního řešení výpočtu příjmu těch, co jsou produktivní v důchodovém věku, dáme možnost volně nastavitelného souběhu příjmu a důchodu na principu plně zásluhového a plně uzavřeného průběžného systému (co tam v období po odchodu do penze odvedu, to podle pojistné matematiky dostanu zpět).**

*** Jakmile dojde k zavedení plně zásluhového a plně uzavřeného průběžného systému s jednotnou základní dávkou, vznikne reálná ekonomická základna pro to, aby se ta odvětví produktivních služeb, která pozitivně působí na prodloužení doby produktivního (výdělečného) působení člověka, prodloužení uplatnění člověka na profesních trzích, ufinancovala. A to ufinancovala na vlastním ekonomickém základě s využitím tržních mechanismů.**

(Vyložit výše uvedené jasně a srozumitelně nebude jednoduché.)

4. Maličkostí, která pro zprůhlednění velmi pomůže, bude model (s nastavitelnými parametry) konfrontující současný souběh výdělečné činnosti a pobírání penzí s modelem postgraduální nadstavby, kterou navrhujeme. Tady věda může využít exaktní prostředky a názorně ukázat, o co jde.

5. Pak vzniknou příznivé podmínky pro kontakt poctivé a koncepční vědy s těmi, kteří jsou ochotni pochopit, o co jde, a mají ambice i předpoklady něco měnit. Byť budou pocházet většinou ze sféry, kterou označují za "slouhy slouhů současné degenerující a rozpadající se globální moci". Mnozí totiž budou přirozeným vývojem motivováni k tomu, aby začali chápat, o co jde. A část z těchto motivovaných v sobě najde předpoklady, aby začala hrát tu roli, která je dnes potřebná pro vyvedení společnosti (nejen té naší české) z krize, ze slepé uličky.

Nesmyslná diskuse

Diskuse probíhající ve vládě mezi ČSSD a ANO o tom, na jaké věkové hranici "zastropovat" věk odchodu do důchodu, poskytuje dosud **nejvýhodnější příležitost udělat si představu o tom, jak odstartovat skutečné reformy**. Tím spíše, že k ní dochází právě v době kampaně k "přípravným" (krajským a senátním) volbám a zahájení přípravy na rozhodující "velké" volby.

Tato diskuse je nesmyslná ze dvou důvodů:

- Za prvé a z méně důležitého hlediska: Na jedné straně nikdo neví, jak se budou vyvíjet parametry dožití či uchování schopnosti člověka být výdělečně činný, na druhé straně cokoli se dnes rozhodne, může se hned po dalších volbách (dokonce i dříve) změnit.

Za druhé a to ze zásadního hlediska: **Penzijní systém je potřeba především reformovat, a to tak, aby se každý na základě své konkrétní životní situace samostatně rozhodoval, kdy půjde do důchodu**, resp. jak bude postupně zapojovat do financování svého života zdroje ze svého penzijního pojištění.

Toto rozhodování, které se v intencích současného, rozhodně ne ideálního, penzijního pojištění poněkud nesprávně nazývá "kdy odejít do důchodu", je neefektivnější právě tehdy, když je zaveden **plně zásluhový průběžný penzijní systém**. A nejen to. Pokud bychom přešli k **plně zásluhovému a plně uzavřenému penzijnímu systému s jednotnou základní dávkou**, vytvořili bychom tím podmínky pro všechny ostatní reformy systému sociálního pojištění a sociálního investování (tj. i péče o zdraví a vzdělání). Vytvořili bychom tím totiž reálnou ekonomickou základnu pro ekonomickou expanzi produktivních služeb, tj. těch služeb, které přispívají k nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností (chcete-li, lidského kapitálu).

Hádky ve vládě jsou tak zcela výjimečnou historickou příležitostí pochopit, o co jde, otevřít diskusi k tomu nejpodstatnějšímu, o co dnes jde! – Tak toho využijme. Pokusím se to dnes v tomto článku a v dalších navazujících co nejsrozumitelněji a nejpodrobněji vysvětlit.

Zajímavý a poučný model

Pokud bychom zavedli jen postgraduální plně zásluhovou a plně uzavřenou nadstavbu současného průběžného penzijního systému (tj. jen pro ty, co již mohou odejít v rámci současného penzijního systému do důchodu), tak jednoduchým (i zjednodušeným) výpočtem lze ukázat, že například:

Pokud **15 tisíc Kč** tvoří starobní důchod člověka, **50 tisíc Kč** je jeho příjem z výdělečné činnosti, z toho **15 tisíc Kč** odvod do důchodového systému, člověk má **65 let**. Pak v případě, že odejde do důchodu v **70 letech**, se jeho důchod (v reálných hodnotách) zvýší o **16,675 tis. Kč měsíčně**, tj. celkem na **31, 675 tisíc korun**. A v případě odchodu v **75 letech** se zvýší o **43,500 tis. Kč**, tj. na celkových neuvěřitelných **58, 5 tisíc korun!!!**

To jsou čísla! To jen pro představu, jak by mohla být **ufinancována odvětví produktivních služeb z toho, co umožní prodloužit člověku plnohodnotný život**. Pokud si ovšem dobře zvolí a dobře průběžně aktualizuje svou profesní dráhu, zvyšuje a doplňuje kvalifikaci, dbá o své zdraví. Ale o to přece jde. Přesvědčte se na vlastní oči:

1. Předpoklady

Čísla jsou záměrně jen přibližná, aby se s nimi dobře počítalo

Hodnoty jsou uvedeny v tisících korunách

Modelově je v systému je **100 osob**

Všichni stejný příjem

15 tisíc Kč tvoří jejich starobní důchod

50 tisíc Kč je jejich příjem z výdělečné činnosti, z toho **15 tisíc Kč** odvod do důchodového systému

Všichni mají **65 let**

očekávaná doba jejich dožití **15 let**

50 osob odchod z postgraduálního systému v **70 letech**

očekávaná doba dožití **13 let**

50 osob odchod z postgraduálního systému v **75 letech**

očekávaná doba dožití **10 let**

Konstantní počet – kolik do systému vejde, tolik odejde

Konstantní ceny (nulová inflace)

Kdo co dal, to dostane

2. Výpočet:

Každý dá měsíčně **15+15 = 30 tisíc Kč**

Celkem v systému každý měsíc **30*100 = 3000 tisíc Kč**

Jak se rozdělí? Podle nároku

% nárok (podíl z 3000) = co kdo do systému odvedl děleno počtem výplat

Ti, co pracují do **70 let:**

12*5*30 = 1800

1800/12*13 = 11,5 "bodů"

Ti, co pracují do **75 let:**

12*10*30 = 3600

3600/12*10 = 30 "bodů" (pochopitelně více než 2x vzhledem ke krácení

doby dožití)

Cena bodu: **3000/50*(11,5+30) = 60/41,5 = 1,45**

Odchod v **70: 11,5*1,45 = 16,675 tis. Kč** měsíčně navíc (nad těch uvažovaných 15 tis.)

Odchod v **75: 30*1,45 = 43,500 tis. Kč** měsíčně navíc (nad těch uvažovaných 15 tis.)

Poznámka:

Ve skutečnosti by to bylo ještě více, protože korektní je, aby se každý měsíc započítalo i navýšení důchodu z postgraduálního systému jako vklady do systému.

Z toho je též vidět, jak jsou ti, kteří by si chtěli přivydělat na vyšší důchod prodloužením doby odchodu do důchodu, nehorázně okrádání a současně (což je ještě horší) demotivování. A také to, že diskuse o prodloužení doby odchodu do důchodu jsou naprosto bezpředmětné. Řešení existuje, nesrovnatelně lepší a jinde.

K tomu dvě závěrečné poznámky:

1. Tento a další navazující články zařadím do seriálu o reformách **od 1. září tohoto roku**. A budu téma vytrvale sledovat. Využiji i toho, že působím v Potůčkově důchodové komisi.

2. Na výše uvedený článek s propočtem (z 26. srpna) jsem obdržel i kritické reakce. Např. J. Mertl píše: *"To jsou sice velmi pěkná čísla, ale s nerealistickými předpoklady. Výdělek 50 000 Kč ve věku 65 let a více může mít jen velmi malá skupina osob (i průměrný výdělek je někde kolem 27 000 na plný úvazek o mediánu nemluvě). Dále pak do 70 let jistě někteří pracovat mohou (v rámci konceptu prodloužení produktivního uplatnění), nicméně v 75 letech už budou pracovat pouze ojedinělé osoby, tudíž ta kalkulace je čistě teoretická."* Pochopitelně mu odpovím. Ale zkuste se sami zamyslet:

Co by podle vás bylo možné udělat pro prodloužení doby zainteresovaného produktivního (výdělečného) uplatnění člověka. Tj. zkuste uvažovat nikoli ve stylu "proč to nejde", ale ve stylu "jak problém řešit", "jak navrhovaný systém podpořit". Pokusme se každý z nás formulovat nějaká doporučení a odhad, jaký mohou mít efekt. Odhad v podobě procentuálního ocenění toho, o kolik se prodlouží doba produktivního uplatnění člověka v důsledku využití nějaké konkrétní možnosti toho, co lze udělat.

Např. o 0,2 % či 3 % apod. Tím, že se nějakou konkrétní formou zkvalitní vzdělání, zdravotní péče apod. Ale konkrétní formou! **Zkuste aktivně vstoupit do této jedinečné šance obrátit vývoj směrem k perspektivnímu řešení problémů.**

Mimo jiné, jen jako podnět k úvaze:

Dnes se hodně hovoří o tom, jak se zajistit na stáří různými formami připojištění či spoření, protože prý starobní penze nebudou stačit. Propočtení, který jsem zveřejnil, ukazuje, že **nejlepší formou spoření na starobní důchod by v racionálním penzijním systému bylo investování do schopnosti (do zdraví, vzdělání, společenských kontaktů) se dlouhodobě uplatnit na profesním trhu.**

K některým výtkám:

Nyní se budu věnovat jednomu z aspektů kritických poznámek k tomu, co jsem v modelu "postgraduálního" penzijního uvedl. Poznámky najdete na:

<http://radimvalencik.pise.cz/3768-komentare.html>

Uvedu je v tom pořadí, jak následují v komentářích k článku:

J. Mertl:

"To jsou sice velmi pěkná čísla, ale s nerealistickými předpoklady. Výdělek 50 000 Kč ve věku 65 let a více může mít jen velmi malá skupina osob (i průměrný výdělek je někde kolem 27 000 na plný úvazek o mediánu nemluvě). Dále pak do 70 let jistě někteří pracovat mohou (v rámci konceptu prodloužení produktivního uplatnění), nicméně v 75 letech už budou pracovat pouze ojedinělé osoby, tudíž ta kalkulace je čistě teoretická.

M. Kroh:

Myslím, že není třeba si stýskat, když jsou rozdílné názory. Nemusí to být nedostatkem pozornosti či naslouchání, ale i tím, že problém je složitější a má více aspektů. Například vymezení pojistné události u sociálního pojištění má aspekt, na který upozornil Jan Mertl, ale i ten, který zdůraznil Radim Valencík. Neříkám to proto, že bych si nechtěl nikoho znepřátelit, ale proto, že tomu tak skutečně je. Pokusím se vyslovit definici, která by zahrнула oba aspekty, "Pojistná událost v sociálním pojištění je dosažení státem určené hranice stáří, která u dotyčné věkové skupiny znamená sníženou až nulovou schopnost zajistit si životní potřeby soustavným vykonáváním fyzicky či psychicky náročných pracovních činností."

J. Mertl:

To je pravda, že na to můžeme koukat jak optikou dožití, tak i optikou odchodu do penze. Ale ve výplatní fázi už se řeší (a počítá) jen riziko dožití. To že si lidé v ČR neberou typicky doživotní penze je opravdu jiný problém. Kdyby v penzích nebylo riziko dožití, stačilo by na penze běžné dlouhodobé spoření ...

K tomu moje poznámky:

1.

Nejvýznamnější je první poznámka J. Mertla. Té se budu samostatně věnovat zítra. Dnes ji zmíním jen v závěru, a to spolu s výzvou, kterou jsem uveřejnil již včera. Dnes se budu věnovat otázce práce s pojmy při vymezení pojmu "systém penzijního pojištění" v kontextu pojmu "zabezpečení na stáří".

2.

Znovu a znovu zjišťuji, že máme velký problém, pokud jde o schopnost přesně definovat pojmy, resp. s tím, co nazývám "procovat s pojmy", tj. vzájemně je vymezovat v rámci určitého systému pojmů. Přitom je to základ metodologie. Tady začíná každá věda, včetně matematiky. Uvedu to na konkrétním příkladu:

- V šestém pokračování "vášnivé diskuse" jsem přesně definoval, co je systém penzijního pojištění (a už tehdy jsem upozornil na problém porozumění): *"Zase mě trochu mrzí, že si nedokážeme vzájemně dostatečně naslouchat a být dostatečně přesní. Mnohokrát jsem zdůraznil, o jakou solidaritu v penzijním pojištění jde, resp. co je onou pojistnou událostí. Tou není to, že se někdo dožije vysokého věku. Pojistnou událostí je ztráta schopnosti získat prostředky výdělečnou činností v důsledku stárnutí. Z toho pak vyplývá, mezi kým a kým je tato solidarita. Mezi těmi, u kterých tato pojistná událost nastala, a těmi, u kterých nenastala. Tj. mezi těmi, kteří v důsledku zvyšujícího se věku ztrácejí schopnost užít se výdělečnou činností, a těmi, kteří tuto schopnost neztratili (fyzickou, duševní schopnost i sílu motivací)."*

Viz: <http://radimvalencik.pise.cz/3767-r2016-203-diskuse-lk-konecne-vasniva-6.html>

Nepleťme různé způsoby toho, jak se zabezpečit na stáří, tj. jak čelit "riziku dožití". To lze mnoha způsoby. Penzijní pojištění je jedním ze způsobů. Ale pokud budeme mít na mysli systém penzijního pojištění a definování solidaritu v něm, pak je to jen (znovu a znovu se opakují, než to každému dojde): **Solidarita mezi těmi, u kterých tato pojistná událost nastala, a těmi, u kterých nenastala. Tj. solidarita mezi těmi, kteří v důsledku zvyšujícího se věku ztrácejí schopnost užít se výdělečnou činností, a těmi, kteří tuto schopnost neztratili (fyzickou, duševní schopnost i sílu motivací).** A tato solidarita (jako vedlejší produkt) umožňuje zajistit i financování v pokročilém stáří bez rozdílu to, kolik se ten či onen člověk dožije (tj. umožňuje čelit riziku dožití).

- Z tohoto hlediska nedává smysl věta J. Mertla: *"Kdyby v penzích nebylo riziko dožití, stačilo by na penze běžné dlouhodobé spoření..."* Nic z ní nevyplývá. Je prázdná.

- Mnohem horší je ovšem údajný Krohův kompromis (přesně ve smyslu Bucharinova pokusu o kompromis v definování odborů). Připomínám, co M. Kroh navrhuje: *"Pojistná událost v sociálním pojištění je dosažení státem určené hranice stáří, která u dotyčné věkové skupiny znamená sníženou až nulovou schopnost zajistit si životní potřeby soustavným vykonáváním fyzicky či psychicky náročných pracovních činností."* Pokud tomu rozumím (není totiž tak snadné dešifrovat smysl jeho sdělení), pak chce říci asi toto. Existuje určitá věková hranice (kterou lze nějak zjistit a pak stanovit), při dosažení které **v průměru** či **u většiny osob** (to tam chybí a není zcela jasné, co má M. Kroh na mysli) dochází ke snížení (procentuálně jakému?) či plné ztrátě (jakého procenta osob?) užít se výdělečnou činností. A jakmile člověk (bez ohledu na to, zda je či není fit) tuto hranici dosáhne, přistoupí pojišťovatel k plnění pojistné události. Chápete vůbec, kolik je problémů skryto v této konfušní denici? A že z toho nevyplývají žádné použitelné závěry? Vždyť to je, jako když řeknete: "V průměru po šesti letech má každé auto havárii a v průměru tato havárie má hodnotu 30 % jeho pořizovací ceny." A tuto

hranici pak vezmete za základ, každému, kdo jezdí autem šest let, vyplatíte příslušnou částku pojistného, zatímco jinému ani v případě havárie platit nebudete. To je přece pakárna.

- Srovnajte to s mou definicí, která dává jasnou odpověď na otázku, co dělat. Jak čelit riziku dožití vysokého věku a současně vytvořit motivující systém, který si vydělá nejen sám na sebe, ale odstartuje i ekonomickou expanzi produktivních služeb.

3. Poslední poznámkou se vracím k tomu důležitému, co říká J. Mertl v prvním kritickém ohlasu a opakuji výzvu, kterou jsem vložil již do včerejšího článku: Zkuste se sami zamyslet:

Co by podle vás bylo možné udělat pro prodloužení doby zainteresovaného produktivního (výdělečného) uplatnění člověka. Tj. zkuste uvažovat nikoli ve stylu "proč to nejde", ale ve stylu "jak problém řešit", "jak navrhovaný systém podpořit". Pokusme se každý z nás formulovat nějaká doporučení a odhad, jaký mohou mít efekt. Odhad v podobě procentuálního ocenění toho, o kolik se prodlouží doba produktivního uplatnění člověka v důsledku využití nějaké konkrétní možnosti toho, co lze udělat.

Svůj plný výčet námětů, co udělat pro prodloužení doby zainteresovaného produktivního (výdělečného) uplatnění člověka uveřejním i s příslušným oceněním efektu. Dnes jen jeden námět:

Od první třídy a po celou dobu studia vést člověka k tomu, aby měl povědomí o celoživotní dráze svého uplatnění:

- aby tato představa byla podložena kvalitním vzděláním,
- aby se ji člověk naučil průběžně konkretizovat,
- aby po skončení studia existovalo kvalitní poradenství, které mu pomůže v kritických situacích, kdy hrozí ztráta uplatnitelnosti,
- aby existovala kvalitní prognóza vývoje na jednotlivých profesních trzích (včetně včasného identifikování vzniku nových segmentů profesních trh),
- aby kritické situace hrozící ztrátou uplatnitelnosti byly identifikovány a analyzovány v celospolečenském měřítku (jako standardní situace, kdy je člověku potřeba pomoci uchovat svou uplatnitelnost),
- aby problematika projektování trajektorie celoživotního uplatnění, profesních a meziprofesionálních posunů byla náplní i činnosti profesních organizací (včetně odborů),
- aby existovala možnost postupného zkracování pracovní doby či obecněji postupného snižování pracovní zátěže ve vyšších věkových kategoriích,

A odhad, o kolik to umožní prodloužit uplatnitelnost člověka? – Nejméně o 10 % nedlouho po startu systému, postupně více.

Dávám některé další náměty, jak prodloužit období produktivního uplatnění člověka, které zůstávají mimo pozornost, resp. které si nikdo neumí představit, a proto v důsledku vžitých stereotypů děláme v diskusi na daná téma stále se opakující chyby.

Za prvé: Postupné rozvolňování produktivních aktivit

Záměrně začínám od konce. Tj. od konstatování triviálního faktu, že pokud bude systém plně zásluhového a plně uzavřeného průběžného penzijního pojištění s jednotnou základní dávkou dobře nastaven (a to platí i pro jeho postgraduální nastavbu, kterou bychom mohli zavést prakticky ihned, tj. v průběhu dvou let), pak člověk ve vyšším věku bude mít možnost na základě toho, jak se bude vyvíjet jeho konkrétní osobní situace, postupně rozvolňovat své výdělečné aktivity. To mu systém umožní právě tím, že výrazně poroste jeho důchod nejen v důsledku zvyšující se částky, kterou do systému odvedl, ale i v důsledku toho, že se bude zkracovat doba jeho očekávaného průměrného dožití.

Abychom chápali i konkrétní smysl toho, o co jde. **Nejen, že to umožní člověku dostatečnou relaxaci, ochranu před případnými stresy, dostatek času na různé záliby (právě v rámci relaxace), ale i uchování profesních společenských kontaktů, reálný základ pro oprávněný pocit vlastní potřebnosti – zkrátka plnohodnotný život.**

Alternativou je považovat odchod do plného důchodu za "vysvobození z práce" a prostor pro to, aby si člověk "mohl užít". Ale takové vidění je důsledkem deformované přirozenosti, kdy *"dělník je doma, když nepracuje, a když pracuje, není doma."*

Co je to za hloupost? – zeptá se někdo. Tak tato "hloupost" je jedna z nejvýznamnějších myšlenek, jaká kdy byla řečena. **Totíž to, že pokud člověk necítí svoji práci jako svoji vlastní přirozenost, jako naplnění**

bohatství svého života, jako oblast, kde se cítí doma v pravém a plném smyslu tohoto slova, tak je něco špatného na společenských poměrech, ve kterých žije.

Uvedu celou pasáž z Marxových "Ekonomickofilozofických rukopisů" (z r. 1845):

"A v čem záleží zvnějšnění práce?

Předně v tom, že práce je dělníkovi vnější, tj. nenáleží k jeho podstatě, že se proto dělník ve své práci nepotvrzuje, ale popírá, necítí se v ní dobře, ale je v ní nešťasten, nerozvíjí v ní žádnou svobodnou fyzickou ani duchovní energii, ale moří svou tělesnost a ruiniuje svého ducha. Proto se dělník cítí při sobě teprve vně práce a v práci se cítí vně sebe. Doma je, když nepracuje, a když pracuje, není doma. Jeho práce není proto dobrovolná, ale vynucená, nucená práce. Není proto uspokojením nějaké potřeby, ale jen prostředkem k uspokojování potřeb mimo ni. Její cizota se projeví jasně v tom, že jakmile neexistuje žádný fyzický ani jiný nátlak, utíká se před ní jako před morem. Vnější práce, práce, v níž se člověk zvnějšňuje, je práce sebeobětování, trýznění. Konečně se zvnějškovost práce jeví pro dělníka v tom, že není jeho vlastní, ale někoho jiného, že mu nepatří, že v ní nenáleží sám sobě, ale někomu

jinému. Tak jako v náboženství vlastní činnost lidské fantazie, lidského mozku a lidského srdce působí na individuum nezávisle na něm, tzn. jako nějaká cizí božská nebo ďábelská činnost, tak ani dělníkova činnost není jeho vlastní činností. Náleží někomu jinému. Dělník v ní ztrácí sebe sama. Z toho tedy plyne závěr, že se člověk (dělník) cítí být svobodně činným už jen ve svých zvířecích funkcích, v jídle, pití a plození, nanejvýš ještě v bydlení, strojení atd., a ve svých lidských funkcích se cítí už jen jako zvíře. Zvířecí se stává lidským a lidské se stává zvířecím." (S. 23)

Viz: http://www.kmbe.cz/ekonomicko_filozoficke_rukopisy.pdf

Tak co, vychutnali jste si tuto pasáž? Na ni navazují ještě silnější pasáže o tom, co je skutečná, tj. **všeobecná práce**, kterou popisuje za 12 let K. Marx ve svých dalších rukopisech ("Grundrisse"). Mj. právě taková práce, o které hovoří, je tou, pro kterou technologickou základnu bude vytvářet Průmysl 4.0. Ale podmínky k tomu, aby schopnosti pro takovou všeobecnou práci (ve které je člověk doma) vznikaly, rozvíjely se, byly podchyceny všechny zárodky toho, co je v podobě předpokladů dáno každému konkrétnímu člověku do vínku, vytváří právě ekonomika založená na produktivních službách. (V jednom z dalších pokračování přesně popíšu, v čem všeobecná práce spočívá, a to včetně operacionalizovaného konceptu, který bude pro další rozpracování koncepce velmi podstatný.)

K. Marx viděl hodně daleko. A to především proto, že se **vymanil z dobových stereotypů a předsudků, které do sebe absorbovaly deformovanost doby a smířily se s touto deformovaností jako s něčím jedině možným.**

Na závěr ještě praktický aspekt daného problému. "Rozvolnění" znamená, že člověk začne měnit poměr mezi částkou, kterou do systému dává a kterou z něj čerpá, z toho pak financuje snižování doby i náročnosti svých výdělečných aktivit (zkrátka velikost svého pracovního úvazku). Pokud si uchová byť jen desetinu svého úvazku ve svých 80 letech, může být částka, kterou do systému přispívá, pro významnou část obyvatelstva stále ještě větší, než ta, kterou čerpá. Právě v důsledku zkracující se očekávané průměrné doby dožití. Až budeme mít příslušné matematické a reálnými daty kalibrované modely k dispozici, budeme to moci ilustrovat názorně.

Za druhé: Absolventské sítě univerzit – zásadní změna produktu vysokoškolského vzdělání

Nejdříve situace, jaká nás čeká:

V důsledku toho, že se nepodařilo přejít k ekonomice založené na produktivních službách, což nutně vedlo k drastické ekonomické segregaci v národním i mezinárodním měřítku, bude rychle narůstat masová exkluze. V enklávách oddělených od většinové společnosti způsobem života bude žít postupně až třetina obyvatelstva (vyloučená etnika, migranti, lidé deprimovaní chudobou, drogově závislí apod.). Bude se stupňovat nátlakové „sociální“ nárokování, kterému sice v důsledku technologického pokroku bude možné částečně vyhovět, které však nebude řešit problém narůstající agresivní deprivace pocházející ze ztráty smyslu. V těchto podmínkách bude muset většinová společnost maximálně využít svůj potenciál a postupně silou vlastního příkladu (již v podmínkách ekonomiky založené na produktivních službách) řešit nelehkou historickou úlohu inkluze.

Změna role univerzit:

Nejde ani tak o to, že poroste role vysokoškolského vzdělání. Zejména ne ve směru masifikace, která má za následek drastický pokles jeho úrovně.

Produktem univerzit nebude lidský kapitál, tj. jednotlivec vybavený určitými schopnostmi), ale sociální kapitál v podobě absolventské sítě.

Univerzitní vzdělání bude sloužit především k tomu:

1. **Aby člověka „přifázovalo“ k absolventské síti**, umožnilo plně rozvinout jeho schopnost **týmové práce** a dosáhnout jeho uplatnění prostřednictvím těch, kteří již jako absolventi dané univerzity dobré uplatnění našli.

2. Aby člověka „přifázovalo“ k toku informací a poznatků z oboru jeho profesního uplatnění, aby měl k dispozici nejnovější poznatky (včetně původních, které generuje samotná univerzita a které mu poskytují konkurenční výhodu) a aby mohl permanentně provádět upgrade svých schopností.

Poznámka: Jedná se o zásadní změnu oproti situaci, kdy člověk dostal minimu znalostí, ale velký diplom, mnohdy nastoupil nejen ve státní správě, ale i ve velké soukromé firmě jen jako bílý kuň či přesněji hřebeček, jehož prvním úkolem je krýt tunelování sátu či firmy.

Napojení většiny obyvatelstva většinové (tj. produktivně činné a produktivně žijící) společnosti na univerzitu (či několik univerzit) jako na oporu při vytváření sociálních kontaktů, získávání informací, zprostředkování co nejuvhodnějšího uplatnění, permanentní upgrade schopností, mezigenerační přenos zkušeností (mj. zpětně z praxe směrem k univerzitě) povede jak k mnohem bohatšímu životu, mnohem vyšší výkonnosti, tak i k zásadnímu prodloužení období postupně rozvolňovaného uplatnění člověka.

(O kolik – o 20 %?)

Za třetí: Výchova k týmovosti a týmovost

Největší rezervy ve vzdělávacím systému máme patrně v oblasti výchovy k týmovosti. Rozvinout v člověku předpoklady k tomu, aby byl **všestranně připraven na efektivní fungování v týmu v souladu se svými individuálními schopnostmi**, není jen věcí vzdělání. Proto bychom správně – a to i na úrovni terciárního vzdělání – měli hovořit nikoli jen o vzdělávacím, ale o výchovně vzdělávacím systému.

Když se podíváme na celý vzdělávací systém, tak nejučinněji výchova k týmovosti probíhá snad jen v mateřské školce a pak se z výchovně vzdělávacího procesu vytrácí. Přitom základem úspěchu soukromé firmy i státní instituce je nikoli jednotlivec, ale tým. Bez týmu se sebeschopnější jednatel stává spíše obětí vzájemné rivality.

Přitom si lze snadno představit, jak na univerzitách týmovost pěstovat:

- Vzdělání od počátku orientovat na zpracování závěrečné práce, která řeší konkrétní problém či přesněji je dílčím vkladem do řešení komplexního problému, podílí se na řešení komplexního problému.

- Při řešení tohoto problému si studenti rozdělí komplexní problém na dílčí a každý zodpovídá za svoji část řešení problému; v průběhu studia za stále náročnější výkon (od ročníkových prací, přes bakalářské až po diplomovou).

- Při řešení problému studenti spolupracují jak mezioborově, tak i mezi ročníky (starší a zkušenější se začínajícími studenty).

- Jednotlivé předměty, které jsou studentům přednášeny, jsou cíleně orientovány na schopnost řešit konkrétní a komplexní problém.

- Zadání a vymezení problému může vycházet ze spolupráce univerzity s praxí (praxí firmy, instituce apod.), mj. právě s využitím absolventů univerzity, kteří již v praxi působí a mají představu o tom, jaký úkol zadat.

- Za práci týmu zodpovídá zkušený pedagog, který je schopen napomoci řešit i konfliktní situace, rozpoznat různé nedostatky v individuálním profilu jednotlivých studentů a citlivě přispět k nápravě individuálních nedostatků.

Důležité je vhodně zvolit praktický problém, který se řeší. Ten by neměl být jen "cvičný", ale reálný. Jeho řešení by mělo mít konkrétní a významný přínos, aby studenti byli dostatečně motivováni.

Dal jsem jen velmi stručný nástin toho, jak u studentů pěstovat schopnost týmové práce. Myslím, že každý kdo působí v oblasti vzdělání, ale i v oblasti praxe mě může doplnit. Dovedeme si vůbec udělat představu o tom, jak radikálně by se zvýšila efektivnost vysokoškolského vzdělávacího procesu z hlediska praktického uplatnění absolventů na profesních trzích? Dovedeme si vůbec představit, k jak významnému zvýšení efektivnosti firem a institucí by to vedlo?

A hlavně – člověk schopný pracovat v týmu by se v práci cítil mnohem více "doma" (viz předcházející díl série) a dokázal by i ve vyšším věku v rámci týmu plně zhodnotit a uplatnit své zkušenosti. Mimo jiné – v životě jsem se učil od řady lidí, v přímém kontaktu s nimi. Pokud někdo uměl něco, co jsem potřeboval ve své profesi, neváhal jsem a osobně jsem se s ním setkal, snažit se od něj co nejvíce naučit. A to dělám stále, ve věku přesahujícím šedesátku. Moje zkušenost od studentských let až dodnes říká, že inovační výkonnost člověka (schopnost přicházet s invencemi, neotřelými nápady), který něco umí a pracuje na sobě, vrcholí někdy kolem osmdesátky. V tuto dobu vrcholí i jeho schopnost sdělovat své zkušenosti.

Toto obrovské bohatství zpravidla bývá využíváno minimálně v důsledku toho, že nad týmovostí převažují rivalitní vztahy, které vedou k tomu, že pozice (spojené mj. i s rozdělováním peněz ve firmě či instituci) mnohdy obsazují neumětelové. Problém aktivního uplatnění člověka ve vyšším věku tedy není ani tak fyziologický (to, že

by člověka z aktivního působení vyřazovaly handicap stáří), ale vztahový. Mj. i proto, že **naprosto selhává výchova a vzdělávání k týmovosti**.

A proč selhává? Z jednoduché důvodu: **Vysoké školy v současné době nejsou způsobem financování vedeny k tomu, aby se snažily o co nejlepší a co nejvíce dlouhodobou uplatnitelnost svých absolventů.** Důsledek? **Když systém nepracuje v prostředí dobrých motivací, prosadí se motivace špatné, parazitní.**

Za čtvrté: Vycvičení, procvičování a zdokonalování schopnosti přesahu

O jaké schopnosti vůbec jde? Když hovoříme o tom, jak dlouho se může člověk uplatňovat na profesních trzích, měli bychom mít představu o tom, co je vlastně základem těch lidských schopností, které jsou v podmínkách současného stavu společnosti (a zde klidně můžeme pracovat s představou Průmyslu 0.4) potřebné a využitelné.

Patrně nejde především o schopnosti fyzické ve smyslu výkonů, které hodnotí lehká a těžká atletika. Vyjdu ze zkušeností úspěšného projektu **"ARNOLD: Postgraduální kurzy zhodnocení životních zkušeností – předpoklad prodloužení horizontu dobrovolného produktivního uplatnění člověka na profesních trzích"** (realizovaného v letech 2006-2008, většina z 28 účastníků těchto kurzů, tehdy jim bylo přes 60, je dodnes produktivně činná), viz:

<http://www.vsfs.cz/?id=2047-arnold>

Podrobný popis projektu:

<http://www.vsfs.cz/prilohy/arnold-shrnuti.pdf>

Rozlišili jsme schopnosti člověka na čtyři typy:

- **Inovační** (schopnost přicházet s inovacemi)
- **Systematizační** (schopnost spojovat poznatky v ucelený systém)
- **Komunikační** (schopnost poznatky srozumitelně sdělovat druhému a schopnost naslouchat druhému a přejímat od něj poznatky)
- **Realizační** (schopnost poznatek využít v praxi, překonat nejrůznější překážky mezi teoretickým řešením a praktickou realizací)

Toto rozlišení nebylo náhodné. Za základ těch schopností, které dělají člověka člověkem, které jsou člověku vlastní v tom smyslu, že jej v této oblasti nelze ničím nahradit, jsme dali **SCHOPNOST PŘESAHU**, schopnost přesáhnout hranice dosavadního poznání (ať již poznání na úrovni zkušenostní, tak i odborné):

- Pokud v rámci původního systému poznání platilo "A je B".
- Pak po přesahu platí "A je ne-B".

Především však musíme znát (vymezit), za jakých podmínek platil původní poznatek, a v čem se podmínky změnil, když se dostáváme do oblasti přesahu.

Každý krok v rozvoji lidského poznání je totiž spojen s tím, že:

- 1. Zjistíme, že to, co se dosud mělo a má tak a tak a ne jinak, může být i jinak.**
- 2. Dáváme tomu, jak jinak to může být konkrétní interpretaci.**
- 3. Rozlišíme podmínky, za kterých platil původní poznatek, a podmínky, za kterých platí popření původního.**

Jak to souvisí s výše uvedenými čtyřmi typy schopností? Takto:

- **Inovační** schopnost je spojena se schopností přesahu zcela zjevně.
- **Systematizační** schopnost je dána tím, že musíme nové zahrnout do stávajícího systému poznatků, tj. vědět, za jakých podmínek platí to původní a za jakých podmínek nové.

- **Komunikační** schopnost (mj. mimořádně významná při týmové práci) spočívá ve schopnosti sdělovat poznatky s důrazem na předpoklady jejich platnosti, ale také vnímat, na jakých předpokladech ten, kdo nám něco sděluje, staví svá tvrzení. Je to schopnost dobrat se původů odlišného vidění vyjevením předpokladů tvrzení, s nimiž pracujeme. To vždy obohatí obě strany komunikace.

- **Realizační** schopnost znamená umění překonávat tisíce nejrůznějších nástrah při uvedení jasně zformulované abstraktní myšlenky do praxe, ať již je touto myšlenkou technický či podnikatelský projekt nebo změna ve fungování nějaké součásti společenského systému. I zde jde o vyjevení předpokladů platnosti toho, o čem hovoří abstraktní (teoretické) poznání. Realita má tendenci zaskočit nás různými skrytými předpoklady, jejichž rozpoznání má klíčový význam pro realizaci jakéhokoli projektu.

V některých profesích může někdo udělat v mladém věku zásadní objev (zásadní přesah), a pak už nedokáže překročit stereotyp, do kterého sám upadl. Na konkrétních životech významných osobností lze ukázat, že se jejich **schopnost přesahu zdokalovala s nabytými zkušenostmi** (s tím, co lze získat jen vlastní aktivní činností, co nelze nikdy zcela vyčíst ze sdělení druhých) až do vysokého věku až 80 let, kdy tato schopnost

kulminuje. Např. prakticky už úplně slepý Euler, když už mu táhne na 80, dokáže ještě rozvíjet matematickou teorii, ale také položit základy metodiky výuky matematiky v Rusku.

Pokud máme dost pregnantní, dost jasnou představu o tom, v čem je základ těch schopností, o které jde, můžeme tuto schopnost pěstovat, rozvíjet, vycvičit a procvičovat během celého svého života. A to všude tam, kde je týmová invenční práce.